

**BASEL II'YE UYUM SÜRECİNDE KOBİLER'İN
YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE DERECELENDİRME UYGULAMASI**

Deniz AYDIN

Haziran 2010

DENİZLİ

**BASEL II'YE UYUM SÜRECİNDE KOBİLER'İN
YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE DERECELENDİRME UYGULAMASI**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
İşletme Anabilim Dalı
Muhasebe Finansman Bilim Dalı**

Deniz AYDIN

Danışman: Doç. Dr. Hakan SARITAŞ

Haziran 2010

DENİZLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı öğrencisi Deniz AYDIN tarafından Doç. Dr. Hakan SARITAŞ yönetiminde hazırlanan “**Basel II’ye Uyum Sürecinde KOBİ’lerin Yükümlülükleri ve Derecelendirme Uygulaması**” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 18.06.2010 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

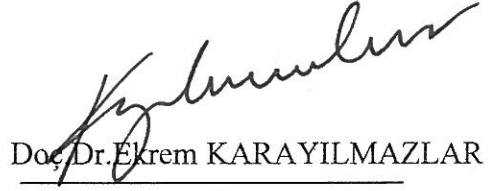
Doç. Dr. Hakan SARITAŞ

Jüri Başkanı

Doç. Dr. Hakan AYGÖREN

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Ekrem KARAYILMAZLAR

Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 14/09/2010 tarih ve ...14/08... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza

Öğrenci Adı Soyadı : Deniz AYDIN

TEŐEKKÜRLER

Yüksek Lisans eğitimim boyunca derslerime girerek bana emek veren tüm hocalarıma; yüksek lisans tezimi hazırlarken bana her konuda anlayışlı olan ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Hakan SARITAŞ'a; yine yüksek lisans tezimin hazırlık aşamasında benden tavsiyelerini ve yardımlarını esirgemeyen değerli Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksek Okulu Müdür Yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Hatice YURTSEVER'e ve bana her alanda destek olan sevgili annem Hatice ULUDAĞ'a teşekkür ederim.

ÖZET

BASEL II'YE UYUM SÜRECİNDE KOBİLER'İN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE DERECELENDİRME UYGULAMASI

AYDIN, Deniz

Yüksek Lisans Tezi,

İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Hakan SARITAŞ

Haziran 2010, 119 sayfa

Bu çalışma, bankacılık sektöründe ve reel sektörde finansal istikrarın ve etkin risk yönetiminin sağlanması adına bankaların olduğu kadar KOBİ'lerin de üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelerinin gerekliliğini izah etmeyi hedeflemektedir.

Tezde öncelikle, 1980'lerden itibaren yaşanan ve tüm dünyada pek çok ekonomiyi etkisi altına alan iktisadi krizlerin özellikle bankacılık sektörüne getirdiği zararlardan bahsedilmektedir. Ardından, artan küreselleşme ve sermaye hareketlerinin bankalar ve finans kuruluşlarının uluslararası faaliyetlerini nasıl yüksek risklerle devam etmelerini tetiklediklerine değinilmektedir. Oluşan yüksek rekabet ortamında finansal istikrarın sağlanması adına getirilen standartlardan bahsedilmekte ve bu bağlamda Basel I'den ve Basel II'den bahsedilerek bankaların sermaye gereksinimleri üzerine getirilen yaklaşımlardan bahsedilmektedir. Son olarak ise KOBİ'lerin önemi ve Basel II'nin KOBİ'ler üzerindeki etkileri ile KOBİ'lerin uyum sürecinde yapmaları gerekenlerden bahsedilmektedir.

Tezin uygulama bölümünde ise sekiz adet firmanın yeni derecelendirme (rating) yöntemlerine göre nasıl değerlendirildikleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca bu derecelendirme (rating) işleminin KOBİ'lerin kredi maliyetlerini nasıl etkilediğinden bahsedilmektedir.

Anahtar kelimeler: Basel I, Basel II, KOBİ, Sermaye Yeterliliği, Derecelendirme

ABSTRACT**THE OBLIGATIONS OF SMEs IN THE PROCESS OF ADAPTATION TO
BASEL II AND A CASE STUDY OF RATING**

AYDIN, Deniz

M. Sc Thesis in Department Of Business Administration

Thesis Advisor: Doç. Dr. Hakan SARITAŞ

June 2010, 119 pages

This study aims to expound on the necessity for SMEs to do their duty in order to secure effective risk management and financial stability in both banking sector and real economy.

In this thesis we first explain the losses and damages particularly in banking sector caused by the economic crises occurred since the beginning of 1980s. Afterwards, it is emphasized how increasing globalization and capital movements actually triggered off financial enterprises and banks to operate with high risks. Additionally, in this thesis, the standards to create a financial stability in a highly competitive environment and the capital adequacy brought by Basel I and Basel II are explained. Finally, the importance of SMEs and the effects of Basel II on SMEs are discussed in addition to the duties of SMEs in the process of adaptation to Basel II standards.

In the case study chapter of the thesis, eight businesses are evaluated in accordance with the rating systems provided by Basel II. Furthermore, the way how those rating systems modify credit costs for SMEs is discussed.

Key words: Basel I, Basel II, SMEs, Capital Adequacy, Rating

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM BASEL I VE BASEL II'YE GEÇİŞ SÜRECİ

1.1. Basel I	3
1.2. 2001 Krizi Ve Basel II	11
1.2.1. 2001 Krizi Ve Öncesinde Türkiye Ekonomisinde Yaşanan Bankacılık Krizlerinin Tarihsel Gelişimi	11
1.2.2. Basel II'ye Geçiş Süreci	17

İKİNCİ BÖLÜM BASEL II KRİTERLERİ VE KOBİ'LER

2.1. Basel II Kriterleri	25
2.2. Basel II Bünyesinde Risk Ölçüm Modelleri	35
2.2.1. Piyasa Riski Ölçüm Yöntemleri.....	35
2.2.1.1. Varyans-Kovaryans Yöntemi.....	35
2.2.1.2. Tarihi Simülasyon Yöntemi	36
2.2.1.3. Monte Carlo Simülasyon Yöntemi	36
2.2.2. Kredi Riski Ölçüm Yöntemleri	36
2.2.2.1. Standart Yaklaşım (Sa) / Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım Yöntemi ..	36
2.2.2.2. İçsel Derecelendirme Yaklaşımı	38
2.2.3. Operasyonel Risk Ölçüm Yöntemleri	39
2.2.3.1. Temel Gösterge Yaklaşımı.....	39
2.2.3.2. Standart Yaklaşım	39
2.2.3.3. Alternatif Standart Yaklaşım	40
2.2.3.4. İleri Ölçüm Yaklaşımları.....	40
2.4. Gelişmiş Ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Basel II'ye Geçiş Süreci	40
2.5. Türkiye'nin Basel II'ye Uyum Süreci.....	45
2.6. Bankaların Ve KOBİler'in Risk Yönetim ve Derecelendirme Şirketlerine Getirdikleri	50
2.7. Basel II Kapsamında KOBİ'ler ve Basel II'ye Uyum Sürecinde KOBİ'lerin Yapmaları Gerekenler	53
2.7.1. KOBİ Tanımı	53
2.7.2. Basel II Kriterlerinin KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOBİLER'İN BASEL II İLE GETİRİLEN KRİTERLER ÇERÇEVESİNDE DERCELENDİRME NOTUNUN HESAPLANMASI VE UYGULAMALI ÖRNEK İLE ANALİZ EDİLMESİ

3.1.Derecelendirme Notu Olumsuz Olan Firmalar	64
3.1.1.Firma 1'in Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi	64
3.1.2.Firma 2'nin Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi	65
3.1.3.Firma 3'ün Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi	66
3.1.4.Firma 4'ün Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi	67
3.2.Derecelendirme Notu Olumlu Olan Firmalar	67
3.2.1.Firma 5'in Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi	68
3.2.2.Firma 6'nın Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi	69
3.2.3.Firma 7'nin Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi	69
3.2.4.Firma 8'in Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi	71
3.3.Mali Tabloların Analiz Edilmesi.....	71
SONUÇ VE ÖNERİLER	74
KAYNAKÇA	82
EKLER 1: Tablolar	89
ÖZGEÇMİŞ	119

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1	Portföylerin Sermaye Yeterliliği Oranındaki Değişimlere Yaklaşık Etkileri.....	23
Tablo 2.1	Kredi ve Operasyonel Risklerin Hesaplanmasında Uygulanabilecek Yöntemler	35
Tablo 2.2	Standart Yaklaşımda Kullanılan Risk Ağırlıkları.....	37
Tablo 2.3	Asya Ekonomilerinde Basel II Yaklaşımları	42
Tablo 2.4	Farklı Kurumlara Göre KOBİ Tanımları	56
Tablo 2.5	Türkiye Ekonomisinde KOBİ'lerin Aldığı Pay	57
Tablo 2.6	Türkiye'deki ve AB'deki KOBİ Tanımları	58
Tablo 2.7	Türkiye'de İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Ölçeğe Göre Dağılımı	59
Ek Tablo 1	Firma 1'in Bilanço Bilgileri.....	89
Ek Tablo 2	Firma 1'in Gelir Tablosu Bilgileri.....	91
Ek Tablo 3	Firma 1'in Özkaynak Bilgileri	92
Ek Tablo 4	Firma 2'nin Bilanço Bilgileri.....	93
Ek Tablo 5	Firma 2'nin Gelir Tablosu Bilgileri.....	95
Ek Tablo 6	Firma 2'nin Özkaynak Bilgileri.....	96
Ek Tablo 7	Firma 3'ün Bilanço Bilgileri.....	97
Ek Tablo 8	Firma 3'ün Gelir Tablosu Bilgileri.....	98
Ek Tablo 9	Firma 3'ün Özkaynak Bilgileri.....	99
Ek Tablo 10	Firma 4'ün Bilanço Bilgileri.....	100
Ek Tablo 11	Firma 4'ün Gelir Tablosu Bilgileri.....	102
Ek Tablo 12	Firma 4'ün Özkaynak Bilgileri.....	103
Ek Tablo 13	Firma 5'in Bilanço Bilgileri.....	104
Ek Tablo 14	Firma 5'in Gelir Tablosu Bilgileri	106
Ek Tablo 15	Firma 5'in Özkaynak Bilgileri	107
Ek Tablo 16	Firma 6'nın Bilanço Bilgileri.....	108
Ek Tablo 17	Firma 6'nın Gelir Tablosu Bilgileri.....	110
Ek Tablo 18	Firma 6'nın Özkaynak Bilgileri.....	111
Ek Tablo 19	Firma 7'nin Bilanço Bilgileri.....	112
Ek Tablo 20	Firma 7'nin Gelir Tablosu Bilgileri.....	114
Ek Tablo 21	Firma 7'nin Özkaynak Bilgileri.....	115
Ek Tablo 22	Firma 8'in Bilanço Bilgileri.....	116
Ek Tablo 23	Firma 8'in Gelir Tablosu Bilgileri.....	117
Ek Tablo 24	Firma 8'in Özkaynak Bilgileri	118

GİRİŞ

Son otuz yılda yaşanan çeşitli iktisadi krizler, gerek ortaya çıktığı ülkelerdeki sektörleri gerekse küreselleşmeye bağlı olarak daha pek çok ülkeyi olumsuz yönde etkilemiştir. Bununla birlikte, bankaların uluslararası faaliyetlerinin gelişmesi ve artan rekabetin de etkisiyle bankacılık sektöründe ve dolayısıyla reel sektörde risk yönetimi, piyasa disiplini ve finansal istikrarın sağlanması bir gereklilik haline gelmiş, bu amaçla Basel I standartları yürürlüğe girmiştir. Ancak gelişen finans sektörünün ihtiyaçlarını karşılamada zamanla yetersiz kalmasına bağlı olarak Basel I'in yerini çok daha geniş kapsamlı ve esnek bir yapıya sahip olan Basel II standartları almıştır. Bu yeni standartlar, özellikle kredi kullandırımlarında ülke riski ve krediyi kullananın riski doğrultusunda bankaların sermaye gereksinimlerinin oluşturulmasını ve firmaların kredi maliyetlerinin buna göre belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçla çeşitli derecelendirme yöntemleri devreye girmekte olup kredi kullanıcılarının bu yöntemler çerçevesinde pek çok kritere göre değerlendirmeye alınması söz konusudur.

Bu bağlamda üzerinde durulması gereken en önemli konu şüphesiz ekonomilerin belkemiği durumunda olan KOBİ'lerin yeni standartlara uyum sürecinde Basel II'nin kendilerine getirecekleri fırsatlardan yararlanabilmeleri için üzerlerine düşen görevleri yapmalarındır.

Bu amaçtan hareketle bu tezin ilk bölümünde Basel I'in ortaya çıkış sürecinden ve öncesinde yaşanan küresel ekonomik durumdan bahsedilmekte, bankacılık ve finans sektörlerinin Basel I'in getirdiği standartlara ilişkin ihtiyaçları belirtilmektedir. Ardından Basel I Uzlaşısı'nın getirdiği yeni bir kavram olan sermaye yeterliliğinden bahsedilerek ve bankaların kredi kullandımlarında baz aldıkları risk ağırlıkları üzerinde durulmakta, Basel II'ye doğru gidilen yolda Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) tarafından yapılan çalışmalara değinilmektedir.

Yine birinci bölümde, Türkiye'nin özellikle 1990'lardan sonra geçirdiği ekonomik krizlerden bahsedilmektedir. Buna ek olarak yaşanan krizlerin bankacılık

sektörünü nasıl kırılgan hale getirdikleri üzerinde durulmaktadır. Ardından Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinin Türkiye ekonomisinde yarattığı derin etki üzerinde durulmakta ve yaşanan krizlerin ardından Basel II standartlarına giden yolda ülke ekonomisinin durumundan bahsedilmektedir.

İkinci bölümde ise, Basel I'in bankaların ve finans kurumlarının risk yönetimi adına ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı noktalar üzerinde durulmakta, Basel II'nin çıkış süreci ve üç yapısal bloğa değinilmekte, sermaye yeterlilik oranına kattığı operasyonel risk üzerinde durulmaktadır. Ardından Basel II'nin birinci yapısal bloğu içerisinde yer alan kredi riskine ve operasyonel riske ilişkin geliştirilen risk ölçüm yöntemleri üzerinde durulmakta, Basel II'nin Basel I'e göre getirdiği değişiklikler anlatılmaktadır.

Yine ikinci bölümde KOBİ'lerin kavram bakımından özellikleri anlatılmakta, çeşitli çevrelerce yapılmış olan tanımlarına değinilmektedir. Basel II bünyesinde yapılmış KOBİ tanımına da değinilerek KOBİ'lerin ekonomi içerisindeki önemlerinden ve aldıkları paylardan bahsedilmektedir. Taşıdıkları önem nedeniyle bankacılık sektöründe yaratılacak olan etkin risk yönetimi ve piyasa disiplininin doğrudan etkilenecek kesim olan KOBİ'lerin Basel II ile getirilen derecelendirme sistemlerinden nasıl etkilendikleri üzerinde durulmaktadır. Bu amaçla üçüncü bölümde sekiz adet firmanın finansal tabloları üzerinden bir derecelendirme uygulaması yapılmakta ve KOBİ'lerin uyum sürecinde üzerlerine düşen görevler anlatılmaktadır. Son olarak, yetersiz özkaynak yapısı ve fon yaratmada yaşadıkları sorunlar nedeniyle güçlük çeken KOBİ'lerin bahsi geçen görevleri yerine getirdikleri takdirde Basel II kapsamında kredi maliyetlerini düşürmek adına nasıl avantaj sağlayacaklarından bahsedilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BASEL I VE BASEL II'YE GEÇİŞ SÜRECİ

1.1. Basel I

Bankalar için sermaye yeterliliğini hesaplamak amacıyla oluşturulmuş olan Basel Uzlaşısı ilk olarak 1988 yılında Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) bünyesinde bulunan, Almanya, Belçika, Kanada, Fransa, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve ABD olarak 13 üye ülkeden oluşan Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından yayınlanmıştır (Çakır, 2007).

BIS, 1930 yılında kurulmuş, dünyanın en eski uluslararası finansal kurumudur. BIS'in ilk kuruluş amacı, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Versay Antlaşması gereği Almanya'ya yüklenen tamirat borçlarının tahsili ve yönetimi ile ilgilenmek olsa da, genel anlamda bir diğer görevi merkez bankalarının işbirliğini sağlamak olmuştur. Bu işbirliği zamanla BIS'in kuruluş amacının ötesinde, parasal ve finansal istikrarın sağlanması anlamında önemli bir rol üstlenmesiyle devam etmiştir. Pek çok merkez bankası ve diğer mercilerden yöneticilerin ve uzmanların katıldığı, Basel'de düzenli olarak yapılan toplantılarda BIS, kendi bünyesinde, finansal ve parasal ekonomilere yönelik araştırmalar geliştirmiş ve istatistikler oluşturmuştur. 1970'lerdeki petrol ve uluslararası borç krizleri ile uluslararası iki büyük banka olan ABD'deki Long Island's Frenklin National Bank ile Almanya'daki Bankhaus Herstatt bankalarının iflası uluslararası düzeyde faaliyet gösteren bankalara yönelik düzenleyici denetimlere ilişkin konuları da beraberinde getirmiştir. Tüm bu gelişmeleri takiben dünya genelinde para otoriteleri ve politika yapıcılar, finansal piyasaların bütünleşmesi ve sınır ötesi sermaye hareketlerinin artış göstermesine bağlı olarak uluslararası finansal sistem içerisinde istikrar sağlayacak, küresel nitelikte bir düzenleyiciye ihtiyaç duyulduğu konusunda hemfikir oldular. Her ne kadar her ülke kendi içerisinde bankaların ihtiyatlılığına yönelik bazı kurallar geliştirmiş olsa da, bu bankaların uluslararası faaliyetlerinde ortak bir denetim mekanizmasına ihtiyaç duyulmaya başlandı. Bunun üzerine, BIS

bünyesinde, G-10 ülkelerinin (Belçika, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Hollanda, İsveç, İngiltere ve ABD) merkez bankaları başkanları tarafından, Lüksemburg ve İsviçre'nin para otoritelerinin de işbirliği ile oluşturulan Basel Bankacılık Denetim Komitesi, modern bankacılık sisteminin karşı karşıya kaldığı güçlüklerle, uygun bir denetim mekanizması öncülüğünde nasıl tepki gösterilmesi gerektiğini ve bu güçlükleri analiz etmeyi kendine amaç edinmiştir. Ancak Komite, üstelendikleri görevin herhangi bir yasal zorlamayı içermediğini, fakat otoritelerin, pratikte uygulamayı tercih edecekleri geniş kapsamlı denetim standartları formülize ettiklerini beyan etmiştir. Dolayısıyla Komite'nin asıl amaçladığı, kanun koyuculuktan ziyade tavsiye merci olarak görev yapmaktır. Böylece yalnızca uluslararası bankacılık sektörüne yönelik etkili bir denetim mekanizması getirilmiş olmamakta, aynı zamanda bankaların dünya genelinde aynı kurallara tabi olarak ve aynı maliyetlere katlanarak adil bir rekabet sergilemeleri sağlanacaktır (<http://www.bis.org>).

İlk önerge, 1975 yılında Basel Antlaşması adı altında sunulmuş olup amacı, yurt dışında faaliyet gösteren bankalar üzerinde hangi denetim otoritesinin yasal hakkının bulunacağı sorusuna cevap getirmek olmuştur. Bu otorite, söz konusu bankanın menşei olduğu ülkedeki otorite mi olacaktır yoksa faaliyetini sürdürdüğü evsahibi yabancı ülkeninki mi? Antlaşma, yabancı bir ülkede faaliyet gösteren bu bankanın likidite ve ödeme gücünden evsahibi yabancı ülke denetim mercinin sorumlu olmasını önermektedir. Bununla birlikte, bankanın menşei olduğu ülkedeki denetim otoritesi de kendi sınırları içerisindeki yabancı şubelerin likidite ve ödeme gücünden sorumlu olacaktır. Ancak 1988 yılında yayınlanan Basel Uzlaşısı'na kadar yapılan tüm bu öneriler asıl ihtiyacı karşılama açısından yetersiz kalmıştır. Çünkü o güne kadar uluslararası bankacılık alanına etkili bir denetim mekanizması getiren ve ulusal anlamda çeşitli sermaye yeterliliği düzenlemelerini bir uyum içerisinde bir araya getirme yönünde önerilerde bulunan düzenleme Basel Uzlaşısı olmuştur.

İlk taslağı Aralık 1987'de yayımlanan, G-10 ülkelerini kapsayan bir hazırlık ve fikir alışverişinin ardından son haliyle Basel Uzlaşısı, daha ziyade sınır ötesi sermaye hareketleri üzerine yoğunlaşan BIS bünyesinde oluşturulan Basel Bankacılık Denetim Komitesi'nce, 1988 yılında yürürlüğe konulmuştur. Bu Uzlaşısı'nın iki temel hedefinden ilki uluslararası bankacılık sisteminin istikrarını kuvvetlendirmek, diğeryse ülkeler arası sermaye standartlarında tutarlılık sağlamak ve farklı ülkelerdeki uluslararası düzeyde

faaliyette bulunan bankalar arasındaki rekabet eşitsizliğini azaltmak olmuştur (<http://www.bis.org> , Çakır, 2007).

Söz konusu yapı, bankaların ellerinde tuttıkları sermaye düzeyi ile varlıkları arasında riske dayalı bir ilişki kurmaya çalışmış, sermaye yeterliliğine ulaşmada bilanço dışı değerlerin kayda geçirilmesini sağlamaya çalışmıştır. Uzlaş, spesifik olarak, tüm uluslararası bankaların sermayeleri ile risk ağırlıklı aktifleri arasında sabit bir minimum bağlantı kurmalarını gerektiren yaygın bir risk değerlendirme standardı getirmiştir (Jablecki, 2009). Sonuçta finansal kaynaklarının küçük bir bölümünü oluşturan sermaye, bankalar için uzun dönemde hem bir finansal kaynak hem de borç ödeme gücü yaratması açısından önemli bir role sahiptir (Barrios ve Blanco, 2002).

Bu sabit bağlantıya Basel oranı denmiş ve böylece bankaların sermaye yeterlilikleri ilk kez bir standarda bağlanmıştır. Bu standartta risk ağırlıklı aktiflerin hesaplanmasında özellikle kredi riski dikkate alınmıştır (Çakır, 2007).

Bankalar açısından kredi kullandırımının, kredinin, krediyi kullanan tarafından geri ödenmemesi riskinin yanı sıra, bankaların mevduatlara ödemeyi taahhüt ettikleri sabit bir faiz oranına karşılık faiz oranlarında yaşanacak bir düşüş riskine bağlı olarak bankaların yatırımlarından elde edecekleri gelirlerin düşmesi, kazançlarının azalmasına sebep olacaktır. Bu sebeple risk yönetimi bankalar açısından büyük önem taşımakta olup, yıllar içerisinde bankacılık ve finans sektörlerinde meydana gelen değişikliklere bağlı olarak bankaların modern ekonomilerde ekonomik büyüme ve finansal istikrar açısından rol oynayıcı bir pozisyona gelmesini sağlamıştır. Bu durum bankacılık risk yönetimini her zamankinden daha önemli kılmıştır (Ferguson, 2003). Bu sebeple Basel Uzlaşısı özellikle ortak risk değerlendirme standartları üzerine oluşturulmuştur. Her ne kadar Uzlaş, uluslararası boyutta faaliyet gösteren bankalar için minimum bir sermaye yeterliliği öneriyor olsa da, Komite, ulusal düzeyde yönetimlerin daha yüksek sermaye oranları gerektiren uygulama ve düzenlemeleri hayata geçirmesinin de mümkün olduğunu vurgulamıştır.

Bankalar her ne kadar çok çeşitli risklerle risklere karşı dikkatli olmak zorunda kalsalar da Basel Uzlaşısı'nda asıl üzerinde durulan kredi riski olmuştur.

Basel Sermaye Yeterliliği Oranı (SYR), diğer adıyla Cook Rasyosu şu şekildedir:

$$\text{SYR} = \frac{\text{ÖZKAYNAK}}{\text{RİSK AĞIRLIKLIL VARLIKLAR+GAYRİ NAKDİ KREDİLER}} = \%8$$

Rasyo, bankaların üstlendikleri risklere göre asgari olarak ne kadar sermaye yeterliliğine sahip olması gerektiğini göstermektedir. Bunun ardında, stres altındaki zamanlarda banka müşterilerinin kayıplarının karşılanması amacı yatmaktadır. Çünkü böylesi bir durumda mevcut güvenceyi doğrudan banka sermayesi sağlayacaktır. Dolayısıyla banka sermayesinin, bankanın üstlendiği risklerle ilişkilendirilmesi ne kadar iyi olursa, mali yapının gücünün yanı sıra müşterilere karşı bankaların sunacakları güvence de o denli sağlam olacaktır.

Ancak bu rasyoda ifade edilen özkaynak yalnızca bankaların ellerinde tuttuğu muhasebesel özkaynak niteliğinde olmayıp şu kalemlerden oluşmaktadır:

1. Ana Sermaye (ödenmiş sermaye + dağıılmamış kârlar)
2. Katkı Sermaye (genel kredi karşılıkları sabit kıymetler yeniden değerlendirme fonları, işletme ve bağlı ortaklıklar sabit kıymet yeniden değerlendirme fonları ve alınan sermaye benzeri krediler toplamı karşılıklar + rezervler + fonlar)
3. Üçüncü Kuşak Sermaye (Sadece piyasa riski için kullanılabilen sermaye benzeri krediler)
4. Sermayeden İndirilen Değerler (aktifleştirilmiş giderler + mali iştirakler) (Atiker, 2005).

Bu sıralamada, son madde diğerlerinden çıkarılmak koşuluyla rasyonun payında yer alan özkaynaklara ulaşılmış olur.

Tüm bilanço içi ve bilanço dışı varlıkların dört ana gruba ayrılarak belirlenmiş risk ağırlıklarıyla çarpılması sonucunda çıkan değerlerin toplamı ise, rasyonun paydasında yer alan risk ağırlıklı varlıklar ve gayri nakdi krediler toplamını vermektedir.

Bu risk ağırlıkları mümkün olduğunca sadeleştirilmiş olup beş gruba ayrılmaktadır: 0,10,20,50 ve 100%. Bu risk ağırlıklarına ilişkin oranların getireceği avantajlar arasında farklı yapılara sahip bankaların uluslararası kıyaslama ve karşılaştırmalara tabi tutulabilmesi, bilanço dışı varlıkların söz konusu ölçümlere dahil edilebilmesini sağlamak bulunmaktadır. Ayrıca bankaların likit ya da düşük riskli varlıkları ellerinde tutmalarını da engellemektedir.

Risk ağırlıklı varlıkların kategorileri şu şekilde ifade edilmiştir:

“0%

- a) Nakit
- b) Merkezi yönetimlerden ve merkez bankalarından olan alacaklar
- c) OECD hükümetlerinden ve merkez bankalarından olan alacaklar
- d) OECD ülkelerinin devlet tahvillerinin teminat gösterildiği alacaklar ya da OECD merkezi yönetimlerince garanti edilmiş alacaklar. %0,10,20 ya da 50
- e) Kamu sektörü kuruluşlarından olan alacaklar.Yalnız bu, merkez bankalarını ve söz konusu kamu sektörü kuruluşlarının garanti verdikleri kredileri hariç tutmaktadır. (Ulusal inisiyatif kapsamındadır.)

20%

- a) Çok taraflı kalkınma bankalarından olan alacaklar ve bunlar tarafından garanti edilmiş ya da teminatı bunların çıkardığı tahviller olan alacaklar
- b) Anonim tüzel kişiliği olan OECD bankalarından olan alacaklar ve bu bankalarca garanti edilmiş alacaklar.
- c) Bir yıla kadar vadeli, OECD dışında birleşmiş bankalardan olan alacaklar ve OECD dışındaki ülkelerde birleşmiş bankalarca garanti edilmiş, bir yıla kadar vadeli krediler.
- d) Yabancı OECD kamu kuruluşlarından alacaklar, bu kuruluşlarca garanti edilmiş krediler.
- e) Yoldaki paralar

50%

- a) Tamamen emlak üzerindeki mortgage tarafından güvence altına alınmış kredi

100%

- a) Özel sektörden alacaklar
- b) Bir yıldan daha uzun vadeli, OECD dışında birleşmiş bankalardan alacaklar

- c) OECD dışındaki merkez bankalarından alacaklar
- d) Kamuya ait ticari şirketlerden alacaklar
- e) Arazi, teçhizat gibi sabit varlıklar
- f) Gayrimenkul ve diğer yatırımlar
- g) Özkaynaktan düşülmemiş, diğer bankalara ait sermaye araçları
- h) Diğer varlıklar” (BIS, 1988).

Her ne kadar 1988’de yayınlanan Basel Uzlaşısı sermaye düzenlemeleri açısından bankalar için standart bir uygulama getirmiş olsa da, her yönüyle yeterli bir uygulama olduğu söylenemez. En karmaşık bankacılık faaliyetlerini dahi tanımlayabilmek için fazlasıyla basit bir yapısı vardır. Risk ağırlıklarını yalnızca dört ayrı kategoride izliyor olduğundan, Uzlaşısı, aynı kategori içerisinde bulunsalar dahi kredilerin kendi içinde bile çok farklı özellikler gösterebilmesi durumunu yeterince yansıtmamaktadır. Risk dereceleri arasındaki sınırlı ayrımlar ise hesaplanan sermaye oranlarının genellikle yeterince bilgi verici olmadıkları ve bir bankanın riskle ilgili sermayesinin yeterliliği hakkında yanlış bilgiler de verilmesine sebebiyet verebilir. Nitekim, yalnızca dört ayrı kategoride risk ağırlıklı varlıkların ele alınmış olması ve bunun farklı faaliyet alanlarına sahip tüm bankalara aynı şekilde uygulanması da Basel I’e “herkese tek beden elbise” adı altında eleştirilerin yöneltilmesine sebep olmuştur. Ayrıca, yukarıda da gösterildiği üzere, OECD ülkelerinin hükümetlerine %0, bu ülkelerin bankalarının borçlanması halinde ise %20 risk ağırlığı verilmiş olması ancak OECD dışındaki ülkelerin %100 risk ağırlığına tabi tutulması da yine Basel I’in “OECD Kulüp Kuralı” şeklinde tanımlanmasına ve eleştirilere maruz kalmasına sebep olmuştur.

1980’lerde kredi riski üzerine yoğunlaşan Basel I, takip eden senelerde ortaya çıkan döviz kuru dalgalanmaları, finansal piyasalarda ortaya çıkan faizler, bankaların küresel ekonomideki değişikliklere uyum sağlamaya çalışan reel sektörün finansman talebi karşılayabilmek ve rekabette güçlenebilmek için yeni ve karmaşık ürünleri piyasaya sürmeleri gibi pek çok nedene bağlı olarak Basel I yetersiz kalmaya başlamıştır. Reel sektöre yönelik sunulmaya başlanan çok çeşitli ürünler, bankaların bilançolarında da değişikliklere sebep oldu ve bankaların sundukları finansal hizmetlerinin bir kısmı asli bilançolara yansıtılmamaya başlanmıştır (Atiker, 2005).

Japonya, Güney Kore, Endonezya, Arjantin, Rusya ve Türkiye gibi ülkelerde 1990'lı yıllarda yaşanan ekonomik krizler, reel sektörün ödeme kabiliyeti ve bankaların alacak tahsilinde sıkıntıya düşmelerine sebebiyet verdiğinden, bu ülkelerde bankacılık alanında yeninde bir yapılandırma ve düzenlemeye gidilmesi gerekli hale gelmiştir.

Her ne kadar ekonomik krizler genelde makro ekonomik sebeplerce ortaya çıkmış gibi görünse de, bankaların kötü yönetilmesinin de mikro düzeyde ekonomik krizlerin tetiklenmesinde etkileri vardır. Bu sebeple bankaların etkin bir risk yönetimi ve yabancı kaynaklarının kaliteli idaresi, reel sektöre fon sağlayan bu kuruluşların finans sektörü için ne derece önem taşıdığını göstermektedir. Özetle, etkin risk yönetimi, aksi taksirde bankalarda oluşacak bir zayıflığın diğer sektörleri de hızla etkileme riski sebebiyle finans sektörünün istikrarı ile doğrudan bağlantılıdır.

Basel I, bir bankanın batması halinde yani bankanın faaliyetlerini yerine getirirken bu faaliyetlere bağlı olarak maruz kaldığı risklerin gerçekleşmesi durumunda, müşterilerinin yani mevduat sahiplerinin karşı karşıya kalacakları maliyeti minimum seviyeye çekebilmek için tutması gereken sabit bir sermaye tutarını belirlemesini sağlamaktadır. Kısacası, banka sermayesi, bankanın taşıdığı risklerle ne kadar yakın ilişkide tutulursa bu, bankanın mali yapısı için o derece güçlü ve güvenli bir yapı oluşturur. Ancak, özellikle 1994 Meksika krizi ve sonrasında 90'lı yıllarda yaşanan diğer makroekonomik krizler sonucu, BIS tarafından, 1996 yılında bir doküman yayımlanarak sermaye yeterliliğinin hesaplanması sürecine piyasa riskini de dahil etmiştir. Böylelikle G-10 ülkeleri tarafından hazırlanmış ve 100'den fazla ülkede uygulama alanı bulmuş olan Basel I için gelişim adına ilk uygulama gerçekleştirilmiştir (Yayla, 2005, Basel Bankacılık Denetim Komitesi, 1999).

1999 yılında Basel Uzlaşısı'na getirilen değişiklikler öncesinde Komite tarafından, 1988 yılında yayımlanan uzlaşının etkilerini değerlendirmek üzere banka sermayesi ve davranışları üzerine bir çalışma grubu oluşturulması talep edilmiştir. Bu grup, Basel Komitesi'nden temin ettiği bilgilerin yanı sıra, özellikle G-10 ülkelerindeki bankaların sermaye oranlarına ilişkin verileri ve bu ülkelerdeki çeşitli akademik çevreler ve araştırma bölümlerince yürütülen ampirik araştırmaları incelemiştir. Bu araştırma aynı zamanda G-10 ülkelerinin merkez bankalarını da kapsamıştır. Grubun ortaya koyduğu iki tartışma konusu vardır: bankalar minimum sermaye gereksinimini kabul etmekle

Uzlaşma öncesine göre daha yüksek bir sermaye oranına sahip olmuşlar mıdır ve olmuşlarsa, bu yükselişte özkaynaklardaki bir artış mı yoksa kullanılan kredilerdeki bir azalış mı etkili olmuştur? Başka bir konu ise, bankaların, hedeflenen özkaynak tutarıyla ilgili olarak alınacak risklerin limitini belirlemede başarıya ulaşıp ulaşmadığı, daha riskli varlıklara yönelerek ya da sermaye arbitrajı yoluyla etkililiklerini azaltıp azaltmadıklarıdır. Ayrıca, minimum sermaye yeterliliği herhangi bir yan etki yaratmış mıdır?

Grubun görüşüne göre belli zaman dilimlerinde bankalar, artan kredi kullandırmalarında, sermaye yeterliliği sebebiyle zor durumda kalmış olabilir ya da kredi kullandırmalarını kısmak zorunda kalmış olabilir ki böylesi bir durum, hali hazırda ekonomi üzerinde büyük etkiler yaratabilir, hatta kredi kaynaklı krizlerin ortaya çıkmasına sebep olabilir. Öte yandan, sermaye yeterliliğinin, bankaların rekabet etme güçlerini olumsuz etkileme olasılığı vardır. Grubun, G-10 ülkelerindeki bankaların sermaye oranlarına ilişkin elde edilen verilere göre yaptığı değerlendirmede, 1996 yılında sermayenin risk ağırlıklı varlıklara olan oranının 1988'de %9.3'ten yükselerek 1996'da %11.2'ye çıktığı görülmüştür. Bu durumda akla iki soru gelmektedir: bu sonuç, Basel kriterleri neticesinde doğrudan bir etkiye bağlı olarak mı yoksa piyasa disiplini sebebiyle mi ortaya çıkmıştır? Bunun ayrımını yapmak oldukça güçtür. Zira, piyasa disiplini, bankaların faaliyetlerinde tutarlılık ve verimlilik sergilemelerine katkıda bulunmaktadır. Bankalara kriz dönemlerinde ortaya çıkabilecek risklere karşı bankacılık sistemine yönelik güvenlik sağlayan piyasa disiplini, bankaların kuvvetli bir sermaye yapısına sahip olmaları için de teşvik verici durumdadır. Bir bankanın şeffaflığı ne kadar fazla ise, yatırımcılar, mevduat sahipleri, alacaklılar vb. taraflarca, daha riskli görünen bankalardan daha uygun şartlara sahip olma şansı olduğu Komite'ce de vurgulanmıştır. Aksi takdirde banka, muhataplarına karşı daha fazla risk primi ya da karşılık sunmak zorunda kalacaktır. Böylece bankalar, ellerindeki fonları en verimli şekilde kullanmaya zorlanmaktadırlar. Bu sebeple, piyasa disiplininin etkin işleyebilmesi için bankaların düzenli aralıklarla sermaye yapıları, risk yönetimleri, faaliyetleri vb. üzerine gerekli bilgiyi sunmaları gerekir (Gülşen, 2008 ve Basel Bankacılık Denetim Komitesi, 1999).

1999 yılında Komite, formal bir tartışma ortamı yaratarak internet üzerinden yayımlamış ve bu taslağı, gelen öneri ve görüşler doğrultusunda düzeltmelere tabi tutarak Basel II standartlarını oluşturmaya çalışmıştır.

1.2. 2001 Krizi Ve Basel II

1970’lerde, finansal liberalizasyon ve küreselleşmenin de etkisiyle sermaye hareketlerinde ve serbestleşmede önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Bu gelişmelere bağlı olarak özellikle 1980’lerde ithal ikameci, dışa bağımlı sistemler gelişmeye başlamıştır. Artan dış kaynak ihtiyacı borç krizlerinin tetikleyicisi olmuş, bu durum beraberinde, serbestleşen sermaye hareketlerinin de etkisiyle özellikle bankacılık sektörü için farklı risklerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu bölümde, ülkemiz ekonomisine dış ticarete serbestlik ve döviz kurunda esneklik sağlamak amacıyla yürürlüğe giren, IMF ile yapılmış 24 Ocak 1980 anlaşmasının ve 1989 yılında yürürlüğe konan Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar’ın amaçlarından bahsedilecek ve sermaye hareketlerinde yaşanan serbestliğin Türkiye ekonomisinde, döviz kuru, dış ticaret dengesi gibi alanlarda yarattığı makroekonomik etkiler neticesinde 1990’lı yıllarda bankacılık sektörünü de derinden etkileyen ekonomik krizlerin nedenleri ve sonuçları üzerinde durulacaktır. Bunlara ek olarak bankacılık sektöründe son 20 yılda yaşanan krizlerin mali piyasaları nasıl kırılgan hale getirdikleri üzerinde durulacak, son olarak Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinin hem likidite hem de döviz krizleri niteliğindeki çifte yapısı anlatılarak her iki krizin de yine bankacılık sektörü ve mali piyasalardaki olumsuz yankılarının ardından bankacılık sektörünün Basel kriterlerine geçiş süreci ele alınacaktır.

1.2.1. 2001 Krizi Ve Öncesinde Türkiye Ekonomisinde Yaşanan Bankacılık Krizlerinin Tarihsel Gelişimi

1970’lerde yaşanan krizler sonrasında dünya ekonomileri, liberalizasyon, küreselleşme, deregülasyon gibi kavramlarla tanışmış, uluslararası ticarete serbestleşmeye doğru bir eğilim göstermeye başlamıştır. Bunda, bilgi ve iletişimin hız kazanmasının da payı büyüktür. Bu tür yeniliklere bağlı olarak gerek finansal piyasalar, gerekse bu piyasalardaki rol oynayıcılar tarafından farklı istikrar önlemleri alınmaya başlanmıştır. İthal ikameci, dış finansman ihtiyaçlarını genellikle uluslararası kuruluşlardan karşılamaya başlayan, ithal girdi bağımlılığına doğru giden bir yapıya

dayalı iktisat politikaları uygulanmaya başlamıştır. Sermaye hareketlerindeki bu serbestleşme ayrıca, riski de beraberinde getirmiş, bu durum, özellikle bankacılık sektöründe kendini göstermiştir. Sermaye hareketlerinin serbestleşmesi, finansal liberalizasyon kavramı, mali piyasalarda kısa vadeli sermayenin dolaşım serbestliği kazanması, bu sermayenin, götürüldüğü ülkelerde yatırıma kanalize edilerek istihdam ve üretimde artış sağlamaları ve dolaysız yatırımlar gibi unsurları içermektedir.

Nitekim 1980'lerden itibaren gelişmiş dünya ekonomilerinde de gözlemlenen, mali piyasaların coğrafi sınırlara bağlı kalmadığı finansal liberalizasyon süreci, makroekonomik istikrarın ve uzun vadeli, sürdürülebilir ekonomik yapıların ön şartı olarak görülmüş, ancak bu durum istikrar tedbirlerinin alınması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu dönemde özellikle dış kaynak ihtiyacı yükselişe geçmiştir.

Finansal liberalizasyonla birlikte ekonomik büyümenin hızlandırılacağı düşünülmüş ve finansal reformlara yönelinmiştir. Bu reformlar sonucu serbest kalan faiz oranları gereği tasarrufların ve finansal aktiflerin artışı, yatırımları finanse edecek yeterli tutarda kredilerin yaratılması ile bankaların yatırım finansmanı için iç ve dış kredi bulma olanaklarının artması ve rekabetin de etkisiyle yatırım projelerine kaynak sağlanarak yine ekonomik büyümenin teşvik edilmesi hedeflenmiştir. Ancak ne var ki, çoğu ülkede, uygulanan bu tarz finansal serbestleşme politikaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Güloğlu, 2002).

Fon arz ve talebinde bulunan kesimleri bir araya getiren ekonomi ortamında fonların etkin şekilde dağılımının sağlanmadığı, etkin yatırım alanlarına kanalize edilmediği durumlarda ekonomik krizler baş göstermiştir. Zira bunda, yatırımların azalmasının etkisi vardır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik krizler genellikle farklı iktisat politikalarına yer verildiği ve ekonomik konjüktürün dalgalanma gösterdiği dönemlerde ortaya çıkmıştır.

Finansal liberalizasyon süreci Türkiye ekonomisinde 24 Ocak 1980'de IMF ile yapılan anlaşmayla başlamıştır. Bu kararlarla dış ticarete serbestlik sağlamak, döviz kurunda esneklik yaratmak, yüksek enflasyonu kontrol altına almak gibi amaçlar gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bunun sonucunda ihracat artmış ve ödemeler dengesindeki açık azaltılmıştır.

Devamında, 1989 yılında Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar yürürlüğe konmuş, böylece kambiyo uygulamalarında serbestleşmeye geçilmiş ve bankaların artık yurtdışından kaynak bulmalarına da olanak sağlamıştır. Ancak bu politika, enflasyon düşürülmeden, döviz rezervleri güçlendirilmeden ve mali denetim artırılmadan uygulamaya konulmuştur.

Sermaye hareketlerinin serbest bırakılmasıyla TL reel anlamda değer kazanmaya başlamış, değerli kur politikasının uygulanmasıyla ithalat ve iç talep artmış, ihracatçılar yurt içine yönelik üretim yapmaya yönelmiş, ihracat azalış göstermeye başlamıştır. Böylece ithalat artışı ve ihracat azalışı sebebiyle cari işlemlerde açık ortaya çıkmıştır. Ancak ekonomi makro düzeyde sermaye hareketlerine karşı aşırı duyarlı hale gelmeye başlamıştır. Kur değerli tutulduğundan faiz oranları da yüksek tutulmuş, böylelikle kısa vadeli sermaye hareketleri yurtiçine çekilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde reel faizlerde artış görülmektedir. Özellikle 1984-1990 döneminde artan dış borç geri ödemelerinin iç borçlanma ile giderilmeye çalışılması faiz oranlarının yükselmesinde etkili olmuştur. 1990'larda kamu kesimi borçlanma gereği artışa geçmiş, 1988-1993 arası dönemde GSMH'nın %12'sine yükselmiştir. Bu artışla birlikte yüksek faizli devlet tahvil ve bonolarının ihracına yönelik bankalar, kolay kaynak yaratma yoluna gitmiştir. Yüksek faizler özel sektörün kredi kullanımlarında sıkıntılarla karşılaşmasına sebep olmuştur. Böylelikle açık pozisyonlarla faaliyetlerini devam ettiren bankaların, sermaye piyasalarında yaşanan serbestleşmenin getirdiği faiz-kur dengesizliğine bağlı olarak kur riski artmış, yükselen faiz oranları sebebiyle kısa vadeli sermaye girişi şeklinde gelen sıcak para ile açık pozisyonları tetiklenmiştir (Güloğlu, 2002). Böylece ekonomide önemli dengesizlikler yaşanmaya başlamıştır. Ancak ülkede doğrudan yabancı yatırımlar için uygun bir mali ve kurumsal altyapı söz konusu olmadığından dış finansman daha ziyade borç nitelikli finansal araçlara dayandırılan sermaye akımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Kısacası bu sıcak para girişleri ithalatın finansmanında ve kamu açıklarının iç borçlanma ile kapatılmasında kullanılmıştır.

Özetle, 1980'li yıllara kadar dünya ekonomilerinde ödemeler bilançolarından etkilenen krizler 1990'lardan sonra serbestlik kazanmış sermaye hareketlerinin de etkisiyle yerini özellikle bankacılık sektöründeki krizler ve döviz krizlerine bırakmış, bu durum mali piyasaların oldukça kırılgan bir yapıya dönüşmesine sebep olmuştur (Karaçor, 2006).

Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren yabancı sermaye hareketlerine bağımlılık gelişmiştir. Bu dönemde artan kırılganlığa bağlı olarak yurtiçine dışarıdan çekilen yabancı sermayenin aniden kaçıışı söz konusu krizlerin başlama noktası olarak gösterilebilir. Ancak bunda, sağlıksız mali tabloların, kredi risklerinin, açık döviz pozisyonları gibi likiditede daralmaya sebep olan olayların etkisi büyüktür. Ulusal paranın değerindeki ani düşüşle devam eden bu durum güvensizlik ortamı yaratmış ve oluşan krizler farklı ülkelere de yayılmaya başlamıştır. Yatırımlarda ise belirgin bir düşüş gözlenmektedir. Bunun arkasında, paradan para kazanma metodunun uygulanmasıyla, yatırımların finanse edilmemeye başlanması yatmaktadır. Ekonomik büyümeler, üretimlerden ya da yatırımlardan değil çoğunlukla yabancı sermaye yani sıcak para girişlerinde sağlanır olmuştur. Doğrudan yatırımlar yetersiz kalmıştır. Yine 1990’lı yıllarda özellikle gelişmekte olan ülkelerde bankacılık sistemlerinin denetimindeki zayıflıklar, şeffaflığın yeterli düzeyde olmayışı ve devlet garantileri sebebiyle bankalar yabancı para cinsinden aşırı miktarda borçlanma yoluna gitmişlerdir. Bu gibi nedenler de 1990’lı yıllarda yaşanan finansal krizler üzerinde etkili olmuştur (Sakarya, 2006),

1990’ların başlarında görülen bu gelişmelerin üzerine, artan kamu açıklarının finansman maliyetini kısabilmek için faiz oranları düşürülmüştür. TL’ye olan güvenin de azalmasıyla piyasadaki likidite dövize yönelmiştir. TL’nin yabancı para karşısında yüksek değer kaybına uğramasıyla piyasada dövize hücum başlamış ve Merkez Bankası’nın rezervlerinde hızlı ve aşırı bir düşüş yaşanmış, rezervler 5 Nisan 1994’te 3 milyar dolara inmiştir. Bu gelişmeler üzerine 5 Nisan Kararları alınmış ve yürürlüğe konmuştur. Amaç, dış borçlanmayı azaltmak, enflasyonu düşürmek, ihracatı artırıp ithalatı azaltmak, tarım, sosyal güvenlik ve özelleştirme alanında reformları tamamlamak olmuştur. Artık her günün döviz kuru Merkez Bankası tarafından belirlenen kur sepeti üzerinden bir önceki gün ilan edilmeye başlamıştır. Ancak ne var ki 5 Nisan Kararları hedefine ulaşamamıştır. Bunda hükümet politikalarının ve sosyal karışıklıkların da etkisi olmuştur. Türkiye 1997 Asya ve 1998 Rusya ekonomik krizlerinden de etkilenmiş, bu durum ilk önce kendini borsada hisse senetlerindeki ani düşüşle göstermiştir. Ardından gerçekleşen sermaye çıkışı ile yine Merkez bankası rezervlerinde düşüş yaşanmıştır. Krize bağlı oluşan belirsizlikle iç talep ve tüketim harcamaları azalmış ve büyüme gerilemiştir. Asya ülkelerinde kriz sonrası yaşanan devalüasyon, bu ülkelerin Türkiye karşısındaki rekabet gücünü de artırmıştır. Önlem

olarak ihracatı artırmak adına Eximbank kredilerine ağırlık verilmiş, yatırımcıların bu kredilerden mümkün olduğunca yararlanması sağlanmaya çalışılmıştır. Türkiye Asya ve Rusya krizlerinin etkileri ve aynı döneme denk gelen 17 Ağustos depremi sebebiyle IMF ile yeniden bir stand-by anlaşması yapmak zorunda kalmıştır. Böylece 1990'lı yıllarda görülen bu ekonomik krizlerle döviz çıpası uygulamasının, kırılgan ekonomilerde yabancı sermaye hareketlerinin sergilediği şekildeki spekülasyon davranışlarına karşı sürdürülmesinin ne kadar zor olduğu anlaşılmaktadır (Güloğlu ve Altunoğlu 2002).

Aralık 1999'da Türkiye döviz kuruna dayalı enflasyonu düşürme politikası uygulamaya başlamıştır. Amaç, enflasyonla mücadele, faiz dışı fazlanın artırılması, özelleştirmenin hızlanması ve enflasyon hedefiyle uyumlu bir gelir politikasının yaratılması gibi unsurları içermektedir. Ancak bu politikalar, sonrasında ülke ekonomisinde yaşanacak olan ekonomik gelişmelerin yönünü belirleyici bir etki yaratacaktır.

IMF ile üç yıllığına imzalanan söz konusu anlaşma gereği döviz kurunun nominal çapa olarak kullanılacağı bir para ve kur politikası izlenecekti. Böylece Merkez Bankası'na bir döviz sepeti oluşturulmuş ve 2000 yılına kadarki bir yıllık döviz sepeti 1 Dolar + 0,77 Euro olarak belirlenmiştir. Sonrasında bant sistemine ve ardından da serbest dalgalı kur sistemine geçileceği bildirilmiştir. Programı ayrıca sıkı maliye politikası izleyecektir. Ayrıca kamu kesimi maaşları ve fiyatlar da enflasyon hedefine göre belirlenecektir. Merkez Bankası'nın kısa vadeli faizler üzerindeki etkisi sınırlı kalmış, likiditenin dövizle yaratılması hedeflenmiştir.

Ancak ne var ki sermaye girişinde artış olsa da program uygulamaya konulduktan sonra başarıya ulaşmada yetersiz kalmış, öncelikle enflasyonla mücadele hedeflenirken enflasyon beklenenin üzerinde gerçekleşmiştir. Reel kur değerlenmeye başlamış ve ithalattaki artışla dış açık büyümeye başlamıştır. 2000 yılında cari işlemler açığı 9,8 milyar dolara ulaşmıştır ki bu da GSMH'nin %5'ine denk gelmektedir. Bu cari açığı kapatabilmek için öngörülen çözüm ise dış kaynak girişi sağlamak olarak düşünülmüş ancak yine de sağlanan dış kaynak bu amaç için yetersiz kalmıştır. Dış borç veren kesimler makroekonomik değerlerin yanı sıra, bu borçlanmada aracı rolü üstlenen bankaların durumunu da dikkate almaya başlamıştır. Programın beklenen başarıyı

gösterememesine bağlı olarak iç borçlanma faizleri de yükselmeye başlamış ve artan likidite sıkışlığına ek olarak özel bankaların kırılğanlıkları da doruk noktasına ulaşmıştır. Merkez Bankası'nın piyasaya fon sürmesiyle birlikte daha önce yabancı sermaye tarafından talep edilen dövize yerleşikler de yönelmiştir. Bu durum Merkez Bankası rezervleri üzerinde ciddi bir düşüşe sebep olmuştur. 2000 yılının sonuna doğru IMF'den sağlanan kaynakla döviz rezervleri desteklenmeye çalışılmıştır. Aralık 2000'de %183'e yükselen gecelik basit faiz, 2001 yılı Ocak ayında %43'e gerilemiştir (Celasun, 2002).

Kasım 2000 krizinin ardından likidite ihtiyacı oldukça artmış olan bazı özel bankalar TMSF'ye devredilmiştir. Böylelikle piyasalara bir rahatlama geldiği zannedilmiş ancak Şubat 2001'de Başbakan ile Cumhurbaşkanı'nın arasında geçen tartışmanın hemen ardından yeni bir ekonomik kriz baş göstermiştir. Piyasalarda yine spekülasyon faaliyetleri artmış ancak bu kez Kasım 2000'de başlayan bankacılık krizi Şubat 2001'de yerini döviz krizine bırakmıştır.

Gerek Kasım 2000, gerekse Şubat 2001 krizleri, hem likidite hem de döviz krizi niteliğinde olmakla birlikte, her iki kriz de ekonomide önemli makroekonomik istikrar politikalarının uygulama dönemine denk gelmiştir. Her iki krizde de sıcak para olarak nitelendirilen uluslararası yabancı sermaye hareketlerinin büyük etkisi olmuştur. Özellikle Kasım 2000 krizinde büyük miktarlarda sıcak paranın ülke ekonomisini terk etmesi kriz üzerinde büyük etki yaratmış, döviz ve likidite talebinin artmasına sebep olarak faiz oranlarının da krizi takip eden günlerde çok ciddi seviyelere çıkmasına sebep olmuştur. Döviz talebinin aşırı durumu Şubat 2001 krizinde de kendini göstermiş ve borsanın çökmesine, gecelik faizlerin de krizin hemen akabinde %7500'lere yükselmesine sebep olmuştur. Döviz talebinin bu ani ve aşırı talep, Merkez Bankası'nın 21 Şubat gecesi kurları serbest bırakmasıyla sonuçlanmıştır (Sakarya, 2006).

Bu krizlerde Türk bankalarının dışarıdan temin edilen bu yabancı borçları genellikle kamu kesimindeki açıkları finanse etmekte kullandıkları görülmektedir. Krizler sebebiyle TL'nin devalüe edilmesi de bu bankaların açık pozisyonlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Bunun en önemli yankıları ise reel sektöre kısıtlı açılmaya başlayan kredilerde kendini göstermiştir.

Bu krizlerin bankacılık sektöründe büyük yıkımlar yaratmasında, gerekli önlemler alınmaksızın dışarıdan sağlanan yabancı sermayenin yarattığı olumlu görünen bir ortamda kredi teminatları olarak yüksek fiyatlı malların kabul edilmesidir. Zira kırılganlığı artan bir ortamda yaşanan en ufak bir güvensizlik ortamında daralma meydana gelmiş ve yükselen fiyatların düşüşe geçmesiyle kredi geri dönüşlerinde sorunlar yaşanır olmuştur. Bu durum ise bankaların bilançolarında dengesizliklere sebep olmuştur. Yüksek likidite riski, özkaynak yetersizliği, döviz pozisyon açıklarının ciddi seviyelere ulaşması gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bunlara ek olarak bankacılık sektöründeki denetimlerin de yeterli seviyede tutulmaması oluşan tabloya zemin hazırlamıştır. Kriz öncesi hızlı döviz girişi parasal genişlemeye, talep artışına, milli paranın hızla değerlenmesine, ithalatın artmasına ve sonuç olarak enflasyonun yükselmesine sebep olmuştur. Oysaki güvenilir, şeffaf, hesap verilebilir ve etkin politikaların uygulanması gerekiyordu. Bu amaçla 14 Nisan 2001’de Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı uygulanmaya başlanmıştır. Piyasalardaki belirsizliğin azaltıldığı, risklerin öngörülebilir şekilde kontrol altına alınmaya çalışıldığı bir döneme girilmeye çalışılmıştır. Yine Merkez Bankası tarafından dalgalı kur sistemi uygulanarak bu sistem içerisinde enflasyonu da kontrol altında tutmak hedeflenmiş, mali sistem yeniden yapılandırılarak denetleme ve düzenleme anlamında etkin kurumlar oluşturulmaya çalışılmıştır (Karaçor, 2006).

Yaşanan tüm bu krizlerin bankacılık sektörüyle yakından ilgili olmasında, bankaların sermaye birikimlerine sahip olmamaları sebebiyle her çeşit krizin etki alanı içinde kalmaları, iç borçlanmanın bankalar aracılığıyla gerçekleştirilmesinin, devlet güvencesinin tasarruf mevduatı üzerindeki güvencesi ve hatalı uygulanmış kur çıpası sayılabilir. Bu gelişmeler sonucunda kriz dönemlerinde bazı bankaların iflasları söz konusu olmuş, bu durum piyasa işleyişlerinde de ciddi sıkıntılara yol açmıştır. Yine bankalarda risk yönetimine yönelik yeterli kredi kültürünün olmaması, altyapı yetersizlikleri, yeterli denetim ve gözetimden bankaların uzak kalmış olması da bu sonuçların ortaya çıkmasında etkili olan diğer faktörler olmuştur.

1.2.2. Basel II’ye Geçiş Süreci

Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinde üç önemli risk, yaşanan krizlerde etkili olmuştur: kur riski, faiz riski ve likidite riski.

Ancak bankaların faaliyetleri gereği karşı karşıya oldukları pek çok risk çeşidi bulunmaktadır. Bunlar, bünyesinde bankaların risklerinin belirlendiği ve ölçüldüğü bir kurum olan BBDK tarafından piyasa, kredi, likidite, faiz riski ile operasyonel risk, itibar riski, mevzuata ilişkin yetersiz bilgi riski, ülke, piyasa ve transfer riski gibi pek çok risk çeşididir. Bunlardan en önemlilerinden biri olan piyasa riski, bankaların tuttıkları pozisyonları nedeniyle piyasalardaki dalgalanmalardan kaynaklanan riskleri içermektedir. Bunlar, döviz kuru, hisse senetleri ya da faize duyarlı borçlanma araçları şeklinde örneklendirilebilir. Neticede, söz konusu piyasada yaşanacak bir değişiklik, bankaların faaliyetleri gereği pazarladıkları finansal araçların da fiyatlarını etkileyecektir.

Yine faiz oranları riski bankaların pozisyon durumlarına göre zarara uğrama risklerini içermektedir. Faiz oranlarının sabit olmadığı bir durumda uzun vadeli borçlanmalar ya da yatırımlar, faiz oranlarında yaşanacak dalgalanmalara karşı duyarlı hale gelecek ve bir zarara sebep olmasında etkili olabilecektir. Banka portföylerinde faiz getirili menkul kıymetlerin varlığı da yine faiz oranlarında yaşanacak değişikliklere bağlı olarak bankaların aktif yapılarını değiştirebilir.

Bankaların karşı karşıya oldukları bir diğer önemli risk çeşidi ise özellikle Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinde de etkili olan kur riskidir. Bu risk çeşidi, bankaların gerek aktiflerinde gerekse pasiflerinde yer alan kalemlerin kur dalgalanmaları karşısında ne kadar etkilendiğiyle ilgilidir. Ulusal paranın yabancı paralar karşısında ne kadar değer kazanıp kaybettiği, bankaların kur riski için belirleyici bir etkidir. Örneğin ulusal paranın değer yitirmesi halinde, pasif fazlası olan bir banka borcunu daha fazla ulusal para karşılığında ödeyeceğinden zarar ederken, aktif fazlası olan banka ise daha fazla ulusal para elde edeceği için kar edecektir.

Bankanın kredi kullandırımı yaptığı müşterilerince kredi geri ödemelerinin yerine getirilmemesi riski, bankaların karşı karşıya olduğu önemli risklere örnek verilebilir. Kredi riski, bir banka için en büyük risk faktörüdür. Ancak bu kullanılan krediler yalnızca banka müşterilerine kullandırılanları değil aynı zamanda diğer bankalara kullandırılan kredileri de kapsamaktadır. Çünkü kredi kullandırılan diğer bankalar da yönetim eksikliği gibi sebeplerden geri ödemeyi taahhüt ettikleri kredileri ödeyemez hale gelebilirler. Hatta kredibilitelerini kaybedip iflas bile edebilirler.

Bir diğ er önemli risk olan likidite riski, bankaların nakit akışlarında yaşayacakları aksaklıklardan kaynaklanan risktir. Bu durum genellikle, bankaların yapmaları gereken nakit çıkışını karşılayacak düzeyde nakit girişine sahip olmadıkları durumlarda kendini gösterir. Bu durumda piyasada meydana gelen engeller ve düzensizlikler de etkili olabilmektedir. Bankaların, bu gibi sebeplerle pozisyonlarını nakde çeviremeyişleri, likidite riski yaşanmasına sebebiyet veren bir faktördür (Yayla, 2005).

Tüm bunlara ek olarak BDDK tarafından bankalar için tanımlanan risk çeşitleri içerisinde belki de en önemlisi, özellikle 2001 kriziyle birlikte dikkatleri üzerine çeken operasyonel risklerdir. BDDK tarafından operasyonel risklerin oluşma nedenleri olarak teknik, teknolojik nedenler, piyasa nedenleri, ürün ve hizmetlerden kaynaklanan nedenler gösterilmektedir. Özetle operasyonel riskler, banka içi kontrollerdeki aksamalar sebebiyle hataların ve usulsüzlüklerin gözden kaçması, banka yönetiminin koşullara uyum sağlayamaması, teknolojik aksaklıklar, doğal afetler gibi kontrol edilemeyen ve beklenmeyen felaketlerce maruz kalınacak kayıp ve zarar ile banka yönetimindeki eksiklikleri içermektedir. Operasyonel risklerde bankaların itibarları, ülke riskleri gibi etkili olan başka diğ er faktörler de yer almaktadır.

Tüm bu riskler ve bir bankanın mikro düzeyde kötü bir risk yönetimine sahip olmasının büyük çaplı finansal krizleri tetikleyebileceğ i dikkate alındığında, bankaların etkin risk yönetimleriyle finansal sistemin istikrarı arasındaki bağlantı açıkça kendini göstermektedir. Neticede, kredi, likidite, piyasa ve yukarıda sayılan pek çok riskin iyi yönetilememesi halinde bankalarda oluşacak bir zayıflık tüm sektörlere sıçrayacaktır. Bu durum, bankalar için etkin risk yönetimini zorunlu kılmaktadır (Yayla, 2005).

Günümüzde bankalarda risk yönetimini, teftiş, iç kontrol ve kendi bünyelerindeki risk yönetim birimlerince gerçekleştirmekte olup, başlangıçta BDDK'nın da etkisiyle, risk yönetimine ilişkin önlemleri ve uygulamaları mevzuat gereğ i yapmaya başladılar. Başlangıçta piyasa riski, kredi riski ve operasyonel risk olarak gruplandırılmış risk çeşitlerine yönelik ilk çalışmalarda genellikle bankalar piyasa riski üzerine çalışmalar başlattılar. Ancak zamanla bankalarda risk yönetimi mevzuatın da ilerisine geçerek standart yöntemlerin haricinde daha gelişmiş yöntemler de kullanmaya başladılar (Yayla, 2005).

Banka sermayesi oldukça kıymetli bir varlık olup endüstrinin de temelini oluşturmaktadır ve elde edilmesi ve özellikle kriz dönemlerinde artırılması neredeyse imkansızdır. Bu sebeptendir ki büyük ya da küçük olsun her ölçekteki kuruluş tarafından en iyi şekilde idare edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte kuruluşların, riskleri ölçüsünde yeterince büyük bir sermayeyi muhafaza etmeleri ve buna göre sermaye tahsisini sağlamaları gerekmektedir. Günümüzde faaliyetlerinde en başarılı olan kuruluşlar, sermaye büyüklüğüne bağlı olarak doğru bir risk ölçümü ve yönetimi konusunda çalışmalar yürüten kuruluşlardır. Tıpkı bankaların en büyük risklerinin kullandıkları krediler olduğu gibi diğer pek çok çeşitli kuruluş için de kredi portföylerinin ötesini görebilmeleri ve limitlerini kavrayabilmeleri açısından sermaye büyüklüğüne bağlı bir risk yönetimi büyük önem teşkil etmektedir. Yeni Uzlaşısı da tıpkı yukarıda bahsedildiği gibi kuruluşların sermayelerini riske duyarlı şekilde dağıtmalarını gerekli kılacaktır.

Basel II ile birlikte daha fazla riske karşı duyarlı bir sermaye yönetimi ve kredi fiyatlaması kavramları ele alınmıştır. Ayrıca bu yeni standart içinde daha riskli faaliyetler için fazladan sermayeye ihtiyaç duyulurken, daha az riskli faaliyetler içinse daha düşük sermaye ihtiyacı doğmaktadır.

1988 yılında yayımlanan ilk Basel Uzlaşısı, risk odaklı olmakla birlikte bu kavram daha ziyade isminde yer almıştır. Oysaki Uzlaşısı daha ziyade arbitraj ve herkese tek formülün sunulduğu, genellikle bir kriz anında bankanın batması halinde mevduat sahiplerinin karşılaşabileceği maliyeti minimuma indirmek için asgari olarak tutulması gereken sermaye tutarı üzerine yoğunlaşmıştır. Ancak 1988 yılında yayımlanan Basel I standartlarının ardından mali piyasalarda yaşanan gelişmeler ve karmaşıklaşan işlemler yeni standartların düzenlenip devreye girmesini gerekli hale getirmiştir.

Bununla birlikte Basel I'in bankacılık risklerini ölçmede yeterli olmadığı, finansal piyasalarda meydana gelen dalgalanmalara karşı yeterince duyarlı olmadığı ve bankaların portföylerindeki davranış farklılıklarını da dikkate almadığı kanısına varılmış, buna bağlı olarak daha hassas risk ölçüm yöntemlerine yer veren yapılanmalara ihtiyaç doğmuştur. Bu ihtiyaca yönelik olarak 1999 yılında Komite tarafından sermaye standardına yenilik yapılması adına bir tartışma ortamı yaratılmış ve elde edilen teklifler ve öneriler daha sonra yapılan birkaç revizyon için kullanılmıştır.

Bankaların maruz kaldıkları farklı risk gruplarına karşı farklı sermaye tutarlarını ayırmaları gereğinden hareketle BIS tarafından ilk uzlaşuya yönelik eleştirilerin ardından Basel II'ye giden ilk adım atılmış ve yeni bir istişare metni yayımlanmıştır. Basel II'ye geçtikten sonra gerçekleşecek değişimlerin hesaplanabilmesi içinse ilk kez Sayısal Etki Çalışması (QIS) oluşturulmuştur.

2001 yılında Basel Komitesince QIS 2 ve QIS 2.5 adları altında iki ayrı veri toplama çalışması yapılmıştır. Bu çalışmayla hedeflenen, Basel I'in ardından daha sağlıklı risk ölçümlerinin oluşturulması amacıyla Komite tarafından yapılan revizyonun hedeflere ulaşmada başarılı olup olmadığını tespit etmektir. Bu etki çalışmaları Komite'ye, farklı risk profillerine ve kredilerin ne derece azaltılma yoluna gidildiğine ilişkin G10 ülkelerindeki çeşitli bankalar üzerinde yapılan revizyonların ne derece etkili olduğunun ölçülmesi adına ihtiyaç duyulan veriyi sağlamıştır (www.bddk.org.tr).

2002 Ekim ayına gelindiğinde ise bankalara yönelik olarak üçüncü bir sayısal etki çalışması yürütmüş olup bu çalışma QIS 3 olarak adlandırılmıştır. Bu çalışma, Basel II'nin oluşturulmasında Komite'ye önemli bir adım atmasında yarar sağlamıştır. Zira bu çalışma, Basel II'nin minimum sermaye gereksinimine ilişkin öneriler sunduğu ilk ayağının etkileri üzerine yoğunlaşmıştır. Bu çalışma, 43 ayrı ülkeden 365 ayrı bankayı kapsayan geniş çaplı bir çalışma olmuştur. 2003 yılında yayımlanan bu çalışmaya Türkiye'den de altı banka katılmıştır. Bu çalışmaya paralel olarak ülkemizde de Basel II uygulamalarının yaratacağı muhtemel sonuçları tahmin edebilmek için BDDK tarafından, 23 bankayı kapsayan, QIS-TR adı altında bir çalışma yürütülmüştür (www.bddk.org.tr).

Basel II'nin yayımlanmasından hemen önce Haziran 2004'e gelindiğinde ise Komite QIS 3 çalışmasının etkilerini ölçme yoluna gitmiştir. Bunlar gerçekleşirken bankaların da Basel II yaklaşımlarına yönelik parametreleri tahmin yetilerinde önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Dahası, QIS 3 çalışmasının sonrasında Komite tarafından yürütülen spesifik analizler, ihtiyaç duyulan tüm verilere ulaşamamış olunması sebebiyle yaklaşık değerler üzerinden yapılmak zorunda kalmıştır. Ancak yine de bu üç sayısal etki çalışması için sarf edilen çabalar sonucunda çok önemli önerilerin bir araya toplanması sağlanmıştır. Oluşturulan bu doküman Basel Komitesi'nin tüm üyeleri tarafından kabul görmüş bir bildirge niteliği taşır (www.bddk.org.tr).

Bazı ülkeler ulusal etki çalışmaları (QIS 4) ya da 2004 yılı veya 2005 yılının ilk yarısı boyunca Basel II standartları çerçevesinde saha çalışmaları yürütme yoluna gitmiştir. Her ne kadar bu saha çalışmaları Komite'nin çalışmaları ile beraber yürütülmemiş ve ülkeler bazında pek çok farklılıklar göstermiş olsa da Komite, bu çalışmalardan, söz konusu ülkelerde hazırlanacak kılavuzlar için yararlanmaya çalışmıştır (www.bis.org).

Ülkemiz bankacılık sektörüne baktığımızda, risk yönetimi alanında bankalara yönelik ihtiyaç duyulan düzenlemeleri yapmakla yükümlü olan BDDK tarafından pek çok tebliğ ve kararname çıkarılmış olup tüm bu düzenlemelerin ekonomiye dengeli büyüme adına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Zira özellikle geçmiş dönemlerde ülkemizde finansal sektörün sermaye yoğunlaşmasında eksiklikler, reel sektöre sermaye aktarımında sorunlar yaşanmıştır. Buna ek olarak bankaların risk yönetiminde yetersiz kalmaları söz konusu olmuştur.

Ülkemizde Şubat 2001'de Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ile sermaye yeterliliği ölçümlerine piyasa riskinin dahil edilmesi sağlanmıştır.

Basel II'nin getirdiklerinden biri de her bankanın tüm muhasebe uygulamaları, finansmanı ve karlılığı hakkında yeterli bilgiyi düzenli bir şekilde sunabilmesini gerekli kılmasıdır. Bankalar Kanunu'nun 13.maddesi 1/a fıkrası da bu kuralı desteklemektedir.

Basel Komitesi, yıllar içerisinde bankaların risk yönetimlerine yenilikler getirmiş, daha kapsamlı çalışmalar yaparak risk yönetim modellerinde ilerleme yaratma yoluna gitmiştir. Bu çalışmalar içerisinde BDDK da ülkemizden sektörde önemli paylar alan 6 banka ile birlikte 2002 yılındaki 3.sayısal etki çalışmasında yer almıştır.

Türkiye'de Basel II'ye yönelik çalışmaların yürütülmesinde BDDK'ya ek olarak Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından da katkı sağlanmıştır. Bu amaçla TBB bünyesinde Basel II Yönlendirme Komitesi kurulmuş olup, komite her ay düzenli olarak toplanmaktadır. Ayrıca yine Hazine Müsteşarlığı, TCMB ve SPK bünyesinde Basel II Koordinasyon Komitesi kurulmuş olup hepsi BDDK koordinasyonunda faaliyetlerine devam etmektedirler.

Bununla birlikte 2003 yılında yine BDDK tarafından sektörde %95'lik payıyla yer alan 23 adet bankanın katıldığı sayısal etki çalışmasında (QIS-TR), Basel II ile birlikte toplulaştırılmış sermaye oranının %28,8'den %16,9'a kadar gerilediği görülmektedir (www.bddk.org.tr, 2004).

Her ne kadar ortaya çıkan oranlar Basel standartları gereği olması gereken %8'lik seviyenin üzerinde seyrediyor olsa da, sermaye yeterliliğindeki en büyük azalmanın ülke kredi notuna bağlı olarak %100 kredi riski ağırlığı gereği hükümet portföyünden ve operasyonel riskten kaynaklandığı görülmektedir (www.bddk.org.tr, 2004).

Tablo 1.1 Portföylerin Sermaye Yeterliliği Oranındaki Değişimlere Yaklaşık Etkileri

AŞAMALAR	ETKİLERİ	
Katılımcı Bankaların Mevcut Mevzuat Çerçevesinde Hesaplanan SYR Oranları	28,8%	Her Aşamada Oluşan Fark
	Standart Yaklaşım	
Hükümet Portföyü ve Ticari Portföy	20,1%	-8,7%
Şirketler Portföyü	18,9%	-1,2%
Bankalar Portföyü	18,6%	-0,3%
Perakende Portföyü	19,0%	-0,4%
İştirakler Portföyü	18,9%	-0,2%
Operasyonel Risk	16,9%	-2,0%
Basel II Kapsamında Hesaplanan SYR	16,9%	

Kaynak: Bddk, 2004

QIS-TR çalışması ile ayrıca çalışmaya katılan bankaların bazılarında genel sonuçlara aykırı durumlar ortaya çıkmışken diğerlerinde ise beklenen sonuçlar elde edilmiştir. Bu farklılaşmalar, bankaların pozisyonları ile faaliyetlerinin farklılığından kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmada yabancı para cinsinden Hazine bonusu ve tahvillerin Basel II'de yüksek sermaye yükümlülüğüne tabi olması sebebiyle ve buna ek olarak operasyonel riskin devreye girmesiyle sermaye yeterliliği rasyosunda bir düşüş gözlenmektedir.

Komite'nin 2005'te yayımladığı "Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması" dokümanı 2006/48/EC ve 2006/49/EC sayılı Direktifler (CRD) ile AB müktesebatına dahil edilmiş olup halen ülkemizde de dünyadaki pek çok ülkede yapıldığı gibi BDDK tarafından Basel II'ye uyum çalışmaları sürdürülmektedir. AB müktesebatı esas alınarak çeşitli düzenleme taslakları oluşturulmaya çalışılmaktadır (www.bddk.org.tr, 2004).

İKİNCİ BÖLÜM

BASEL II KRİTERLERİ VE KOBİ'LER

Bankaların faaliyetleri gereği karşı karşıya kaldığı, özellikle içlerinden bazılarının Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerinde olduğu üzere bankacılık sektöründe etkileri oldukça yoğun ve yıkıcı hissedilen piyasa, kredi, likidite, faiz riski, operasyonel risk, itibar riski, ülke, piyasa ve transfer riski gibi pek çok riskin varlığına karşın bankaların risk yönetimlerinin etkinlikten uzak olması büyük çaplı finansal krizlerin tetikleyicisi olmaktadır. Dolayısıyla bankaların etkin bir risk yönetimine sahip olmasıyla finansal sistemin istikrarı birbirinden ayrı düşünülemez iki kavramdır.

Buna bağlı olarak etkin bir risk yönetimi, risklerin doğru ölçülmesi ve değerlendirilmesini de beraberinde getirmektedir. Bu durum, amaca yönelik tasarlanmış ve gelişmiş risk ölçüm yöntemlerine duyulan ihtiyacın önemini de ortaya koymaktadır. Bu ihtiyaca yönelik olarak Basel II, Basel I'e göre çok daha riske duyarlı yöntemler geliştirmekte ve dikkate alınması gereken risklere daha geniş ve ayrıntılı bir pencereden bakmaktadır.

Bu bölümde Basel II'nin temelini oluşturan 3 ayrı yapısal blok incelenerek, Basel II'nin Basel I'e kıyasla getirdiği yenilikler ve risk ölçüm yöntemleri üzerinde durulacak, etkin risk ölçümünün ve yönetiminin bankalar ve dolayısıyla finansal sistem için öneminden bahsedilecektir. Ayrıca Basel II standartlarına yönelik gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden geçiş sürecine ilişkin bazı örnekler verilecektir.

2.1. Basel II Kriterleri

2004 yılında Basel Komitesi tarafınca yeni sermaye uzlaşısının (Basel II) yayımlanmasıyla birlikte artık Basel I'in herkes için tek elbise uygulamasının terk edilmesi hedeflenmiştir. Basel II'nin daha önceki uygulamalara kıyasla özellikle yönetim otoriteleri için daha fazla çaba, düzenleme ve denetleme getirmelerini gerekli

kılması, onun daha önceki uygulamalardan farklı olduğunun kanıtıdır. Ayrıca bu yeni uzlaşıda denetim otoritesi ve piyasa disiplini kavramlarına da yine daha fazla ağırlık verilmektedir.

Basel II'ye göre bankaların önde gelen sorumluluğu risk unsurlarının doğru ölçülmesi ve yönetimidir. Bu amaçla yalnızca beklenen riskler için değil beklenmeyen riskler için de asgari sermaye bulundurulması gündeme gelmektedir. Çünkü önemli risk unsurlarının belirlenip ölçülmesi finansal istikrarın sağlandığının ya da etkin risk yönetimi yapıldığının bir göstergesi olmamaktadır.

Özetle Basel II'nin temel amacı, etkin risk yönetimini sağlamak ve bankaların risk değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri yönünde teşvikte bulunmaktır. Buradan hareketle özellikle uluslar arası alanda faaliyet gösteren bankalara risk ölçümlerinde daha etkili ve daha gelişmiş yöntemleri kullanmalarını sağlamak Basel II'nin temel hedefleri arasındadır. Yani Basel II kapsamında bankalar da firmalar gibi sermaye durumlarını yeniden gözden geçirmek zorunda olmakla birlikte, Basel II'nin getirdiği gelişmiş metotları uygulamamaları ise daha fazla sermayeye ihtiyaç duyacakları anlamına gelecektir. Bu ise, firmalara kullandıkları kredilerin maliyetlerinin artması anlamına gelecektir.

Bu yeni standart bünyesinde risk odaklı kredi fiyatlama ile KOBİ'lerin kullandıkları kredilerin miktarında ve fiyatında olumlu ya da olumsuz yönde bir değerlendirme devreye girecek ve bu durum, kredinin teminatından vadesine, firma derecelendirmesinden kredinin fiyatına kadar pek çok şeyi etkileyecektir. Özellikle ülkemizde KOBİ'lerin toplam işletmeler içerisindeki payının %99 olduğu düşünülünce, KOBİ'lerin istihdam ve katma değer üzerindeki etkilerinin büyüklüğü inkar edilemez. Dolayısıyla ekonomiye önemli ölçüde katkı sağlamaktadırlar. Bu nedenle kullanılan krediler sebebiyle KOBİ'ler de bankaların risk yönetimi içerisinde önemli bir role sahip olmaktadır (www.tbb.org.tr).

Basel II, üç temel yapısal bloğun (three pillars) üzerine kurulmuştur. Birinci yapısal blok; standart yaklaşım, basitleştirilmiş standart yaklaşım, temel ve içsel derecelendirme yaklaşımları gibi unsurlardan oluşmaktadır. İkinci yapısal blokta banka ve denetim otoritesini incelenmesine yer verilmektedir. Her iki blok da Basel Temel

İlkeleri ile ortak özellikler sergilemekle birlikte üçüncü yapısal blok olan piyasa disiplininin Temel İlkeler ile pek fazla bir ortaklığı mevcut değildir. Zira son blok daha ziyade kamuya daha fazla açıklama yapma yoluna giderek piyasa disiplininin sağlanmasını hedeflemektedir (Yayla ve Kaya, 2005). Basel II'nin yapısal bloklarına ilişkin ayrıntılı bilgilere ilerleyen kısımlarda değinilecektir.

Basel I standartlarından sonra zamanla uluslar arası piyasalarda gelişmelerin yaşanması, risk çeşitliliğinin artışı ve buna bağlı olarak mevcut düzenlemenin yetersiz kalışı sebebiyle oluşturulan Basel II uzlaşısı, daha hassas bir risk ölçme aracı olarak tasarlanmıştır. Dolayısıyla amaç, bankalar için bilinçli bir risk yönetiminin yaratılması, böylece piyasanın korunması, ortaya çıkabilecek sorunlara sağlam risk yönetimine bağlı olarak uygun ve hızlı çözümlerin getirilmesi ve bankacılık sisteminde verimli bir yapı oluşturulmasını sağlamaktır.

Bankaların kredi riski taşıyan aktiflerini yeniden sınıflandırmaya tabi tutan bu yapı aynı zamanda ulusal denetim otoritelerinin ne denli önemli olduklarını öne çıkarmış ve şeffaflık konusunda da önemli adımlar atılmasını sağlamıştır.

Basel II standartları her ne kadar sermaye yeterliliği hesaplanmasına yönelik metotlar geliştirmek üzere oluşturulmuş gibi görünse de özünde bankaların daha sağlıklı bir risk yönetimi geliştirmelerini sağlamayı hedeflemektedir. Çünkü Basel II tarafından sunulan gelişmiş metotların bankalar tarafından kullanılmıyor olması, bankaların sermaye ihtiyaçlarının artarak devam etmesine sebep olacağı gibi, bu durum firmaların bankalardan kullanacakları kredilere de maliyet artırıcı şekilde yansımaları anlamına gelmektedir.

Basel II çerçevesinde kurumlara sunulan düzenlemeler basit ve daha detaylı olmak üzere değişen yaklaşımlar ortaya koymaktadır. Ancak basit yaklaşımı tercih eden bankalar için ellerinde bulunan imkanları yeterince etkili değerlendirememesi gibi bir dezavantaj ve bu sebeple ihtiyacın üzerinde sermaye tutma zorunluluğu ortaya çıkacaktır.

Basel II ile birlikte bankalar iç ve / veya dış derecelendirme notlarını kredi tahsislerinde veri olarak kullanmaya başlayacaklar ve buna bağlı olarak özellikle reel

sektör firmalarının kredi değerliliğinin saptanmasında derecelendirme şirketlerinin faaliyetleri artış gösterecek ve şeffaflık daha yüksek seviyeye taşınacaktır.

Bankaların bu uygulamalarla daha etkin bir risk yönetimine sahip oluşu, mevduat sahiplerinin de daha fazla korunmasına, şeffaflığa bağlı olarak da yatırımcıların daha sağlıklı kararlar alabilmesine olanak sağlayacaktır (Dağ, 2008).

Basel II ile birlikte gelişecek bir diğer avantaj ise Basel I’de kendini baskın şekilde hissettiren OECD ülkesi olma avantajının kaybolmasıdır. Ancak bu durum Türkiye gibi gelişmekte olan OECD ülkeleri için olumsuz sonuçlar doğuracaktır.

Yine Basel II ile birlikte rating (derecelendirme) uygulamalarının gelmesi, böylesi bir kültüre sahip olmayan ve reel sektör içinde KOBİ’lerin yoğunlukta olduğu ülkeler için zorlu bir uyum sürecinin yaşanacağına işaretler. Örneğin KOBİ’lerin Türkiye ekonomisinde aldığı payın büyüklüğü Basel II kapsamında bu kuruluşların da bazı hazırlıkları tamamlamaları gerektiği anlamına gelmektedir. Bu amaçla KOBİ’ler de tıpkı bankalar gibi çeşitli analizler ve değerlendirmeler, planlar yapmak durumundadırlar. Ancak bu elbette Basel II’nin gereklerini yerine getirmenin sıkıntılı bir süreç haline gelebileceğini göstermektedir (Uz vd., 2004).

Basel II ile birlikte Bankalar tarafından firmalara kullanılacak kredilerin maliyetlerini hesaplamak için Standart Yöntem adı altında bir metod kullanacak olup kredi kullandıracakları bu firmalar için ayırmaları gereken sermayeyi tespit ederken bu kredileri “perakende portföy” ve “kurumsal portföy” olarak kategorize etmek durumunda kalacaklardır.

Basel II kapsamında işletmeler kurumsal ve perakende olarak iki ana gruba ayrılmakta olup, kurumsal firmalar yıllık cirosu 50 milyon Euro’nun üzerinde seyreden firmalardır ve bankaların bu kurumsal firmalar için bulundurmaları gereken sermaye tutarı derecelendirme notlarına göre hesaplanacaktır.

KOBİ’ler ise yıllık cirosu 50 milyon Euro’nun altında olan firmalar olup, bunlar da yine kendi aralarında perakende ve kurumsal KOBİ olarak ikiye ayrılırlar. Perakende KOBİ’lerin kullanabilecekleri kredi miktarı maksimum 1 milyon Euro’dur.

Bunlardan kurumsal portföyde değerlendirilen firmalara verilecek kredilerin değerliliği, bağımsız uluslararası derecelendirme kuruluşlarınca verilmiş notlara göre hesaplanacaktır. Perakende portföyde değerlendirilen firmalar için ise %75 standart bir risk ağırlığı kullanılacaktır. Dolayısıyla Basel I bünyesinde %100 risk grubuna giren özel sektör firmalar artık Basel II'ye göre teminat yapısının dikkate alınmasından ziyade özellikle kurumsal firmalar için standart yöntem altında bu firmaların risk ağırlıklarına göre kredilendirileceklerdir. Ayrıca yeni Uzlaş bankalara kendi iç risk derecelendirme sistemlerini kurma imkanı tanımakta ve bu amaçla içsel derecelendirme metodu sunmaktadır. Burada hedeflenen, İçsel Derecelendirme Yöntemi'ni (IRB) bankaların kendi içsel derecelendirme sistemleri sayesinde varlıklarına risk ağırlıklarını kendilerinin saptayabileceği ve böylece optimum seviyede sermaye karşılıkları oluşturabileceklerinin sağlanmasıdır. Buna bağlı olarak bankalar kullanacakları içsel derecelendirme kriterlerine göre kredi kullandıracakları firmaları değerlendirip ihtiyaç duyulacak sermaye yeterliliğini hesaplayabilmek için riske karşı duyarlı standart yaklaşımı kullanacaklardır (Uz vd., 2004).

Basel II'nin 3 ana yapısal bloğuna daha yakından bakacak olursak:

Birinci Yapısal Blok'ta bankaların risk türleri bakımından sermaye gereksinimlerini hesaplama sistemleri yer almakta olup bu risk türleri;

- Kredi Riski
- Piyasa Riski
- Operasyonel Risk

şeklinde sıralanabilir.

İkinci Yapısal Blok'ta ise denetim otoritesinin gözetimi üzerinde durulmaktadır. Bu amaçla, bankaların doğru şekilde değerlendirilmiş riskler için ne kadar sermaye karşılığını tutmalarını belirleyecek bir içsel yöntemle sahip olmaları sağlanacaktır. Bu, aynı zamanda sermayenin yetersiz kaldığı durumlarda da derhal tespit edilip müdahale edilmesinin sağlanmasını da içermektedir (Dağ, 2008). Kısacası İkinci Yapısal Blok, risk yönetiminin denetim otoritesinin incelemesi altında olması üzerine kurulmuştur. Bu amaçla bankaların risk profillerini ve stratejilerini belirleme, değerlendirme süreleri boyunca bankaların üst yönetimlerince bu sürecin gözden geçirilmesi, gerekli görüldüğü durumlarda asgari sermaye oranının üzerinde bir sermaye oranının tutulması yönünde

destek verilmesi beklenmektedir. Ayrıca yine yeni uzlaşının ikinci yapısal bloğu çerçevesinde bankaların denetim otoritelerince, içsel derecelendirme stratejilerinin gözden geçirilerek sermaye rasyosuyla uyumunun araştırılması beklenmektedir (Atiker, 2005). Denetim otoritesinin bir diğer görevi de bankanın standart yaklaşımlarını kontrol etmek ve içsel derecelendirme yaklaşımlarına geçilmek istendiğinde bunun bankanın kapasitesine uygun olup olmadığını değerlendirmektir.

Basel II'nin üçüncü yapısal bloğu ise piyasa disiplini'dir. Bu, kredi riski, kredi riskini azaltma teknikleri, piyasa ve faiz riski gibi bankaların karşı karşıya oldukları daha pek çok riski içeren risk profilleri, finansal durumları, sermaye yeterlilikleri, faaliyetleri vb. konularda şeffaflığı sağlamak için kamuya açıklamakla yükümlü olacakları bilgilere ilişkin düzenlemeleri içeren bölümdür. Özetle, bankalar ve finansal kurumlarca değişkenlik gösteren ve sürekli güncellenen finansal bilgilerin ayrıntılı şekilde ve belirli formatlarda kamuya açıklanmasıdır. Bu sayede başta mevduat sahipleri ve yatırımcılar olmak üzere ilgili tüm çevreler için finansal kararlarını almada bir değerlendirme aracı olarak kullanabilecekleri, risklerini daha sağlıklı şekilde dağıtabilmelerine olanak sağlayacak bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu durum kısaca piyasa disiplininin sağlanması hedefi olarak adlandırılır (Yayla, 2005).

Bankaların yaratacağı bu saydamlık, birbirleriyle karşılaştırılmalarını mümkün kılacaktır. Bu şeffaflık kapsamında bankalara ait bilgilerin açıklanmasında ulusal muhasebe standartlarının baz alınması ve bu standartlarla herhangi bir çelişkiye yer verilmemesi gerekmektedir. Hangi bilginin açıklanması gerektiği o bilginin ne derece önemli olduğu ile ilgilidir (Yayla, 2005). Ayrıca açıklanan bilgilerin tutarlı ve anlaşılır olması gerekmektedir. Komite, açıklanan bilgilerin ayrıca bir dış denetime tabi tutulmasını gerekli bulmamakla birlikte, hangi bilgilerin önemli olduğuna ve açıklanması gerektiğine de yine banka otoritelerinin karar vermesi gerektiğini belirtmektedir.

Basel II, birinci yapısal bloğunda yer alan kredi riski bakımından, Meksika Krizi'nden sonra 1996'da kredi riskine daha duyarlı hale gelmiş olan Basel I'den önemli bir farklılık göstermektedir. Zira kredi riski ve piyasa riski kavramlarına ek olarak, doğal afet, banka sisteminde herhangi bir çökme vb. kayıplara karşı operasyonel risk kavramı bankaların sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında değerlendirmeye

alınmıştır ve yeni sermaye gereksinimi %8 olarak belirlenmiştir. Özetle, bankaların gayri nakdi veya nakdi tüm riskleri için her 100 birimlik risk adına 8 birim sermaye bulundurma zorunluluğu gündeme gelmektedir (Dağ, 2008).

Basel II, kredi, piyasa riski ve operasyonel riskler için güçlü bir sermaye yapısını gerekli kılmakla birlikte beklenen risklere ayrılacak karşılıklara ek olarak beklenmeyen riskler için de karşılılık ayrılmasını gerektirmektedir.

Söz konusu sermaye rasyosunun açılımı şöyle özetlenebilir:

Basel I'e göre minimum sermaye yeterliliği:

$$SYO = \frac{Sermaye}{KrediRiski + PiyasaRiski} \geq \%8$$

Basel II'ye göre minimum sermaye yeterliliği ise:

$$SYO = \frac{Sermaye}{KrediRiski + PiyasaRiski + OperasyonelRisk} \geq \%8$$

Kredi risklerinin ölçülmesinde teminat yapısı ve kredinin vadesi önemli bir yere sahiptir. Bundan hareketle, Basel II gereksinimleri arasında kullanılacak olan kredilerin salt derecelendirme sonucunda oluşan nota göre değil aynı zamanda kredinin vade, teminat, garanti vb. diğer özelliklerinin de dikkate alınarak değerlendirilmesinin yapılması yer almaktadır. Bu şekilde bankaların tutmakla yükümlü oldukları sermaye tutarında ve dolayısıyla kredi maliyetinde de bir azalma söz konusu olacaktır. Dolayısıyla firmaların da bu doğrultuda önlemler almaları yerinde olacaktır (Dağ, 2008).

Basel II'de teminatlar risk azaltıcı faktörler olarak ele alınır. Ancak Basel II'deki teminat olarak kabul edilebilecek varlıklar Basel I'e göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin müşteri çek ve senetleri ile ortak kefaleti ya da grup şirketlerin kefaletleri yeni uzlaşıda teminat grubuna alınmamıştır. Bu durum Türkiye gibi, bu tür araçların kredi

teminatında sık kullanıldığı ülkelerde Basel II'ye uyum sürecinde güçlük yaratıcı bir faktör olacaktır. Benzer şekilde ticari taşınmaz malların üzerine ipotek konarak kredi teminatı olarak kabul edilmişinde de yine Basel II düzenlemelerince pek çok zorluklar getirilmiş olup konut niteliğindeki ikamet amaçlı kullanılan gayri menkullerin üzerine ipotek konularak bir krediye teminat şeklinde kabul edilmesi ise %35'lik risk ağırlığına tabi tutulmuştur (Çatal ve Selçuk, 2007).

Basel I'e göre risk azaltım araçlarının kapsamı, bankalar tarafından kullanılan risk ölçüm yöntemlerinin gelişmişliği ile ilgilidir. Ölçüm yaklaşımları geliştirildikçe, bankaların kendilerine ait hesaplamaları, artan risk azaltım araçlarının riskleri azaltma seviyesini hesaplamak için kullanılacak yöntemler içerisinde alacağı pay da artacaktır (www.tbb.org.tr).

Basel-II'de, bankalar daha gelişmiş ölçüm yaklaşımlarını kullanmaya başladıkça, risk yönetim sistemlerine ilişkin kurallar daha sıkı hale gelmekte, buna karşın kullanılabilir risk azaltım araçlarının kapsamı genişlemekte ve bu araçların riskleri ne düzeyde azalttığı belirlenmesinde bankaların kendi hesaplamalarına ve tecrübelerine daha fazla yer verilmektedir.

Basel II kapsamında kabul edilecek olan teminatlar arasında nakit, mevduat sigortası, mevduat, altın, likit ya da bankalarca çıkarılmış borçlanma senetleri, ana endeksteki IMKB100 hisse senetleri, yatırım fonları, ana endeks dışında düzenlenmiş ve piyasa işlem gören senetler ve ipotektir (Pürentepe, 2010).

Basel II'de ayrıca alacaklar da teminatlar gibi sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Söz konusu alacaklar dört ana grupta izlenebilmektedir:

- Devletlerden ve bankalardan olan alacaklar,
- Şirketlerden olan alacaklar,
- Perakende portföy içinde yer alan alacaklar,
- Gayrimenkul ipotegi karşılığı kullanılan krediler (Elmas ve Öz, 2009).

Bankaların Basel II bünyesinde kredi değerlemesi yapabilmesi için kredi risk derecelendirme yöntemlerini kullanmaları gündeme gelmektedir. Bankalar kredilerini

kurumsal ve perakende olarak iki ayrı grupta kategorize etmektedirler. Dolayısıyla kredi talebinde bulunan şirketler aşağıda belirtilen risk ağırlığı ölçme yöntemlerinden yararlanılarak belirlenecek ve değerlendirme buradan elde edilen sonuca göre yapılacaktır.

Bu amaçla kullanılacak çeşitli yaklaşımlar şöyledir:

- Standart Yaklaşım
- Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım
- İçsel Derecelendirme Yaklaşımı (IRB)
  - a. Temel IRB Yaklaşımı
  - b. Gelişmiş IRB Yaklaşımı

Bankalar bu yaklaşımlardan birini kullanarak kredi derecelendirmesi yapabilecekleri gibi hangi yöntemi tercih edecekleri ise daha ziyade risk ağırlıkları hesaplama aşamasında hangi enstrümanların kullanılacağıyla alakalıdır. IRB ile Standart Yaklaşımın en büyük farkı, Standart Yaklaşım'da kullanılacak risk ağırlıklarının uluslararası bağımsız derecelendirme kuruluşlarının kriterlerine göre belirlenecek olmasıdır. Oysaki IRB Yaklaşım'nda bankalar genellikle kendi verilerini ve müşterilerine yönelik belirledikleri kalite derecelerini kullanacaklardır (Çakır, 2007).

Birinci yapısal blok içerisinde yer alan kredi riskinin hesaplanmasında Standart Yaklaşım, Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım ya da Geliştirilmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı kullanılacakken, Basel I uzlaşısına 1996 yılında yapılan bir ekleme ile katılan piyasa riskinin ölçülebilmesi için Standart Yaklaşım ve Riske Maruz Değer Yaklaşımı kullanılacaktır. Dolayısıyla Basel II'de, piyasa riskinin hesaplanması adına Basel I'e göre fazla bir değişiklik yapılmamıştır (Atiker, 2005). Yine temel konusu bankaların alım satım faaliyetlerinde karşılaşılabilecekleri risklerdir. Bu amaçla alım-satım işlemleri bankalar tarafından sınıflandırmaya tabi tutması gerekmektedir. Ancak bu, yine etkin bir risk kontrolünden ve zarar olasılığının iyi analiz edilebilmesinden geçmektedir.

Basel II kapsamında sermaye yeterliliklerini hesaplama yoluna giden bankaların dikkate almaları gereken başka bir önemli risk çeşidi operasyonel risktir. Basel Komitesi'nce yapılan sayısal çalışmalar neticesinde bankacılık sektörünün ve denetim otoritelerin görüşleri doğrultusunda operasyonel riskin ciddiyeti dikkate alınmış ve bu amaçla yeni Uzlaşma bünyesinde operasyonel riskler için de sermaye ayrılması gerektiği

kanaatine varılmıştır. İlk kez 1970’li yıllarda ortaya çıkan ve daha sonra 1980’li yıllarda gelişen bankacılık faaliyetlerinin de etkisiyle bilgi işlem sistemlerinin güvenliğinin sağlanması, yaşanan bazı kayıplar neticesinde oldukça önem kazanmıştır. Ancak buna rağmen operasyonel risk Basel II kriterlerine yönelik çalışmaların yapılmasına kadar kredi riski ya da piyasa riski gibi ciddi anlamda ele alınmamış ve bu amaçla operasyonel risklerin yönetilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme yapma yoluna gidilmemiştir (Mazıbaş, 2005).

Operasyonel riskin ilk kapsamlı tanımı 1999 yılında yapılan BBA, RMA ve ISDA çalışmalarında yapılmış ve operasyonel risk “yetersiz veya başarısız içsel süreçler, insanlar ve sistemler ya da dışsal olaylar sonucu orta çıkan doğrudan ve dolaylı kayıp riski” olarak tanımlanmıştır. Ortaya çıkması halinde diğer önemli risklerin de tetikleyicisi olması nedeniyle Basel Komitesi tarafından da “yetersiz veya başarısız içsel süreçler, insanlar ve sistemler ya da dışsal olaylar sonucu orta çıkan kayıp riski” şeklinde kabul edilmiştir (Mazıbaş, 2005).

Operasyonel riskler firma operasyonlarından bağımsız olarak personelin sahtekarlığı ya da hatasıyla oluşan sorunlar, ortaya çıkabilecek bilgisayar arızaları, sistem hataları, yazılımda ortaya çıkabilecek sorunlar, doğal afetler gibi başka pek çok arıza ve sorunu bünyesinde barındıran bir risktir.

Basel II çalışmaları kapsamında operasyonel risk için ayrılması gereken sermaye tutarını belirlemek amacıyla pek çok sayısal çalışma yapılmış ve bu çalışmalar neticesinde mevcut minimum sermaye oranını değiştirmeksizin operasyonel risk, yeni uzlaşımın sermaye yeterlilik rasyosu içinde yerini almıştır.

Operasyonel riskin ölçümüne yönelik olarak farklı yaklaşımlar önerilmektedir:

- Temel Göstergeler Yaklaşımı
- Standart Yaklaşım
- Alternatif Standart yaklaşım
- İleri Ölçüm Yaklaşımlarıdır.

Durumu tablo ile özetlemek gerekirse;

Tablo 2.1 Kredi ve Operasyonel Risklerin Hesaplanmasında Uygulanabilecek Yöntemler

Yöntemin Adı	Kredi Riski	Operasyonel Risk
Basit	Standart Yöntem	Temel Gösterge Yöntemi
Orta	Temel İçsel Derecelendirme Yöntemi	Standart Yöntem
Gelişmiş	Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yöntemi	İçsel Ölçüme Dayalı Yöntem

Kaynak (Değirmenci 2004) (Çakır 2007)

2.2. Basel II Bünyesinde Risk Ölçüm Modelleri

Bu bölümde piyasa riskinin ölçümüne ilişkin kullanılan hesaplama yöntemlerinden bahsedilecek, Basel II’de Basel I’e göre farklılık arz eden kredi riski ölçüm yöntemlerine ve operasyonel risk ölçüm yöntemlerine değinilecektir.

2.2.1. Piyasa Riski Ölçüm Yöntemleri

Bilançoların aktif ve pasifinde yer alan varlıkların piyasadaki fiyatlarının değişime uğramasına bağlı olarak ortaya çıkan piyasa riskinin ölçülebilmesi için riskteki değer hesaplaması yapılmaktadır. Bu değer, söz konusu varlıkların belirli bir zaman diliminde hangi olasılıkla ve ne kadar değer kaybına maruz kalabileceklerini ölçmektedir. Riskteki değer hesaplanmasında çeşitli yöntemler kullanılmakta olup aşağıda Varyans-Kovaryans, Tarihi Simülasyon ve Monte Carlo Simülasyonu Yöntemleri’ne kısaca değinilmektedir.

2.2.1.1. Varyans-Kovaryans Yöntemi

Bu yöntemde geçmiş dönemlere ait fiyat değişikliği verileri kullanılmaktadır. Tahminleri zaman serilerini kullanarak gerçekleştiren bu yöntem, riskteki değerinin hesaplanmasında en sık kullanılan yöntemlerden biridir. Varlıkların risklerini azaltmak amacıyla portföy çeşitlendirmesini destekleyen bir yöntem olan Varyans-Kovaryans Yöntemi’nde ayrıca piyasa etkenlerinin normal dağılıma sahip olduğu varsayılmaktadır (Uysal,1999).

2.2.1.2.Tarihi Simülasyon Yöntemi

Bu yöntemde piyasa etkenlerinin belirli bir dönem boyunca gösterdiği değişimleri dikkate alınmaktadır. Bu yöntem genel anlamıyla, geçmiş dönem değerlerine dayanılarak oluşturulan bir varsayılan portföy değerleri ile temel piyasa etkenleri cinsinde tanımlanmış mevcut portföy değerlerinin arasındaki farklar sayesinde olası kar ya da zararın tahmin edilmesi üzerine kurulu bir yöntemdir (Uysal,1999).

2.2.1.3.Monte Carlo Simülasyon Yöntemi

En ayrıntılı piyasa riski ölçüm yöntemidir. Bu yöntemde Tarihi Simülasyon Yöntemi gibi geçmiş verilerden yararlanmak yerine bir formül oluşturulur. Bu formül, mevcut portföydeki varlıkların piyasa fiyatları bakımından değerlerini belirlemektedir. Bu işlem yapılırken piyasa etkenleri dikkate alınmaktadır. Daha sonra bu piyasa etkenlerinde oluşabilecek değişikliklere karşı istatistiksel bir dağılım belirlenmektedir (Uysal,1999).

2.2.2.Kredi Riski Ölçüm Yöntemleri

2.2.2.1.Standart Yaklaşım (Sa) / Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım Yöntemi

Bu yöntem, bankalarda kredi riskinin ölçümünde bağımsız kredi derecelendirme kuruluşlarının verdiği notların (rating) kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Risk ağırlıklarını belirleyen bu kuruluşlara örnek olarak Moody's, Fitch ya da Standard & Poors verilebilir. Ancak bu kredi notu, yalnızca bankalardan kredi kullanımında bulunacak olan firmaları değil aynı zamanda ülke ve bankaya verilen kredi notlarını da içermektedir. Hangi derecelendirme kuruluşunun verdiği notların kullanılacağı ise ulusal otoritenin tercihinin bırakılmıştır. Ulusal otoriteye tanınan esnekliklerin bir diğeri de bu otoritelerin kendi ulusal para cinsinden olan risklere daha düşük risk ağırlıkları verebilmeleri imkanındır. Bu ulusal para seçeneği Basel II'nin Basel I'e kıyasla ne denli daha esnek olduğunu gösteren unsurlardan biridir. Ancak ulusal otoritelerin böyle çeşitli konularda kendi kararlarını alabilmeleri, onlara Basel II kapsamında, eski uzlaşya göre daha fazla sorumluluğun düştüğü anlamına gelmektedir (Yayla, 2005).

Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım'da ise bağımsız derecelendirme şirketlerince verilen kredi notlarından ziyade risk ağırlıkları, ihracat kredi kuruluşlarınca verilen notların kullanımıyla belirlenmektedir.

Standart Yaklaşım Yöntemi'nde bankalarca hem bilanço içi hem de bilanço dışı kalemlerin pozisyonlarına göre bir risk ağırlığı verilmekte ve bu risk ağırlıklarının birikmiş değeri o bankanın risk ağırlıklı aktiflerinin hesaplanmasını sağlamaktadır. Böylelikle söz konusu bankanın sermaye ihtiyacının oranı belirlenebilmektedir (Elmas ve Öz, 2009).

$$\text{Risk Tutarı} \times \text{Risk Ağırlığı} \times \%8 = \text{Sermaye Etkisi}$$

Standart Yöntem ile hesaplama yukarıda belirtildiği gibi olmakla birlikte risk tutarı ile risk ağırlığının çarpımı risk ağırlıklı aktifleri vermektedir.

Standart Yaklaşım Yöntemi'nde kullanılan risk ağırlıklarına ilişkin özet tablo aşağıda verilmektedir:

Tablo 2.2 Standart Yaklaşımında Kullanılan Risk Ağırlıkları

VARLIKLAR	Opsiyonlar	AAA/AA	A+/A-	BBB+/BBB-	BB+/B-	B-'nin Altı	Derecesi Olmayan
Hazine/Merkez Bankalarına Verilen Krediler ⁸	ECAI Notuna Göre	%0	%20	%50	%100	%150	%100
Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Verilen Krediler	Hazine Benzeri	%0	%20	%50	%100	%150	%100
	Opsiyon-1	%20	%50	%100	%100	%150	%100
	Opsiyon-2	%20	%50	%50	%100	%150	%20
Bankalara Verilen Krediler	Opsiyon-1	%20	%50	%100	%100	%150	%100
	Opsiyon-2	%20	%50	%50	%100	%150	%50
	Ops.-2 (Kısa Vade)	%20	%20	%20	%50	%150	%20
VARLIKLAR		AAA/AA	AA+/A-	BBB+/B-	BB-'nin Altı	Derecesi Olmayan	
Şirketlere Verilen Krediler		%20	%50	%100	%150	%100	
VARLIKLAR	Risk Ağırlıkları						
Perakende Krediler	%75						
İkamet Amaçlı Gayri Menkul Kredileri	%35						
Takipteki Alacaklar	Belli koşullara göre %50, %100 veya %150						

Kaynak: BDDK (2004b)

2.2.2.2.İçsel Derecelendirme Yaklaşımı

İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'nda bankaların kendi bünyelerinde bir derecelendirme modeli oluşturarak kredi değerlendirmesinde bağımsız derecelendirme şirketlerince verilen notları kullanmamaktadırlar. Özetle bankalar, kredi kullandırmalarında firmalara kendi verdikleri derecelendirme (rating) notlarını dikkate almaktadırlar. Bu yaklaşımda istatistiki yöntemlerin kullanımı devreye gitmekte olup “beklenen” ve “beklenmeyen” kayıplar için olasılık hesaplamaları yapılmaktadır (Çakır, 2007).

Bu yaklaşımda bankalar için her bir borçluya ait yıllara göre bilanço verileri ve diğer bazı mali olmayan verileri de temin etme, bu verilerin işlenmesini sağlayarak işleme sırasında oluşan istatistiksel hataları giderme, bu veriler ışığında bir model oluşturarak derecelendirme sınıflarını tanımlama ve sonuç olarak borçlunun derecelendirmeye tabi tutulmasını sağlama görevleri doğmaktadır.

İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'nda gündeme gelen bir kavram temerrüde düşme olasılığıdır. Bu, borçlunun, önceden belirlenmiş kriterlere göre borcunu geri ödememe olasılığıdır. Bu yöntemde oluşturulacak her bir derecelendirme grubu ve kullanılan her bir kredi için temerrüt olasılığı hesaplanmaktadır (Çakır, 2007).

İçsel Derecelendirme Yöntemi'nin temelini risk unsuru, risk ağırlıkları fonksiyonları ve asgari gereklilikler oluşturmaktadır. Risk unsuru, temerrüt olasılığı, temerrüt halinde kayıp, temerrüt zamanındaki bakiye ve vadeye kalan gün gibi risk bileşenlerinin tahminlerini içermektedir. Asgari gereklilikler ise bankaların İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'nı kullanabilesi için ne kadar asgari sermayeye sahip olması gerektiğini belirten kurallardır (Çakır, 2007).

İçsel Derecelendirme Yaklaşımı kendi içinde Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı ve Gelişmiş İçsel Derecelendirme Yaklaşımı olarak iki gruba ayrılmaktadır. İki grup arasında bazı farklılıklar söz konusu olup bu farklar; Temel Yaklaşım'da borçlunun temerrüde düşme olasılıklarının içsel olarak hesaplanması ancak temerrüde düşme anında karşılaşılabilecek riske ve zarara ilişkin diğer parametrelerin denetim

otoritesince sağlanması ile Gelişmiş Yaklaşım'da ise hem risk parametrelerinin hem de temerrüde düşme olasılığının içsel olarak hesaplanması şeklindedir.

İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'nı Standart Yaklaşım'dan ayıran en önemli özelliği, yüksek kaliteli varlıklar için düşük sermaye gereksinimi oluştururken düşük kaliteli varlıklar içinse yüksek sermaye gereksinimi oluşturmasıdır. Böylelikle bankalar yüksek kaliteli krediler toplama yönünde teşvik edilmiş olacaktır (Elmas ve Öz, 2009).

2.2.3.Operasyonel Risk Ölçüm Yöntemleri

2.2.3.1.Temel Gösterge Yaklaşımı

Bu yaklaşımda brüt gelir bir gösterge olarak kabul edilmekte ve operasyonel risk için ayrılması planlanan sermaye yükümlülüğü Komite tarafından belirlenen katsayı (%15) ile çarpılmaktadır. Bu yöntem, operasyonel riskin ölçülmesinde kullanılacak en basit yöntem olup bankaların son üç yıllık brüt gelirlerinin %15 olarak her yıl için hesaplanan tutarlarının ortalamalarının alınmasıyla uygulanmaktadır. Ancak bu yöntem, brüt gelirlerin operasyonel risk kavramı ile bağlantılı olmadığı yönünde eleştirilere de maruz kalmaktadır. Fakat her bankaya uygulanabilir bir yöntem olması da olumlu bir özelliğidir (Mazıbaş, 2005).

2.2.3.2.Standart Yaklaşım

Bu yöntem de uygulanış açısından Temel Gösterge Yaklaşımı'na benzemekte ancak benzer hesaplamaları yapmadan önce banka faaliyetlerinin sekiz ayrı kola ayrılması bakımından farklılık göstermektedir. Standart Yaklaşım'da ayrılan banka faaliyet kolları ve Komite'nin QIS çalışmaları ile belirlediği katsayıları şöyledir:

- Kurumsal finansman (%18)
- Alım satım faaliyetleri (%18)
- Aracılık hizmetleri (%12)
- Perakende bankacılık (%12)
- Ödemeler ve takas hizmetleri (%18)
- Temsilcilik hizmetleri (%15)
- Varlık yönetimi (%12)
- Ticari bankacılık (%15) (Çakır, 2007)

Bu şekilde her bir faaliyet kolu için bankaların son üç yıllık brüt gelirleri yine o faaliyet kolları için önceden belirlenmiş katsayılarla çarpılmakta ve 3 yılın ortalaması alınarak böylece bankaların operasyonel riskler için ayırmak zorunda oldukları toplam sermaye bulunmaktadır. Herhangi bir yıldaki brüt gelir negatif olursa, diğer kollardaki pozitif sermaye tutarları ile netleştirilmektedir (Mazıbaşı, 2005).

2.2.3.3. Alternatif Standart Yaklaşım

Alternatif Standart Yaklaşım, QIS çalışmaları sonrasında katsayıların birtakım değişikliğe uğramasıyla Standart Yaklaşım'a alternatif olarak çıkarılmış bir yaklaşımdır. Tek fark, işlem sırasında perakende ve ticari bankacılık işkollarında Standart Yaklaşım'daki gibi brüt gelirin değil fakat "m" olarak adlandırılan sabit bir faktörün krediler ve avanslarla çarpılmasıdır. Ancak Standart Yaklaşım'daki ile aynı faaliyet kollarının hesaplamalara katılıyor olması, yöntemle bir farklılık kazandırmamaktadır. Bu da Alternatif Standart Yaklaşım'a yöneltilen bir eleştiri niteliğindedir (Mazıbaşı, 2005).

2.2.3.4. İleri Ölçüm Yaklaşımları

Daha ziyade denetim otoritesinin izniyle uygulanabilecek bir yaklaşım olan İleri Ölçüm Yaklaşımları bankalara kendileri için en uygun sayısallaştırma yöntemlerini geliştirme imkanı tanımaktadır. Ancak kullanımının denetim otoritesinin iznine bırakılmış olması, verilerin toplanmasındaki zorluklar, önemli miktarlarda kaynak tahsisinin gerekliliği ve ölçüm zorluğu gibi sebepler neticesinde bankalara çok yüksek sermaye yüklerinin yüklenmesini önlemesi amacıyla. Ancak bu durum elbette ki yeni uzlaşımın operasyonel risklerin ölçümü konusunda bankalara büyük esneklikler getirmiş olmasının yanı sıra denetim otoritelerine de ileri ölçüm yöntemleri bağlamında ağır sorumluluklar yüklemektedir (Mazıbaşı, 2005).

2.3. Gelişmiş Ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Basel II'ye Geçiş Süreci

1988 yılında yürürlüğe giren Basel I standartları başlangıçta G-10 ülkelerinde faaliyet gösteren uluslararası bankalar için öngörülmüştü. Ancak daha sonra tüm dünyaya yayılarak pek çok ülke tarafından kabul gören, risk tabanlı bir sermaye yapısı haline aldı. Basel II'nin yürürlüğe girmesiyle de yine dünya çapında pek çok banka tarafından kabul gören yeni standartlara yönelik çeşitli uyum çalışmaları yapıldı (Çakır, 2007).

ABD’de ulusal bankalardan sorumlu olan otorite OCC, eyalet bankalarından ve finansal holdinglerden sorumlu kurum FED ve FED’e üye olmayan diğer tüm bankalardan ise FDIC sorumlu olup, bankalar, gerek eyalet gerekse merkezi otorite denetiminde olmaları sebebiyle birden fazla denetleyici otoriteye karşı sorumludurlar. Ülkede yapılan önemli bir uygulama, uluslararası faaliyetleri olmayan küçük ölçekli bankaların, yapılan çalışmalar sonucunda Basel II’ye geçişleri durumunda önemli derecede sermaye kaybının yaşanacağını tahmin edilmesine bağlı olarak Basel II’ye geçişlerinde herhangi bir zorunluluk getirilmemesidir (Çakır, 2007).

Avrupa Birliği’nde ise Basel II hazırlıkları ve uygulamaları ile ilgili oldukça yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin ardında, G-10 ülkelerinin 9’unun Avrupa Birliği üyesi olan ülkeler olmasının etkisi büyüktür.

Avrupa Birliği’nin ortak pazar anlayışıyla birlikte rekabete yönelik bir takım artırıcı faaliyetlerde bulunma çabası elbette Basel II’nin benimsenip, gerektirdiği uyum çalışmalarının yapılmasını da zorunlu kılmıştır. (Çakır, 2007)

Basel II’ye destek veren bankalar arasında Asya bankaları da bulunmakta olup söz konusu bankalar tarafından Basel II’nin genişletilmiş hedeflerine ve risk yönetiminin geliştirilmesine yönelik yarattığı teşviklere tam destek verildi (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009).

Genel anlamda Asya bankaları, düzenleyici otoritelerce gerekli görülen belirli yaklaşımları uygulamak yerine kendi risk profillerine, ölçeklerine ve yapılarının karmaşıklıkları ile yönetim anlayışlarına en uygun olan yaklaşımı seçerek uygulamaya koyma imkanına sahiptirler. Örnek vermek gerekirse; Singapur ve Taiwan ‘da otoriteler tüm mevcut yaklaşımları kullanıma hazır hale getirmekle birlikte bankalara kendi risk profillerine en uygun olanını seçme yönünde teşvikte bulunmuşlardır (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009).

Tablo 2.3.Asya Ekonomilerinde Basel II Yaklaşımları

ÜLKE	KREDİ RİSKİ YAKLAŞIMLARI			OPERASYONEL RİSK YAKLAŞIMLARI		
	STANDART YAKLAŞIM	TEMEL İÇSEL DERECELENDİRME YAKLAŞIMI	GELİŞMİŞ İÇSEL DERECELENDİRME YAKLAŞIMI	TEMEL GÖSTERGE YAKLAŞIMI	STANDART YAKLAŞIM	İLERİ ÖLÇÜM YAKLAŞIMI
Çin	-	2010'da bekleniyor	-	-	2010'da bekleniyor	-
Hong Kong	1.1.2007		1.1.2008	1.1.2007		-
Hindistan	31.3.2007	-		4.1.2007		-
Japonya	4.1.2007		4.1.2008	4.1.2007		4.1.2008
Kore	1.1.2008			1.1.2008		
Filipinler	1.1.2007	2010'da bekleniyor		1.1.2007		2010'da bekleniyor
Singapur	1.1.2008			1.1.2008		
Taiwan	1.1.2007		1.1.2008	1.1.2007		1.1.2008
Tayland	31.12.2008	31.12.2009'da beklenmekteydi.		31.12.2008		31.12.2009'da beklenmekteydi.

Kaynak: Federal Reserve Bank Of San Francisco, Regulatory agencies'websites; presentations and speeches by regulatory officials; press reports

Yukarıdaki Tablo 2.3.'te Asya ülkelerini Basel II kapsamında operasyonel riskin ve kredi riskinin ölçümüne yönelik yaklaşımları benimseme tarihlerine göre kategorize etmektedir. Görüldüğü üzere Basel II uygulamalarının en erken başlatıldığı tarih Ocak 2007'ye kadar gitmektedir. Ancak sınırlı sayıda büyük ölçekli bankalar haricinde çoğu Asya bankasının özellikle kredi riski ölçümünde Standart Yaklaşım'ı tercih ettikleri görülmektedir. Operasyonel riskin ölçümünde de yine Asya bankalarının daha basit içerikli yaklaşımları tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Zira çoğunluğu operasyonel riske yönelik çok daha karmaşık yöntemleri uygulama anlamında henüz yeterli yapıya sahip değillerdir. Asya ekonomilerinden bazıları Basel II standartlarına yönelik sunulan takvimi (örneğin, 1 Ocak 2007'nin basit yaklaşımlar için ve 1 Ocak 2008'in ise ileri düzey yaklaşımlar için belirlenmiş olması) diğerlerine nazaran daha yakından takip etmektedirler. Bu ülkelere örnek olarak Singapur, Hong Kong ve Taiwan verilebilir. Diğer ülkeler ise ileri derece ölçüm yöntemleri için daha kademeli bir geçişi tercih etmişlerdir. Bu tarz ülkelere örnek olarak da Filipinler verilebilir. Tablodan da anlaşıldığı üzere her ne kadar en basit yaklaşımlarla Basel II'ye geçiş sürecinin başlatmış olsalar da 2010 itibariyle daha ileri düzeydeki yaklaşımlara geçme yönünde niyetleri olduğunu bildirmektedirler. Hindistan da benzer şekilde işe basit yaklaşımlarla

başlamış olup otoriteler tarafından bankaların uygun hale getirilmesini takiben daha ileri düzey yaklaşımlara doğru harekete edeceklerini belirtmektedir. Çin’de ise bankalar halen Basel I’in getirdiği düzenlemeleri uygulamakta olup Çin bankalarının Basel II standartlarına geçmeden önce daha güçlü bir risk yönetimi altyapısını oluşturmaları gerektiği ifade edilmektedir (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009).

Özetle, Asya bankaları kredi riski için Standart Yaklaşım’ı kabul etmiş bulunmaktadırlar. Bu yaklaşım her ne kadar kredi riski ölçümünde en basit yöntem olsa da, uygulamada bazı güçlükler sebebiyet verebilmektedir. Her ne kadar Standart Yaklaşım’da bağımsız derecelendirme kuruluşlarınca verilen notların dikkate alınmasıyla (örneğin kredi notu AAA çıkmış bir firmanın risk ağırlığı %20 iken, kredi notu BB- çıkan başka bir firmanın risk ağırlığının %150 olması) Basel I’deki “herkese tek elbise” yaklaşımı yıkılmış olsa da Asya bankalarının böylesi bir yöntemle güvenmenin bazı zorlukları mevcuttur. Bunda, 1997 krizinde yaşananlar neticesinde kredi derecelendirme şirketlerine yönelik Asya’daki otoritelerin şüpheli yaklaşımı sebebiyle güvenilir ve doğru bilgiye ulaşılamayacağı düşüncesinin ve bu tür ihtiyaç duyulan bağımsız derecelendirme kuruluşlarının sayıca G-10 ülkelerindekinden az olmasının etkisi vardır. Zira Standart Yaklaşım’da herhangi bir derecelendirme notu olmayan kredilerin %100 risk ağırlığına tabi tutulması söz konusudur. Böyle bir durum da Basel I’deki risk ağırlığı ile zaten aynı sonucu vermekte, sonuç için herhangi bir fark yaratmamaktadır. Bu sebeple bazı Asya ülkeleri Standart Yaklaşım’dan ziyade kredi riski için Temel ya da İleri Düzey İçsel Derecelendirme Yaklaşım’larını uygulamaya koymayı planlamaktadır. Böylelikle kendi bünyelerindeki risk yönetimlerini geliştirmek için de bir fırsat elde edeceklerini düşünmektedirler (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009).

Operasyonel riske ilişkin olarak Asya ekonomilerinin pek çoğunun tercihi Temel Gösterge Yaklaşımı ya da Standart Yaklaşım yönündedir. Elbette, bu yöntemlerin bankaların brüt gelirleri üzerinden hesaplama yapmaya olanak sağlaması ve uygulamada daha basit olması da bu tercihin ardında yatan sebeplerden sayılabilir (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009).

Ancak tüm bu yaklaşımların uygulamaya konmasında bankaların karşı karşıya oldukları bazı güçlükler söz konusudur. Bunlardan bir tanesi bankaların özellikle İçsel

Derecelendirme Yaklaşımı'nı tercih etmeleri durumunda kendi içsel risk yönetim ve ölçüm sistemlerinin önemli ölçüde geliştirilmesi gerekliliğidir. Zira bu sistemde konunun, hem kredi borçlusunun taahhütlerini yerine getirmeme olasılıkları hem de kredinin teminat ve garanti yönü şeklinde iki ayrı yönüyle incelenmesi gerekmektedir. Buna ek olarak yine İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'nda denetimlerin artırılması gerekliliği, kredi kültürü ve yönetimi üzerinde değişikliklere sebep olacaktır. Çünkü içsel derecelendirme notlarının yanı sıra kredi tutarının ölçümü, sermaye vb. başka diğer faktörlerin de dikkate alınması söz konusu olacaktır. Ancak Asya bankalarında henüz böylesi bir uygulama yoktur (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009).

Yine veri toplama süreci de ayrı bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü pek çok Asya ülkesinde Basel II kapsamında rating çalışması için ihtiyaç duyulan tarzda veri toplama süreci ancak son yıllarda başlatılmıştır. Oysa ki İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'nda bankalar derecelendirme yapabilmek için geçmişe yönelik verileri de temin etmek durumundadırlar.

Son olarak Asya bankalarını, bu ölçüm yöntemlerini uygulayabilmeleri için gerekli altyapı ve teknik desteği almaları ve personellerini de bu yöntemler hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları için hazırlamaları gerekliliği zorunlu olmaktadır. Operasyonel risk anlamında ise henüz Asya bankalarının İleri Ölçüm Yaklaşımı uygulamaya geçmemiştir. Bu yaklaşım, bankaların önemli verilerinin kaybını gözden geçirmelerini ve çeşitli senaryo analizleri yapmalarını gerektirmektedir. Ancak bu bankalarda operasyonel risk adına İleri Ölçüm Yaklaşımı için veri sağlama imkanı bulunmamaktadır. Hong Kong gibi gelişmiş ekonomilerde bile İleri Ölçüm Yaklaşımı'na sıcak bakılmamakta, bankaların daha ziyade İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'na yönelmeleri tercih edilmektedir. Singapur ve Taiwan'da ise bu yöntem için izin verilmekte ancak henüz uygulayan bir banka bulunmamaktadır (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009).

Tüm bunlara ek olarak Basel II'nin bu karmaşık yapısının bir sonucu olarak özellikle uluslararası alanda faaliyet gösteren ve Asya'da bulunan bankaların bağlı oldukları ülkelerde ve faaliyet gösterdikleri ülkelerde uygulanan yaklaşımların farklılığı söz konusudur. Bu amaçla her iki ülkenin düzenleyici otoriteleri arasında bir bilgi paylaşımı ve işbirliği oluşturulması ihtiyacı doğmaktadır. Bu yöndeki yol göstericiliği

ise Basel Komitesi gerçekleştirmektedir (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009).

Sonuç olarak Basel II'nin getirdiği standartların Asya ülkelerinde uygulamaya geçmesi, bu ülkelerdeki finans kurumlarının risk ölçüm ve yönetim sistemlerinin gelişmesine de katkı sağlayacaktır (Federal Reserve Bank of San Francisco, 2009 http://www.frbsf.org/publications/banking/asiafocus/2009/asia_focus_april_09.pdf).

2.4. Türkiye'nin Basel II'ye Uyum Süreci

Ülkemizde Şubat 2001'de uygulanmaya başlayan Basel I standartları, yaşanan ekonomik gelişmelerin de etkisiyle risk ölçümünde yetersiz kalmaya başlamıştır.

Türkiye'de Basel II'ye yönelik uyum sürecinde banka risklerinin ölçümünde ve belirlenmesinde en büyük rolü BDDK oynamaktadır. Basel II'nin karakteristik yapısı, ilgili düzenlemeleri uygulanacağı ülkelerdeki bankacılık sektörünün risk yönetim kapasitesi ve risk yönetimini algılayış biçimi ile bağlantılı saymaktadır. Ülkemizde ise yine bankacılık sektörünün risk yönetimine bakış açısı ile BDDK'nın yeni uzlaşya verdiği önem Basel II uygulamalarının Türkiye'de hayata geçirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye'de Basel II'ye geçiş sürecine ilişkin çalışmalar 2002 yılında BDDK tarafından başlatılmıştır. Bunu takiben ilk olarak yeni uzlaşının yayımlanması öncesinde 2003 yılında Basel Komitesi'nce yürütülen 3. Sayısal Etki Çalışması (QIS 3) kapsamında Türkiye'den de 6 adet sektörde söz sahibi olan banka katılım sergilemişlerdir. Bu çalışmaya yönelik değerlendirme toplantıları da yine ülkemizde gerçekleştirilmiştir (Ulus, 2008).

Sayısal Etki Çalışması'nın ardından, Türkiye'de Türkiye Bankalar Birliği (TBB) bünyesinde ayda bir toplanarak faaliyetlerini sürdüren bir Basel II Yönlendirme Komitesi oluşturulmuştur.

QIS-3 çalışmasından elde edilen deneyimlerin de yardımıyla BDDK tarafından Türkiye'de 23 adet bankanın katılımıyla 2003 yılında QIS-TR çalışması yürütülmüştür.

Bu çalışmanın amacı, katılımcı bankaların ihtiyaç duydukları sermaye yeterliliklerini hesaplayabilmek için veri toplamaktır. BDDK tarafından optimum düzeyde banka katılımının sağlanarak gerçekleştirildiği bu çalışmada yer alan bankalar sektörün %95'ine hakimdirler. Bu çalışmanın yürütülmesinde dikkat edilen bir diğer husus da gerek çalışmaya katılan bankalar arasında gerekse bu bankalar ile BDDK arasında bir iletişim ağı oluşturularak bankalardan, verilerin derlenmesine yönelik yardım alınmasıdır. Bu çalışmanın sonucunda ise katılımcı bankalar tarafından çalışmaya ilişkin kapsamlı bir rapor düzenlemeleri talep edilmiştir (www.bddk.org.tr, 2004).

Takip eden dönemde yine BDDK bünyesinde “Basel II Koordinasyon Komitesi” kurulmuş ve bu komitenin kurulmasında Hazine Müsteşarlığı'nın, TCMB'nin ve SPK'nın katkıları yer almış olup amaç, BDDK'nın Basel II'ye yönelik yürüttüğü çalışmalar ve aldığı kararlarda uyum sağlamaktır. Bu uygulamayı “Basel II Proje Komitesi” ve “Risk Odaklı Denetim Komitesi” takip etmiştir. Böylece teknik konularda çalışma yapmak BDDK bünyesinde daha etkili bir hal almıştır (Ulus, 2008).

30 Mayıs 2005 tarihine gelindiğinde BDDK tarafından Basel II'ye uyum sürecine ilişkin çok önemli bir adım atılmış ve “Basel II'ye Geçiş İçin Yol Haritası” oluşturulmuştur. Yol Haritası genel olarak kendi içinde şu uygulamaları kapsamaktadır:

- “Bankalara Yönlendirme Komitesi”nden bir üyenin koordinatör olarak tayin edilmesi,
- AB direktifleri olarak adlandırılan, Avrupa Birliği Komisyonu'nca, Basel Komitesi tavsiyeleri ışığında, uygun sermaye yeterliliği üzerine hazırlanıp 2004 yılında yayımlanmış olan CAD-3 taslağının dikkate alınması ve Basel II hükümleriyle söz konusunu direktiflerin uyumsuzlaştığı yerde AB direktiflerinin esas alınması,
- Yol Haritası'nda belirtilen özelliklerin bankalara konsolide bazda uygulanması,
- Çalışmalar sırasında gerekli görüldüğü yerlerde danışmanlık hizmetine başvurulması
- Proje boyunca teknik anlamda projenin yürütülmesini koordine edecek bir proje sorumlusunun tayin edilmesi

- İleride gelişmiş yaklaşım yöntemlerini kullanmak isteyecek olan bankaların halihazırda veri toplama, gerekli sistemleri kurma gibi ihtiyaç duyacakları alt yapıyı oluşturmak için birtakım çalışmalara başlamaları,
- Hangi risk için hangi ölçüm tekniğinin kullanılacağına ilişkin karar alma yetkisinin bankaların üst yönetimlerine bırakılması,
- BDDK'nın oluşturduğu Yol Haritası'na ek olarak TBB'nin ve bankaların da kendi bünyelerinde çeşitli yol haritaları oluşturmaları,
- Bu hazırlanan Yol Haritası'nın, gelecekte yaşanacak olaylara ve gelişmelere göre güncellenebilmesinin mümkün kılınması,
- BDDK'nın Basel II'de meydana gelecek gelişmelere göre yılda bir kere rapor hazırlayarak sunması" (www.bddk.org.tr, 2005).
- Basel II kapsamındaki riskler olan kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riske ilişkin gerekli düzenlemelerin 2007 başına kadar tamamlanması, sonrasında sermaye yeterliliğine ilişkin uygulamalara yer verilmesi ve 2007 yılı sonuna doğru da gerek kredi gerekse operasyonel riskler için gelişmiş yaklaşımlara yönelik çalışmalara yönelinmesi,
- Nihayet 2009 başında ise bankalarda gelişmiş yaklaşım yöntemlerinin uygulanmaya başlanması (Yılmaz, 2009).

Risk Yönetimi adına BDDK tarafından yapılan anket çalışmalarında, Türk bankacılık sektöründe halihazırda, başlarda yaptırım şeklinde ortaya çıkan risk yönetimi teknikleri bakımından bankaların beklenenin üzerinde bir performans sergilediği, bu bağlamda piyasa riskinin tahmininden periyodik raporlanmalara kadar pek çok uygulamayı gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

Bankalar, risk yönetimi adına ilk çalışmalarını yoğunlukla piyasa riskine yönelik gerçekleştirmişlerdir. Ancak daha sonra kredi riskine ilişkin risk ölçüm ve derecelendirme uygulamaları devreye girmiş, pek çok banka tarafından içsel risk derecelendirme sistemleri kurulmuştur. Bu derecelendirme yöntemleri kredi müşterilerinin hem nitel hem de nicel olarak değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Basel II'nin Basel I'e göre en önemli fark yarattığı konu operasyonel risk adına ise bankalarda halen çalışmalar ve alt yapı oluşturma çabaları devam etmektedir. Ancak

yine de genel anlamda Türk bankacılık sektöründe bankalar, risk ölçümleri, riskin yönetimi ve derecelendirilmesi ve buna göre kararlar almaya başlanması adına çeşitli çalışmalar ve uygulamalar sergilemektedir.

Basel Komitesi, bankaların risk yönetimleri üzerine en gelişmiş, en kapsamlı düzenleyicileri ortaya koyan bir kurumdur. Bunun sonucu olarak, risk yönetim ve ölçüm modellerine ilişkin çeşitli çalışmalar yürütmüş ve önerilerde bulunmuştur. BDDK tarafından Basel Komitesi'nce yürütülen 3. istişari metne ilişkin hazırlanan ve sunulan görüşlerin Basel Komitesi'nce dikkate alınmış olması da ayrıca önem teşkil etmektedir (Dağ, 2008).

Basel II'nin 2007 yılında tüm Avrupa Birliği bünyesindeki bankalarda ve çeşitli menkul kıymet şirketlerinde uygulanması, 2009 yılının başından itibaren ise gelişmiş içsel derecelendirme yöntemlerinin uygulamaya geçmesi planlanmıştır. Bu durum, Türkiye'nin de Avrupa Birliği Standartları'na uyum çalışmaları ile paralellik göstermekte ve Basel II hazırlık sürecinin belirleyicisi olmaktadır.

Türkiye'de Basel II çalışmaları halen ileri bir tarihe ertelenmiş durumdadır. Haziran 2004'te BDDK tarafından da yayımlanmış olan "Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumsallaştırılması" çalışması, 2006/48/EC ve 2006/49/EC sayılı direktifler (CRD) ve Avrupa Birliği müktesebatına dahil edilmiştir. AB üyesi ülkelerde halihazırda bu direktifler Basel II'ye geçiş süreci niteliğinde uygulanmaya başlamıştır. Yukarıda bahsi geçen direktiflere ve Basel II'ye yönelik uyum çalışmalarının takibi anlamında bankalar bazında anket çalışmaları yürütülmekte ve bilgilendirme mahiyetinde yayımlanmaktadır. Haziran 2009'da elde edilen anket sonuçlarına göre genelde bankalar Basel II'ye geçiş sürecinde pek çok politika geliştirmiş ve bunları hayata geçirmeye başlamışlardır. Anket sonuçlarına göre, sektörde yer alan bankaların %99'u gibi neredeyse tamamına yakın bir kısmının halihazırda standart yaklaşıma göre kredi riski ölçümünü gerçekleştirdiği ancak içsel derecelendirme yaklaşımlarına da uyum sağlama yönünde çalışmalar yaptıkları anlaşılmaktadır. Piyasa riski konusunda bankaların standart yaklaşımının yanı sıra içsel ölçüm yöntemine de uyum sağlamakta oldukları anlaşılmıştır. Operasyonel riske gelince sektördeki tüm bankalar temel gösterge yaklaşımını uygulamaktadırlar. Türk bankalarının Basel II'ye uyum sürecinde en çok sıkıntı çektikleri durumlardan biri

ihtiyaç duyulan verilerin ihtiyaç duyulduğu ölçüde temin edilememesi ve mevzuat eksiklikleri olduğu görülmektedir. Bu amaçla pek çok banka kredi riski ölçümlerinde ileri yöntemlerin kullanımını ileri bir tarihe ertelemek zorunda kalmıştır. Tüm bunlara ek olarak bankalar Basel II'nin üçüncü yapısal bloğunda yer alan piyasa disiplini sağlama yönünde uyumlu bir tavır sergilemektedirler (www.bddk.org.tr, 2009).

Türkiye'de halen Basel II standartlarının uygulanmasına ilişkin pek çok taslak oluşturulmaktadır. Bu taslakların oluşturulmasında AB müktesebatı en önemli kaynak niteliğindedir. Ancak bu çerçevede BDDK tarafından hazırlanmış olan taslaklarda özellikle kredi riskinin ölçülmesi adına Standart Yaklaşım'a yer verilerek İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'na yönelik olarak henüz herhangi bir plan yapılmamıştır. BDDK tarafından Basel II'ye geçiş sürecinde AB müktesebatı temel alınarak şu taslaklar oluşturulmuş ve Nisan 2010'da yayımlanmıştır:

- “Sermaye Yeterliliğine İlişkin Düzenleme Taslakları
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik (Risk Ağırlıkları)
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik (Türev Finansal Araçlar, Repo İşlemleri, Menkul Kıymetler Ödünç Verme veya Ödünç Alma İşlemleri, Takas Süresi Uzun İşlemler İle Kredili Menkul
- Kıymet İşlemlerinde Karşı Taraf Kredi Riski
- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik (Alım-Satım)
- Risk Ölçüm Modelleri ile Piyasa Riskinin Hesaplanmasına ve Risk Ölçüm Modellerinin Değerlendirilmesine İlişkin Tebliğ Taslağı
- Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ Taslağı
- Kredi Riski Azaltım Tekniklerine İlişkin Tebliğ
- Menkul Kıymetleştirmeye İlişkin Risk Ağırlıklı Tutarların Hesaplanması Hakkında Tebliğ Taslağı
- Yapısal Pozisyona İlişkin Tebliğ Taslağı
- Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik Değişikliği Taslağı

- Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı” (www.bddk.org.tr, 2010).

Bununla birlikte, tüm dünyada etkileri şiddetli hissedilen 2008-2009 krizinin Türk bankacılık sektörü üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesi ve sistematik risklerin tespit edilmesi ve önlenmesi adına BDDK tarafından da halen gerek ulusal gerekse uluslararası seviyede çeşitli çalışmalar yürütülmeye devam etmektedir. Bu çerçevede, özellikle 2009 yılının son çeyrek diliminde bankacılık sektörünün performansında iyileşme yaşandığı ve bunun sonucu olarak sektörde oluşan artan karlılık sayesinde özkaynaklarda da artış yaşandığı ve dolayısıyla sermaye yeterliliğinin daha da güçlü bir yapıya kavuştuğu düşünülmektedir (www.bddk.org.tr, 2010).

Buna ek olarak BDDK tarafından halen banka dışı finansal kurumların da düzenleme ve denetim sistemlerinin etkinliklerinin artırılması hedeflenmekte, bu amaçla 2010-2012 dönemine ilişkin Kurum Stratejik Planı'nın uygulamaya konulması, Finansal İstikrar Kurulu üyeliği kapsamında yürütülecek çalışmaların da geliştirilmesi amaçlanmaktadır (www.bddk.org.tr, 2010).

2.5. Bankaların ve KOBİ'lerin Risk Yönetim ve Derecelendirme Şirketlerine Getirdikleri

Basel II'nin etkisini hissettirdiği ve yeni düzenlemelerin yerine getirilmesini gerektirdiği tek taraf bankalar ve bankalardan kredi kullanımında bulunan firmalar değil aynı zamanda derecelendirme sürecinde oldukça önemli bir rol üstlenen bağımsız derecelendirme kuruluşlarıdır.

Derecelendirmenin kullanım alanları yalnızca bankalarla sınırlı olmayıp aynı zamanda finansal kurumlar ve ticari şirketler gibi daha pek çok çeşitlidir. Bununla birlikte uluslararası yatırımcıların girmek istedikleri piyasalar hakkında yeterince bilgi sahibi olmalarını sağlayan derecelendirme kuruluşları kredilerin geri ödenmeme riskinin tahmininde de firmalara verdikleri notlarla oldukça önemli bir görev üstlenmektedirler. Ancak rating olarak isimlendirilen ve gerek kuruluş, gerek işlem, gerekse ülke için uygulanabilen bu faaliyet yalnızca firmaların mali değil mali olmayan verilerini de kaynak olarak kullanan bir sistemdir. Ancak bağımsız derecelendirme kuruluşları,

ellerinde bulundurdukları ve not vermek için kullandıkları bu verilerin doğruluğunu tespit etmekle yükümlü değillerdir.

Bu amaçla ülkemizde de 04 Aralık 2003 tarihinde Sermaye Piyasası Kurumu tarafından Seri:VIII, No:40 sayılı "Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği" ve BDDK tarafından 1 Kasım 2006 tarih ve 26333 sayılı resmi gazetede "Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine ilişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik" yayımlanmıştır. Sermaye Piyasası Kurumunun tebliği ile Türkiye’de bağımsız derecelendirme kuruluşları kurulmaya başlamış olup, BDDK’nın yayımladığı yönetmelik ise 19 Ekim 2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 15, 34, 36 ve 93 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır. Söz konusu yönetmelikle derecelendirme kuruluşlarının yetkilendirilmesine, faaliyetlerine ve yetkilerinin kaldırılmasına ilişkin esasların düzenlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca derecelendirme faaliyetlerinin kapsamı, bağımsızlık, mesleki yeterlilik, derecelendirme kuruluşlarının yetkilendirilmesi vb. pek çok hususta açıklamalar getirilmiştir (www.bddk.org.tr, 2010).

Derecelendirme faaliyetleri yalnızca yurtiçinde geçerli olan bir kavram olmayıp uluslararası standarda sahip bir kavramdır. Bu sebeptendir ki herhangi bir derecelendirme uygulamasına tabi tutulmuş olan bir firmanın sonuçları yabancı yatırımcılarca da kabul gören bir usulde olmalıdır.

BDDK tarafından yayımlanan yönetmeliğe son değişikliğe ilişkin basın açıklaması 6 Nisan 2010’da yapılmış olup, bu basın açıklaması kapsamında bazı düzenleme taslakları sunulmuştur. Bunardan biri de 1 Kasım 2006 tarihli ve 26333 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelikte bazı değişiklikler yapıldığına dair olup, bu değişiklikler 6 ncı, 23 üncü ve 24 üncü maddelerde yer almaktadır (www.bddk.org.tr, 2010).

Resmi Gazetede 1 Kasım 2006’da yayımlanan yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi "Objektiflik: Müşterinin derecelendirilmesinde kullanılan değerlendirme yöntemlerinin doğruluğu geçmiş tecrübelerle ispatlanmış olmalıdır. Bu yöntemler sürekli olarak gözden geçirilmelidir. Kredi değerliliğinin derecelendirilmesi yönteminin düzenli olarak bir ila üç yıllık dönemlerde geriye dönük testleri içerecek

şekilde gözden geçirilmesi zorunludur.” şeklinde olup, 6 Nisan 2010’da aynı bendin “Objektiflik: Müşterinin derecelendirilmesinde kullanılan değerlendirme yöntemlerinin doğruluğu geçmiş tecrübelerle ispatlanmış olmalıdır. Bu yöntemler her türlü önemli olaydan sonra asgari yılda bir kez gözden geçirilmeli finansal koşullardaki değişikliklere bağlı olarak güncellenmelidir. Her sektörün derecelendirme yöntemi için, asgari bir yıllık bir süre için geriye dönük testler yapılmalıdır. ” şeklinde değiştirildiği beyan edilmiştir (www.bddk.org.tr, 2010).

Yine BDDK’nın Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik’te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı’nda aynı yönetmeliğin 23 üncü maddesine,

“(4) Yetkili derecelendirme kuruluşları, derecelendirme yaptıkları kuruluş ve şirketlerin üst yönetimiyle olan ilişkilerini Kuruma bildirir.

(5) Yetkili derecelendirme kuruluşları, kredi derecelendirmelerinde kullandıkları yöntemlerde yapılan önemli değişiklikleri ivedilikle Kuruma bildirir.

(6) Yeni kurulan ve kısa bir süreye ilişkin temerrüt verilerini derlemiş yetkili derecelendirme kuruluşları, aynı risk düzeyindeki tüm kalemlere ilişkin tahmini uzun vadeli temerrüt oranları hakkında Kuruma bildirimde bulunur.” fıkraları eklenmiştir.

Bir diğer eklenti ise yönetmeliğin 24 üncü maddesine yapılmış olup,

“(4) Kurum, yetkili derecelendirme kuruluşlarınca yapılan münferit kredi derecelendirmelerinin piyasada kullanılıp kullanılmadığını ve bu kredi derecelendirmelerini kullananlar tarafından güvenilir olarak kabul edilip edilmediğini değerlendirir. Güvenilirlik, aşağıdaki hususlar kapsamında değerlendirilir;

a) Yetkili derecelendirme kuruluşunun piyasa payı,

b) Yetkili derecelendirme kuruluşunun gelirleri ve mali kaynakları,

c) Derecelendirmeye dayanan bir fiyatlama yapılıp yapılmadığı,

ç) Asgari iki bankanın yetkili derecelendirme kuruluşunun münferit kredi derecelendirmesini tahvil veya bono ihraç etmek ve/veya kredi risklerini değerlendirmek için kullanması.

(5) Kurum, münferit kredi derecelendirmelerinde yasal bir menfaati bulunan tüm bankaların ve yurtdışındaki ilgili tarafların ilgili derecelendirmelere denk ve eşit

koşullarda erişim hakkına sahip olup olmadığını değerlendirir.” Şeklinde geçtiğini belirtmektedir.

Dolayısıyla Basel II'nin uygulamaya geçmesi derecelendirme kuruluşları adına da pek çok değişimi ve yeniliği beraberinde getirme yönündedir (www.bddk.org.tr, 2010).

2.6. Basel II Kapsamında KOBİ'ler ve Basel II'ye Uyum Sürecinde KOBİ'lerin Yapmaları Gerekenler

Bankalardan ve finans kuruluşlarından, bu kuruluşlardan kredi kullanan şirketlere kadar her kesimi etkisi altına alan ve bankaların sermaye yeterliliği düzenlemesine yönelik olarak çıkarılan Basel II uzlaşısı, söz konusu sektörlerin tümünde önemli ölçüde bir değişim süreci başlatmıştır. Bu değişim sürecinden en fazla etkilenecek kesimlerden biri de ekonomide aldıkları pay ve yarattıkları önem sebebiyle kuşkusuz KOBİ'ler olmaktadır.

2.6.1.KOBİ Tanımı

Sayılarının çokluğu ve yaygınlığı sebebiyle ekonomiler içerisinde önemli bir paya sahip olan Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler (KOBİ) de Basel II'nin getirdiği standartlardan en çok etkilenecekler arasında yer almaktadır. Bu çerçevede Uzlaşımın uygulanmasında gerek ülke gerekse krediyi kullanana yönelik hesaplanan riske göre bankaların ayırmaları gereken sermaye tutarının belirlenmesi ve bu durumun elbette bu kurumlardan kredi kullanımında bulunan tarafları da doğrudan etkilemesi sebebiyle KOBİ'lerin kendilerini bu yeni uluslararası standartlara ayak uydurma yönünde hazırlamaları gerekmektedir. Öyle ki, kredi derecelendirmesi yüksek olanların kullanacakları kredilerin maliyetleri de aynı oranda artışa geçerken daha düşük kredi derecelendirme oranına sahip olanların kredi maliyetleri ise düşük olacaktır. Özetle, riske böylesine duyarlı bir fiyatlama anlayışının varlığı, kullanacakları kredilerin düzeyini azaltmaması adına KOBİ'lerin yüksek derecelendirme notlarına sahip olmalarını gerekli kılmaktadır.

KOBİ tanımlaması, firmaların büyüklük ölçülerine göre yapılmaktadır. Bu amaçla bazı kriterler belirlenmekte ve şirketlerin bu kriterleri sağlama düzeyine göre

KOBİ kavramına dahil olup olmadıklarına karar verilmektedir. Ancak ne var ki bu kavram ülkelere göre farklılık gösterebilen bir yapıya sahiptir. Kavramın bu derece esnek bir özellik göstermesi sebebiyle bir şirketin KOBİ olup olmadığına karar verebilmek amacıyla genel geçerliliği olan kriterler geliştirilmiştir. Bu kriterler nitel ve nicel olarak iki ayrı grupta kategorize edilirler.

Bu çerçevede nicel unsurlar;

- Şirkette kaç kişinin istihdam edildiği,
- Yıllık cirosunun ne kadar olduğu,
- Faaliyet gösterdiği sektörde ne kadarlık bir pay alabildiğine,
- Üretim kapasitesine,
- Aldığı siparişlerin sayısına,
- Mali tablolarındaki aktiflerinin ve pasiflerinin toplamına,
- Ne kadar vergi ödediğine, vb. çoğaltılabilecek daha pek çok kriter gereğince oluşturulmaktadır.

Nitel unsurlar ise;

- Sermaye ihtiyacının genelde işletme sahiplerince karşılanmasına,
- Pazar payının küçük olmasına,
- Sermaye piyasadan finansman yaratma imkanlarının olmamasına,
- İşletme sahibinin işletmede bizzat görev almasına,
- Tüm işletmenin işletme sahibinin sorumluluğunda olmasına,
- İş bölümü ve uzmanlaşma düzeyine vb. ihtiyaca göre çoğaltılabilecek kriterlere bağlıdır (Yılmaz, 2009).

Ülkemizde de aynı şekilde KOBİ tanımları uzun süre üzerinde kesin bir uzlaşmaya varılamamış bir kavram halini almıştır. Buna bağlı olarak pek çok değişik kurum tarafından KOBİ'ler hakkında birbirinden farklı tanımlamalar yapılmış, bir işletmenin KOBİ sayılabilmesi çok farklı kriterlere tabi olmasıyla mümkün olmuştur. Bu durum ne yazık ki KOBİ'lerin de kendi içlerinde farklı kurumlar bazında farklı muamelelere maruz kalmalarına sebep olmuş, KOBİ'lere yönelik sunulan olanaklardan (teşvik vb.) aynı şekilde yararlanabilmelerine engel olmuştur.

Basel II bünyesinden çok genel ifadelerle tanımlanan KOBİ'lerin Türkiye'de geçerli olan tanımına AB bünyesindeki KOBİ tanımına uyumlu olması amacıyla sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir altyapı oluşturulmuştur. Bu altyapı Sanayi Bakanlığı tarafınca yürütülmüş ve 16 Nisan 2005 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konmuş olan "5331 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine İlişkin Kanun" çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu kanun dahilinde bir yönetmelik hazırlanmıştır. Bu yönetmelik; "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" olarak adlandırılmaktadır ve 2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekinde 18 Kasım 2005 ve 25997 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 18 Mayıs 2006'da yürürlüğe girmiştir (DPT, 2007).

Bu açıklamaya göre cirosu 25 milyon TL'den ve çalışan sayısı da 250 kişiden az olan işletmeler KOBİ olarak nitelendirilmiştir. Yine bu tanıma ek olarak KOBİ'ler üç ayrı gruba ayrılmış ve bunlar mikro, küçük ve orta ölçekli KOBİ'ler olarak sınıflandırılmışlardır. Cirosu 1 Milyon TL ve çalışan sayısı ise 10 kişiden az olan işletmeler mikro ölçekli, cirosu 5 Milyon TL'den ve çalışan sayısı da 50 kişiden az olan işletmeler küçük ölçekli ve son olarak cirosu 25 Milyon TL'den ve çalışan sayısı ise 250'den az olan işletmeler ise orta ölçekli KOBİ olarak tanımlanmaktadır (Aras, 2007).

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın bu KOBİ tanımlaması haricinde çeşitli bazı kurumlarca da birtakım KOBİ tanımları geliştirilmiş olup, bu tanımlar tablo 2.4.'te gösterilmektedir. Ancak burada dikkat çeken bir nokta, Türkiye'deki farklı kurumlarca yapılan KOBİ tanımlamalarının genellikle imalat sanayi içerisinde yer alan firmalara yönelik olmasıdır. Bu anlamda en geniş yelpaze Hazine Müsteşarlığı'nın KOBİ tanımında yer almaktadır (Yüksel, 2005).

Tablo 2.4. Farklı Kurumlara Göre KOBİ Tanımları

Kurum	Sektör	Çalışan Sayısı	Sabit Yatırım Tutarı	Ciro	Bilanço Tutarı	Grup İlişkisi
KOSGEB		<=150				
HALK BANKASI	İmalat Sanayi	<=250	<1.500.000YTL			
EXIMBANK		<=200	<2.000.000USD			
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	İmalat Sanayi, Tarım, Turizm, Sağlık, Eğitim, Madencilik, Yazılım Geliştirme	<=250	<950.000YTL			<%25
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI	İmalat Sanayi	<=200	<2.000.000USD			
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI		<=100				
TÜRKİYE İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ		<=100				
KREDİ GARANTİ FONU		<=250				
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI		<=250		<25 Milyon YTL		
AB		<250		<50 Milyon EUR	<43 Milyon EUR	

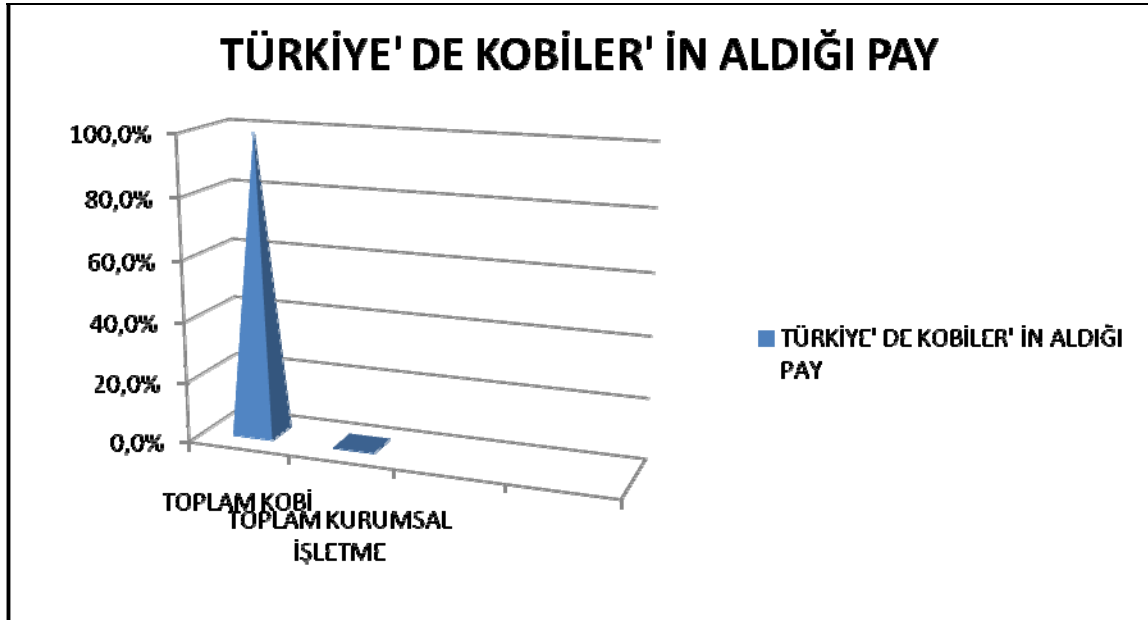
Kaynak: OECD, 2004; Yılmaz, 2003, Halkbankası

Türkiye İstatistik Kurumu'nca 2002 yılında yapılan Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı çalışmasında 2002 yılı içerisinde ülkemizde 1.858.191 adet işleme yer aldığı, bunların %94,94'ünün 10 kişiden az çalışanı olduğu, %3,09'unun 10-49 kişi arasında kişiyi istihdam ettiği ve yalnızca %0,48'inde 50-250 kişi arasında çalışan bulunduğu bildirilmiştir. Dolayısıyla Türkiye'de 2002 yılındaki verilere göre faaliyet gösteren işletmelerin %99,89'u KOBİ niteliğinde işletmeleridir (Öner, 2009).

Bu anlamda, KOBİ'lerin, Türkiye ekonomisi içerisinde ne kadar büyük bir pay aldığı anlaşılacakla birlikte, KOBİ'lerin Türkiye'de istihdamın %64'ünü ve katma

değerin %36'sını sağladığı da göz önünde bulundurulduğunda, KOBİ'lerin önemi daha da ortaya çıkmaktadır (Uyar, S. ve Aygören, H. 2006).

Tablo 2.5. Türkiye Ekonomisinde KOBİ'lerin Aldığı Pay

Kaynak: TÜİK 2008

KOBİ'lerin ülke içerisindeki kurumlarca yapılmış tanımlarına karşın Avrupa Birliği'ne katılım çalışmaları çerçevesinde KOBİ tanımının iyileştirilerek AB bünyesindeki KOBİ tanımı ile uyumlu hale getirilmesi önerilmektedir. Bu amaçla, 23 Ocak 2006 'da AB tarafından onaylanmış olan Katılım Ortaklığı Belgesi kapsamında bu uyumlaştırma çalışmalarının "İşletme ve Sanayi Politikaları" başlığı altında yapılması vurgulanmaktadır. Bu bağlamda AB bünyesindeki KOBİ'lere bakıldığında 1-49 arasında çalışan istihdam eden şirketlere %70-80 oranında rastlanırken bu oranın Türkiye'de %98'lere çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra AB bünyesinde KOBİ'lerde genellikle orta ya da ileri düzeyde teknolojiye yer verilirken Türkiye'de ise orta ya da eski teknolojilerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu bakımdan da KOBİ'lerin AB standartlarına uyum sağlamaları yönünde çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir (DPT, 2007).

AB ve Türkiye bünyesindeki KOBİ tanımı Tablo 2.6.'da özetlenmektedir.

Tablo.2.6 Türkiye'deki ve AB'deki KOBİ Tanımları

	Tanım Kriteri	Mikro İşletme	Küçük İşletmeler	Orta Ölçekli İşletme
AB	Çalışan Sayısı	≤10	≤50	≤250
	Yıllık Net Hasılatı	≤2 Milyon Avro	≤10 Milyon Avro	≤50 Milyon Avro
	Yıllık Mali Bilançosu	≤2 Milyon Avro	≤10 Milyon Avro	≤43 Milyon Avro
TÜRKİYE	Çalışan Sayısı	0-9	10-49	50-249
	Yıllık Net Hasılatı	≤1 Milyon TL (606.000 Avro)	≤5 Milyon TL (3 Milyon Avro)	≤25 Milyon TL (15.15 Milyon Avro)
	Yıllık Mali Bilançosu	≤1 Milyon TL (606.000 Avro)	≤5 Milyon TL (3 Milyon Avro)	≤25 Milyon TL (15.15 Milyon Avro)

Kaynak: DPT, KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı(2007-2009), s.22.

Türkiye'deki bunca değişik KOBİ tanımlamasına karşın Basel II tarafından KOBİ'ler için daha kesin sınırlar belirlenmektedir. Zira Basel II standartlarına göre, diğer çeşitli tanımlamalarda olduğu gibi işletmenin yıllık cirosu baz alınmakta ve bu cironun 50 Milyon Euro'nun altında olması, benzer şekilde çalışan sayısının da 250 kişinin altında olması sınır olarak belirlenmiştir.

Basel II bünyesinde KOBİ'ler kredi riskine göre değerlendirilirken perakende ve kurumsal KOBİ'ler şeklinde ikiye ayrılmış olup, perakende KOBİ'lerin banka kredileri (nakdi ve gayri toplam üzerinden) maksimum 1 Milyon Euro olarak belirlenirken kurumsal KOBİ'lerin kullanabilecekleri kredi toplamı ise (yine nakdi ve gayri nakdi toplam üzerinden) 1 Milyon Euro'yu aşabilmektedir.

Üretim ve istihdam yaratmadaki esnekliği, kurumsal firmalara oranla daha az sermaye ihtiyacı olması, teknolojik yeniliklere ve talep dalgalanmalarına kolay adaptasyon sağlayabilmeleri, pek çok kişiye hem mesleki hem de teknik eğitim imkanı sağlamaları gibi pek çok özelliği nedeniyle ekonominin önemli bir parçası olan KOBİ'ler, çok farklı sektörlerde faaliyet göstermektedirler. Bu sektörler imalattan

ticaret ve hizmet sektörüne kadar geniş bir yelpaze üzerinde dağılmaktadır (Yüksel, 2005).

Tablo.2.7 Türkiye’de İmalat Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Ölçeğe Göre Dağılımı

Çalışan Sayısı	İşletme Sayısı	%
Sadece İşletme Sahibi	1.509	0,61
1-9	220.030	89,12
10-49	20.325	8,24
50-99	2.453	0,99
100-150	946	0,38
151-250	719	0,29
250+	917	0,37
Toplam	246.899	100,00

Kaynak:TÜİK, 2003

Bu sektörlerden KOBİ’ler için en esnek faaliyet alanını ticaret sektörü sağlamaktadır. Öyle ki, gerek toptan gerekse perakende satış yapabilmek yani alım-satım faaliyetine girebilmek için diğer sektörlerle nazaran çok daha az sermayeye ve nitelikli işgücüne ihtiyaç duyulmaktadır.

İmalat sektöründe faaliyet gösteren KOBİ’lerin büyük çoğunluğu, pek çok parçanın bir araya gelmesiyle oluşan ürünlerin parça üretimleri üzerine çalışmakta, böylelikle sanayicilerin tamamlayıcıları pozisyonunda olmaktadır. Talep dalgalanmalarına karşı hızlı ayak uydurabilme yeteneklerine bağlı olarak KOBİ’ler temelde mevcut taleplerin karşılanmasına yönelik olarak imalat sektöründe yerlerini almaktadırlar.

Hizmet sektörü de tıpkı ticaret sektörü gibi KOBİ’lere geniş bir faaliyet alanı sunmaktadır. Yalnızca perakende müşterilere değil aynı zamanda başka işletmelere ya da kurum ve kuruluşlara da hizmet sunarak talepleri karşılama yoluna gidebilmektedirler (Çakır, 2007).

KOBİ’ler pek çok sektörde faaliyet göstermesine karşın ancak sınırlı bir bölümü kapasite kullanımında yüksek oranlara ulaşabilmektedir. Bunda elbette talepteki

yetersizliğin yanı sıra hammadde yetersizliği, sermaye yetersizliği vb. pek çok etken söz konusudur. Mali imkansızlıklar ve sermaye yetersizliği gibi unsurlar KOBİ'lerin fon yaratabilmek adına kredi kullanmalarında etkili olmakta olup, toplam kredi hacminden aldıkları pay %25 seviyesindedir. Oysa ki bu oran özellikle gelişmiş ülkelerde %50'lere varmakta olup, KOBİ'lerin Türkiye ekonomisindeki sayılarının çokluğuna rağmen toplam krediler içerisinde aldığı payın fazla yüksek olmamasında yarattığı katma değer ve verimliliklerinin gelişmiş ülkelerdeki KOBİ'ler kadar yüksek olmayışının ve fon kaynaklarının yetersizliğinin etkisi büyüktür (Aras, 2007).

2.6.2. Basel II Kriterlerinin KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri

Kredi maliyetlerinin yüksek olması ve geri ödeyememe korkusu sebebiyle yalnızca özkaynakları ile finansman sağlama yoluna gitmeye çalışan KOBİ'lerin varlığına karşın, banka kredileri hala pek çok KOBİ için temel finansman kaynağı niteliğindedir. Ancak Basel II kriterleri dışındaki uygulamalarda, bankalarca, firmaların çoğunlukla kredi riski göz önünde bulundurularak kredi tahsisi yapılmakta iken, Basel II ile birlikte devreye pek çok enstrüman girmektedir (Uyar, S. ve Aygören, H. 2006).

Sermaye yetersizliği gibi daha işletmenin kuruluş aşamasında kendini gösteren yabancı kaynak bulma ihtiyacı nedeniyle banka kredilerine yönelen KOBİ'ler için özellikle mali tablolarının yeterince şeffaf olmaması, bu tablolarda kayıt dışılığın söz konusu olması gibi sebeplerle KOBİ'lerin, bankaların derecelendirme (rating) aşamasında karşı karşıya kalacağı pek çok güçlük ortaya çıkacaktır.

Basel II ile birlikte bankaların kullanıma başlayacakları risk derecelendirme sistemleri, kredi kullanıcılarına verilecek olan kredileri risk ağırlıklarına göre değerlendirecek ve çıkacak olan nota göre, kullanılacak olan kredinin "az riskli" ya da "çok riskli" olması yönünde yorumlar yapılacaktır. Ortaya çıkacak olan bu değerlendirme sonuçları, kredi maliyetleri üzerinde doğrudan bir etki yaratacak ve bu durum özellikle ekonomi içerisinde büyük bir yer kaplayan KOBİ'lerin de kullanacakları kredilerin miktarları ve fiyatlarını artıracak ya da azaltacaktır. Bu değerlendirmelerde gerek krediyi kullanacak olan firmanın gerekse firmaya kullanılacak olan kredinin riskine yönelik ölçümler yapma gerekliliği doğmaktadır.

Krediyi kullanacak olan firmaya yönelik riskin hesaplanmasında o firmanın mali verilerinden ve finansal tablolarından, yönetim ve organizasyon yapısına, hatta sermaye yapısına kadar pek çok alanda verilerden yararlanılmaktadır.

Kullandırma konu olan kredinin riskini hesaplanmasında ise kullanılacak krediye ilişkin alınacak teminat, kredinin vadesi ve kredinin türü gibi faktörler etkili olmaktadır.

Belirlenecek olan risk ağırlıkları için ayrıca kredi kullanacak olan KOBİ'nin kurumsal ya da perakende portföyde yer alması da etkili olacaktır. Bir KOBİ, herhangi bir bankada perakende grubuna dahil olurken, başka bir bankanın portföyünde ise kurumsal grubunda yer alabilecektir. Dolayısıyla KOBİ'lerin bankaların kendi değerlendirme kriterlerine göre en iyi avantajı sağlayabilecekleri bankalardan kredi kullanma yoluna gitmeleri de yine firma adına etkin yönetim için alınacak kararlara bir örnek teşkil edecektir (Uyar, S. ve Aygören, H. 2006).

Kayıt dışılığın azaltıldığı, buna bağlı olarak derecelendirme notu daha yüksek çıktığı için kullanabileceği kredi tutarları da yükselen KOBİ'ler, talep ettikleri kredilerde fiyatlama avantajlarından da yararlanabileceklerdir.

Basel II'de perakende KOBİ'ler için belirlenen risk ağırlığı %75'tir. Bu, perakende bir KOBİ'nin kullanacağı her 100 birimlik kredi için bankaların %6'lık sermaye gereksinimlerinin doğması anlamına gelmektedir. Öte yandan aynı kredi tutarı için derecelendirme notu bulunmayan kurumsal şirketler içinse bankaların bulundurması gereken sermaye tutarı %8 olacaktır.¹

Ancak bu gelişmeler elbette KOBİ'ler için yalnızca ticari faaliyetlerini kayıt altına almalarına değil aynı zamanda bankalara daha fazla veri sağlamalarına, farklı

---

¹ Basel II kapsamında belirtilen minimum %8'lik sermaye yeterlilik oranı, bankaların, üstlendikleri risklere göre sahip olmaları gereken asgari sermaye oranını ifade ettiğinden, KOBİ'lerin kullanacağı her 100 birimlik kredi için, KOBİ'ler adına belirlenmiş %75 risk ağırlığı karşısında %8 sermaye yeterlilik oranına sahip olabilmek $0,75 \cdot 0,08 = 0,06$ yani %6'lık bir sermaye gereksinimi anlamına gelmektedir.

teminatlar sunmalarına sebebiyet verecek ve fiyat farklılaşmalarıyla karşı karşıya olmalarına neden olacaktır.

Bilindiği üzere Basel II kapsamında kredilere yönelik talep edilen ve geçerliliği olan teminatlar yeniden gözden geçirilerek eski uzlaşmaya göre bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin en önemlisi belki de artık müşteri çek ve senetlerinin ve ortak ve grup şirketi kefaletlerinin kredi teminatı olarak kabul görmeyişi olacaktır. Yine ayrıca teminat anlamında gayri menkul ipoteği de önemini kaybedecektir. Zira bu durum, Türkiye gibi bu tarz teminatların kredi kullandırmalarında yaygın olarak yer aldığı ülkelerde hem bankalar hem de KOBİ'ler açısından bazı sıkıntılara sebep olacaktır.

Basel II kapsamında kullanılacak olan derecelendirme notları özellikle de Standart Yaklaşım bünyesinde AAA, AA-, A+, A-, BBB+, BB-, BB şeklinde olacak ve derecelendirme notu yüksek çıkan KOBİ'lerin kullanacakları kredilerin maliyeti ise ters yönde düşük olacaktır. Bu notların oluşturulmasında firmaların mali tablolarından mali olmayan verilerine ve hatta faaliyette buldukları sektörün özelliklerine kadar pek çok faktör etkili olacaktır.

Kurumsal nitelikteki KOBİ'ler için belirlenecek olan risk ağırlıkları için bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından verilecek olan derecelendirme notu kullanılacaktır. Bu şekilde alacakları derecelendirme notu bu kurumsal KOBİ'ler için fiyatlama avantajının yanı sıra yönetimlerini geliştirmeleri ve şirketlerinin itibarını artırıcı bir faktör olması açısından da önem arz edecektir. Şirket itibarı ise elbette çoğunluğu aile şirketi niteliğinde olan KOBİ'lerin yabancı sermayeye de açılarak kurumsallaşmaya bir adım daha yaklaşmasında etkili olacaktır. Buna ek olarak elbette yüksek derecelendirme notuna sahip olan KOBİ'lerin ticari ilişkilerinde de tedarikçileri tarafından, ödeme güçlüğü yaşamayacağı düşünülerek tercih edilmesi, işletme politikalarının kurumsallıktan yana belirlenmesinde ve böylelikle rekabet gücünün artmasında önemli gelişmeler sağlayacaktır (Uyar, S. ve Aygören, H. 2006).

Bu derecelendirme notlarıyla ilgili dikkat çeken bir diğer konu ise derecelendirme notlarının tahsis edilmesinin firmalara getireceği fazladan maliyetler olacaktır. Ancak yine de herhangi bir firmanın sahip olacağı yüksek bir derecelendirme

notunun getireceği düşük maliyetli kredi, itibar vb. avantajlar göz önünde bulundurulduğunda, firmaların bu maliyete katlanmayı tercih etmelerini mümkün kılabilir (Uyar, S. ve Aygören, H. 2006).

Ancak bu aşamada yukarıda da değinildiği gibi kredi kullanıcılarının finansal tablolarında ve tüm hesap planlarında standartlaşmaya giderek tam, doğru ve zamanında güvenilir bilgiyi sağlayabiliyor olmaları, derecelendirme süreçlerinde KOBİ'lerin değerlerinin olduğundan daha düşük değerlendirilmesini ve buna bağlı olarak yüksek maliyetle kredi kullanmak zorunda kalmalarını engelleyebilmek adına oldukça önemlidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOBİLER'İN BASEL II İLE GETİRİLEN KRİTERLER ÇERÇEVESİNDE DERCELENDİRME NOTUNUN HESAPLANMASI VE UYGULAMALI ÖRNEK İLE ANALİZ EDİLMESİ

Bu bölümde Basel II ile yürürlüğe giren derecelendirme (rating) sisteminin KOBİ'lerin kredi imkanları üzerindeki etkilerinin irdelenmesi adına bir uygulama yapılacaktır. Bu amaçla derecelendirme notu olumlu olan, kurumsallaşmaya yakın 4 adet firma ile derecelendirme notu olumsuz çıkmış, daha az kurumsal yapıdaki 4 adet firmanın verileri karşılaştırılarak örnek olay üzerinden Basel II kapsamında inceleme ve analiz yapılarak, firmaların, Basel II açısından önemi vurgulanacaktır.² Mali tabloların dönemler itibariyle, yatay, dikey ve karşılaştırmalı analizleri yapılarak ve mali tablolardaki verilere dayanarak elde edilen rasyoları da dikkate alarak firmaların faaliyetlerinden kar elde edebilme, finansman yaratabilme, likiditasyon vb. yönlerden değerlendirmeleri yapılacaktır. Uygulamada kullanılan veriler, finans sektöründe faaliyet gösteren bir kurumdan temin edilmiş olup, mali tablolardaki rakamlar, katları alınarak değiştirilmiş, ayrıca şirket isimleri de Firma 1, Firma 2 vb. kullanılmıştır.

3.1.Derecelendirme Notu Olumsuz Olan Firmalar

Aşağıda, derecelendirme sonucu olumsuz çıkan, kurumsallaşmaya diğerlerine göre daha uzak yapıdaki 4 adet firmanın mali tablolarına yer verilerek, mali analiz üzerinden değerlendirmeleri yapılmıştır.

3.1.1.Firma 1'in Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi

Faaliyet konusu ağırlıklı olarak konserve gıda imalatı ve pamuk satışı olan Firma 1'in Ek Tablo 1'deki bilançosuna bakıldığında aktif yapısının dönemler itibariyle artış göstermekle birlikte duran varlıklarının özellikle 2006 ve 2008 yıllarında aktifin

² Uygulamaya konu firmalar faaliyetlerine halen devam etmektedirler. Söz konusu firmalara ait mali verilerin gizliliği nedeni ile firma unvanı ve isimler kullanılmamıştır.

sırasıyla %61 ve %72'sini oluşturduğu ve böylece duran varlıklarının dönen varlıklarına nazaran aktif toplamı içerisinde daha fazla pay aldığı görülmektedir. 2008 yılında ticari mallarının büyük kısmını oluşturan pamuk satışı sektörel yavaşlamanın etkisiyle düşmüş ve dönen varlık içerisindeki stoklar azalışa geçerek aktif toplamın %16'sını oluşturmuştur. Ayrıca duran varlık yatırımı içerisinde olan firmanın bu yatırımının çoğunlukla kısa vadeli yabancı kaynaklarca karşılandığı görülmektedir. Yine Ek Tablo 1'e göre kısa vadeli yabancı kaynakların pasif toplam içerisindeki payı 2008 yılında %70'e varmıştır. Ek Tablo 2'ye baktığımızda ise; Firma, 2007 ve 2008 yıllarında yurtiçi ve yurtdışı satışlarını artırmış, hammadde fiyatlarının düşmesiyle maliyetlerini azaltmış ve böylece faaliyetlerinden kar etmeye başlamıştır. Ek Tablo 3'te net karının özkaynakları içerisindeki payının %29'a, faaliyet karının ise net satışları içerisindeki payının ise %4'e yükseldiği görülmektedir.

3.1.2.Firma 2'in Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi

Firmanın faaliyet konusu bir otomobil markasının ticari araç alım satımı ve yetkili servis hizmetidir. Ek Tablo 4'e bakıldığında, Firma'nın özellikle 2006 ve 2007 yıllarında stok düzeylerinin sırasıyla %31 ve %39 ile dönen varlıkları içerisinde ağırlıklı bir paya sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, Firmanın ürünlerini sattığı ticari araç şirketinin kota uygulaması sebebiyle oluşmuş olup, 2008 yılında otomotiv sektöründe yaşanan talep daralması neticesinde Firma, stoklarını artırmamıştır. Firmanın satışlarını peşin gerçekleştirilmesi ve yetkili servis hizmetlerinden kaynaklanan ticari alacaklarının bulunması, 2006 ve 2007 yıllarında Firma'nın likit değerlerini etkilemekte, bu durum Ek Tablo 4'e açıkça yansımaktadır. Ancak yine 2008 yılında yaşanan talep daralması ve ekonomik krizin de etkisiyle satışlarında azalış yaşayarak müşterilerine vadeli çekle satışa yönelik Firmanın, aktif finansmanında daha ziyade kısa vadeli yabancı kaynakları kullandığı görülmektedir. Yine Ek Tablo 4'te görülmektedir ki, firmanın özkaynaklarının pasif yapı içerisindeki payı özellikle 2006 ve 2007 yıllarında %10'un altında kalmakta, net işletme sermayesi dönemler itibariyle negatif, likidite yapısı da düşük seyretmektedir. Ek Tablo 5'e geçildiğinde, firmanın, özellikle 2006 ve 2007 yıllarında satışlarının 2008 yılına nazaran daha yüksek olduğu ve Ek Tablo 4 ile birlikte değerlendirildiğinde, bu dönemde finansman ihtiyacını ağırlıklı olarak uzun vadeli yabancı kaynaklarla ve satıcı borçlarıyla finanse ettiği görülmektedir. Yine Ek Tablo 5'e göre firmanın finansman oranı 2006 ve 2007 yıllarında %1000'in üzerine çıkarak

oldukça yüksek seyretmiş, bu durumun oluşmasında özkaynaklarının güçlü olmamasının da etkisi bulunmaktadır. Ancak 2008 yılına gelindiğinde stoklarda ve bunu takiben satıcı borçlarında yaşanan gelişmeye, Ek Tablo 6'da gözlemlenen bir miktar sermaye artışının etkisi eklenince, firmanın finansman oranı iyileşme göstererek %395 seviyesine çekilmiştir. Firmanın Ek Tablo 5'teki verilerine yönelik yapılan yatay analiz göstermektedir ki, firma, faaliyetlerini dönemler itibariyle düşük kar marjıyla yürütmektedir. Buna ek olarak, dönemler itibariyle kısa vadeli yabancı kaynak kullanımına ağırlık veren Firmanın finansman giderleri de aynı paralelde artış göstermiş ve özellikle 2007 ve 2008 yıllarını olağan zararlar kapatmalarına sebebiyet vermiştir.

3.1.3.Firma 3'ün Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi

Firma, akaryakıt istasyonu işletmeciliği yapmakta olup, Ek Tablo 7'den dönemler itibariyle inceleme yapıldığında, aktif yapı içerisinde özellikle 2007 ve 2008 yıllarında sırasıyla %57 ve %67 gibi yüksek bir oranla ağırlığı ticari alacakların aldığı görülmektedir. Aktif yapıdaki büyüme, artan iş hacmine bağlı olarak alacak tahsil sürelerinin uzamasıyla, böylelikle ticari alacaklar kaleminin dönemler itibariyle artmasıyla yakından ilgili olup, bu durum Ek Tablo 8'de de açıkça görülmektedir. 2006 ve 2007 yıllarında Firmanın özkaynak yaratamadığı, ancak 2008 yılında pasif içerisindeki özkaynak payını %6'ya yükselttiği görülmektedir. Yine Ek Tablo 7'den anlaşıldığı gibi 2008 yılında Firmanın stoklarında bir düşüş gözlenmekle birlikte duran varlıklarında ise 2006 yılından itibaren reel olarak %90,5 'lik bir artış görülmektedir. Uzun vadeli yabancı kaynak kullanımının duran varlık artışlarında finansman sağlamak adına yerini kısa vadeli yabancı kaynaklara bırakan Firmanın likidite oranları yıllar itibariyle %30, %77 ve %79 şeklinde düşük çıkmış, Firma net işletme sermayesi yaratamamıştır. Firmanın mali tablolarında açıkça görüldüğü üzere, 2006 ve 2007 yıllarında fiktif verilen sipariş avansı nedeniyle özkaynak yaratamayan Firmanın en önemli fon kaynakları kısa vadeli banka kredileri ve satıcı borçları olmuştur. Firma, 2007 yılında duran varlık alımına gitmesi sebebiyle uzun vadeli banka kredileri kullanmıştır. Ancak 2008 yılında satıcı borçlarının artması, tarım sektöründe yaşanan sıkıntılara bağlı olarak alacak tahsil süresinin artması ve tedarikçileriyle daha kısa vadelerle çalışmaya başlaması, Firmanın banka kredileri kullanımını artırmıştır. Özkaynakları dönemler itibariyle yetersiz seviyede seyreden Firmanın finansman yapısı olumsuzluklar göstermektedir. Ek Tablo 8'de görüldüğü gibi Firma, dönemler itibariyle

pazarlama faaliyetlerinin de etkisiyle satışlarını hem oransal bazda hem de tutar bazında artırma yoluna gitmiştir. Ayrıca, karlılığının düşük olmasında satışlarla paralel bir artış sergileyen maliyetler ile faaliyet ve finansman giderlerinin de payı bulunduğu görülmektedir.

3.1.4.Firma 4'ün Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi

Faaliyet konusu ağırlıklı olarak akaryakıt istasyonu işletmeciliği ve nakliyecilikten oluşan Firma aynı zamanda kömür satışı ile de uğraşmaktadır. Ek Tablo 10'a bakıldığında, Firmanın dönemler itibariyle ticari alacakları artmış, akaryakıt ve kömür satışına bağlı olarak da stokları dönen varlıklar içerisinde özellikle 2008 yılında 2007'ye göre artış göstererek %10'luk bir pay almıştır. Bununla birlikte duran varlıkları nakliyecilik faaliyeti gereği satın alınan araçlar ve diğer faaliyetlerinde kullanmak amacıyla yaptığı bina ve arsa alımları neticesinde artış göstererek özellikle 2007 yılında aktif içerisinde %72'lik pay almıştır. Bununla birlikte vadeli satışların etkisiyle alacak tahsil süreleri Ek Tablo 11'de görüldüğü gibi artarak 2008 yılında 39 güne çıkmıştır. Yine aynı tabloya göre Firmanın likidite oranları, duran varlıkların aktif içerisinde aldığı payın da etkisiyle 2007'de %45, 2008'de %68 gibi düşük seviyede çıkmıştır. Ek Tablo 10'da açıkça görüldüğü gibi Firmanın aktif yapısının finansmanında genellikle özkaynaklar ve banka kredileri kullanılmıştır. Ancak 2008 yılında devreye ortak borçlarının da girmesiyle birlikte kısa vadeli banka kredilerinin payı azalarak %32'den %13'e inmiştir. Ek Tablo 11'de göre ise finansman oranı yıllar itibariye normal çıkmaktadır. Ek Tablo 11'de açıkça görülmektedir ki, Firmanın satışları yıllar itibariyle tutar bazında artış sergilemiştir. Bunda incelemeye tabi dönemler itibariyle akaryakıt satışı ve nakliye hizmeti gelirlerinin etkisi büyüktür. Yine aynı tabloda, 2007 yılında nakliyecilik hizmeti sebebiyle faaliyet giderlerinin %7'lik bir paya yükseldiği ve buna bağlı olarak firmanın faaliyetlerinden zarar ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum, firmanın dönemi de zararla kapatmasına neden olmuştur. 2008 yılında ise finansman giderlerinde yaşanan artışlara bağlı olarak Firma dönemi zararla kapatmıştır.

3.2.Derecelendirme Notu Olumlu Olan Firmalar

Aşağıda, derecelendirme sonucu olumlu çıkan 4 adet firmanın mali tablolarına yer verilerek, mali analiz üzerinden değerlendirmeleri yapılmıştır.

3.2.1.Firma 5'in Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi

Firmanın faaliyet konusu bitkisel yağ üretimi ve pazarlaması üzerinedir. Ek Tablo 13'e bakıldığında ve dönemler itibariyle Firmanın aktif yapısı incelendiğinde, dönen varlık ağırlıklı olduğu ve özellikle stoklar ile ticari alacakların payının büyük olduğu görülmektedir. Firma, satışını yaptığı bitkisel yağın bir kısmını ithal etmekte ya da fason olarak ürettirmekte, bu sebeple stokları yıllar itibariyle gerek aktif yapı içerisinde aldığı pay (yıllar itibariyle sırasıyla: %72, %66 ve %52) gerekse tutar olarak yüksek seyretmektedir. 2008 yılında artan satışlarını karşılamak adına Firma ithalatını artırma yoluna gitmiş ve bu nedenle 2008 yılında stokları verilen sipariş avansları ağırlıklı şekillenmiş, %52'lik stokların %32'sini oluşturmuştur. Yine Ek Tablo 15'e göre Firma, aktif finansmanını ağırlıklı olarak kısa vadeli yabancı kaynaklarıyla sağlamaya çalışmış olup bu durum yıllar itibariyle azalışa geçmiş ve uzun vadeli mali borçlanması artışa geçmiştir. Yine aynı tabloda, özkaynakların pasif içerisindeki payının 2008 yılında bir miktar arttığı, net işletme sermayesinin de paralel yönde yükselişe geçtiği görülmektedir. Ek Tablo 14'e göre ise likidite yapısının olumlu seyrederek 2008 yılında 109 seviyesine ulaştığı görülmektedir. Firmanın 2006 yılında ağırlıklı olarak kısa vadeli yabancı kaynaklarıyla finanse ettiği gözlemlenen aktiflerinin dönemler itibariyle yükselmesine paralel olarak yabancı kaynak kullanımını da artmış ancak 2007 yılından sonra aktif finansmanında uzun vadeli mali borçlar ağırlıkta olmuştur. Ek Tablo 13'e göre 2007 ve 2008 yıllarında uzun vadeli yabancı kaynakların pasif içerisinde aldığı pay sırasıyla %29 ve %54 şeklinde artarak devam etmektedir. Yine aynı tabloda görülmektedir ki, 2008 yılında stokları azalan Firmanın aynı paralelde satıcı borçları da düşüşe geçmiş, böylelikle Ek Tablo 14'teki gibi borç tediye süresi 32 güne gerilemiştir. Ek Tablo 15'e göre 2008 yılında sermaye artırımına giden Firmanın özkaynak katkısı yıllar itibariyle tutar olarak artış göstermiştir. Ek Tablo 14'e göre ise buna bağlı olarak finansman oranı bir miktar azalmış, %814'e gerilemiş fakat hala yüksek seyretmiştir. Ancak yine de özkaynakların katkısıyla ve yabancı kaynakların çoğunlukla uzun vadeli nitelik kazanmasıyla Firmanın finansal yapısı desteklenmektedir. Ek Tablo 14'e göre sektörde önemli paylar alan şirketlerin müşteri portföyüne karışmasının da etkisiyle satışları 2008 yılında dikkate değer bir artış sergilemiştir. Yine aynı tabloda finansman giderlerinin mali borçların artışı yönünde yükseldiği görülmekte olup, Firma dönemler itibariyle kar elde etmiştir.

3.2.2.Firma 6'nın Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi

Firmanın faaliyet konusu PVC alım satımıdır. Ek Tablo 16'a bakıldığında dönemler itibariyle aktif yapı içerisinde çoğunluğunu ticari alacakların ve stokların oluşturduğu dönen varlıklar, 2008 yılına gelindiğinde gerek Ek Tablo 16, gerekse Ek Tablo 17'den de görüldüğü üzere banka mevduatlarındaki ve satışlardaki artışına bağlı olarak stoklardaki artışın da etkisiyle dönemler itibariyle en yüksek seviyesine ulaşmış, aktif yapı içerisinde %76'lık pay almıştır. Stoklarının her dönem belirli bir seviyeyi korumasında, faaliyet alanı gereği ithalata yönelmesinin etkisi vardır. Ek Tablo 16'a göre Firmanın duran varlık yapısında 2007 yılında dikkat çeken %7'lik aktif içerisindeki payıyla ortaklardan alacaklar 2008 yılında tahsil edilmiş ve özkaynakların da artmasıyla Ek Tablo 17'den de görüldüğü üzere net işletme sermayesi ve likidite oranları düzelme göstermiş, 2008 yılında %73'e yükselmiştir. Hammaddede fiyatlarındaki dalgalanmalar sebebiyle likiditesini yüksek tutmak isteyen Firma bu amaçla 2008 yılında dönen varlıkları içerisinde %7'lik pay alan hazır değerlere de yer vermiştir. Firmanın ticari alacakları dönemler itibariyle nominal anlamda yaklaşık değerler almış olsa da, stokların artmasına bağlı olarak payı azalmıştır. Dönen varlıklarının aktif içerisinde aldığı payı yıllar itibariyle artıran Firma, finansman ihtiyacını ağırlıklı olarak kısa vadeli banka kredileri ve özkaynakları ile karşılamaya çalışmıştır. Ek Tablo 16'da Firmanın pasif yapısına bakıldığında dönemler itibariyle en fazla payı ağırlıklı olarak satıcı borçları ve banka kredilerinden oluşan kısa vadeli yabancı kaynakların aldığı görülmektedir. Ek Tablo 18'ye göreyse, özkaynaklarını dönemler itibariyle yükselten Firma, taahhüt ettiği sermayeyi ödemiş ve böylelikle finansman oranının %333'ten %258'e gelmesini sağlamıştır. Ek Tablo 17'ye göre dönemler itibariyle satışlarında artış yaşayan Firma, faaliyette bulunduğu sektörün yapısı itibariyle pazarlama faaliyetlerine de hız verdiğinden faaliyet giderlerinin nominal değeri yükseliyor olsa da net satışlar içerisinde aldığı pay fazla değişmemiş ve %1 seviyelerinde seyretmiştir. Yine Ek Tablo 17'ye göre 2008 yılında satış seviyesi reel olarak %35,8 oranında yükselen Firmanın net karlılığı 2007 ve 2008 yıllarında %1 olarak benzer oranda çıkmıştır. Firma dönemler itibariyle faaliyetlerinde kar yaratabilmiştir.

3.2.3.Firma 7'nin Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi

Firma faaliyeti taşıma sistemleri üretimi ve satışı olmakla birlikte, Ek Tablo 19'a göre aktif yapısında dönemler itibariyle ticari alacaklarının ağırlıklı pay aldığı

görülmekte, bu pay 2006 ve 2007 yıllarında aktifin %30 seviyelerinde seyrederken 2008 yılında ise %40'a yükselmektedir. Ancak Firmanın net işletme sermayesi 2007 yılında bir miktar düşüş gösteren ticari alacaklara rağmen özkaynak yapısının sermaye yapısından ötürü güçlü olması neticesinde Firma net işletme sermayesi yaratabilmekte, özellikle 2008 yılında net işletme sermayesi 1.864.393TL seviyesine gelmektedir. Yine Ek Tablo 19'a göre, Firma, ticari alacaklarının finansmanında dönemler itibariyle ağırlıklı olarak özkaynaklarından yararlandığından, Ek Tablo 20'de likidite oranlarının yıllar itibariyle 200'e yakın seyrettiği görülmektedir. Firmanın aktif tutarı yıllar itibariyle artış göstermiş, Ek Tablo 19 ve 20 birlikte ele alındığında bu aktif artışında dönemler itibariyle artan satışlara bağlı gelişen ticari alacak tahsilatlarının yanı sıra fiyat avantajından yararlanmak için stok artırımına gitmesi de yatmaktadır. Tüm bunların etkisiyle Firmanın likidite yapısı olumlu görünmektedir. Yine Ek Tablo 19'a göre 2006 yılında Firmanın özkaynaklarının artmasına bağlı olarak mali borçlarının ve satıcı borçlarının aktif finansmanındaki payı takip eden yıllarda da azalma eğilimi göstermiştir. Ancak 2007 yılında özkaynaklarının tutarı 2006'ya göre bir miktar düşmüş olup, bunda en önemli sebep Firmanın her iki yılda da dönemi zararla kapatması olmuştur. Ancak yine de aktif finansmanında özkaynakların ağırlığı devamlılığını korumuştur. Ek Tablo 19 ve 20 göstermektedir ki, aktif tutarı 2008 yılında gerek satışlardaki yükseliş gerekse duran varlıklardaki artış paralelinde büyüme gösteren Firma, bir miktar uzun vadeli yabancı kaynak kullanımına gitmiş ve kıdem tazminatı karşılığı ayırmaya başlamıştır. Böylelikle uzun vadeli yabancı kaynakların pasif içerisindeki payı yükselerek %9'a ulaşmıştır. Ancak yine de Ek Tablo 20'de göre ise Firmanın faaliyetlerinden yarattığı fonları Özkaynaklarını güçlendirmek için kullanmasının da etkisiyle yıllar itibariyle finansman oranı sırasıyla 39, 33, 50 seviyelerinde seyretmiştir. Bununla birlikte, Firma hem 2006 hem de 2007 yılını zararla kapatmıştır. Ek Tablo 20'ye göre, 2006 yılında faaliyet ve krediler sebebiyle oluşan finansman giderleri Firmayı zarara iten sebeplerdendir. 2008 yılında yaşanan krize bağlı olarak inşaat sektöründe bir daralma yaşandığından Firmanın satışlarını daha ziyade yurtdışına yönlendirdiği görülmektedir. Bununla birlikte 2008 yılında faaliyet giderlerinin oransal olarak azaldığı ve dönemi %8 karlılıkla kapattığı görülmektedir.

3.2.4.Firma 8'in Mali Tabloları ve Mali Analiz Yönünden Değerlendirilmesi

Firmanın ana faaliyet konusu akaryakıt istasyonu işletmeciliğidir. Vadeli satışlarının da etkisiyle Firmanın dönen varlık yapısı ticari alacaklar ve stoklar etrafında şekillenmiştir. E Tablo 22'ye bakıldığında özellikle 2006 yılında ticari alacakların aktif içerisinde %28'lik pay alırken, stoklar ise %25'lik pay aldığı görülmektedir. Yine aynı tabloya göre, dönen varlık ağırlıklı aktif yapısını daha ziyade kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse etmek yoluna giden Firma net işletme sermayesi yaratamamış, özellikle 2008 yılında net işletme sermayesi -199.376 TL seviyesinde seyretmiştir. Firmanın 2007 yılında akaryakıt alımını daha ziyade ortak finansmanıyla sağlamış olmasına bağlı olarak kısa vadeli kaynaklarında azalma yaşanmış, 2006'da pasif yapı içinde %90 seviyesinde seyreden kısa vadeli yabancı kaynaklar, 2007'de ise %75'e düşmüştür. Bu durum, net işletme sermayesinde iyileşme yaratmış, -88.090TL'ye ulaşmasını sağlamıştır. 2006 yılında Firmanın aktif finansmanında %90 gibi bir oranla kısa vadeli yabancı kaynaklar tercih edilmiş ancak yıllar itibariyle satıcı kredilerinin payı da yükselişe geçmiştir. 2007 yılında ise ortakların katkısıyla özkaynaklar desteklenmiş ve böylelikle kısa vadeli yabancı kaynakların ağırlığı hafiflemiş, pasif içerisinde %75'lik bir seviyeye düşmüştür. Ek Tablo 23 açıkça göstermektedir ki, tüm bunların etkisiyle Firmanın likidasyonu 2007 yılında iyileşme göstererek likidite oranı 58'e çıkmıştır. 2007 ve özellikle 2008 yılında satışlarında reel anlamda büyüme sergileyen Firma, dönemleri faaliyetlerinden kar elde ederek kapatmıştır. Özkaynaklarındaki görece artış ve kısa vadeli yabancı kaynakların pasif içerisindeki payının azalışı, finansman oranını da etkisi altına almış ve Ek Tablo 23'te görüldüğü üzere 2006 yılında 915 seviyesinde seyrederken 2008 yılında 332'ye düşmesini sağlamıştır. Ciro hacminin petrol fiyatlarındaki gelişimin de etkisiyle artışı sonucunda 2007 ve 2008'de %6 oranında faaliyet karı elde etmeye devam etmiş olan Firmanın karlılığı normal seviyede gerçekleşmiştir. Net karlılık oranı ise 2007 ve 2008 yılında aynı seyretmiş olmasına rağmen tutar bazında artış sergilemiştir.

3.3.Mali Tabloların Analiz Edilmesi

Uygulamada, bankalardan kredi talebinde bulunan firmaların ekonomik ve mali verileri dikkat alınarak söz konusu firmalarca dönemler itibariyle beyan edilmiş ve Maliye Bakanlığı'nın Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre

düzenlenmiş finansal tablolarından ve bu tablolar aracılığıyla ulaşılmış cari oran, finansman oranı, net işletme sermayesi, aktif ve pasif yapısı, karlılık, likidite oranı, aktif finansmanında izlenen yol, alacakların ve borçların seyri ve süreleri gibi finansal analiz adına elde edilen pek çok veriden yararlanılmıştır. Bu çerçevede, analizlerde aynı zamanda TCMB Merkez Bankası'nca açıklanan sektör ortalamaları, sektörel durum ve gelişmeler de dikkate alınmak suretiyle mali tablolar üzerinde dikey, yatay ve karşılaştırmalı analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Firmalara verilen derecelendirme notu, salt mali verilerden elde edilen oransal ve rakamsal sonuçların değil aynı zamanda mali olmayan verilerin de değerlendirilmeye alınmasıyla elde edilmektedir. Dolayısıyla rating notunun yüksek ya da düşük çıkmasında mali olmayan verilerin de önemli bir payı bulunmaktadır. Derecelendirme notu uygulamasına tabi tutulan firmaların mali olmayan verilerine yönelik kriterler genel başlıklarla şu şekilde sıralanabilir:

MALİ OLMAYAN KRİTERLER

SEKTÖR VE DIŞSAL ETKİLER

Sektöre Sağlanmış Avantaj / Teşvik

Sektörün Gelişimi

Sektörün Talep Esnekliği

ORTAKLARIN VE YÖNETİMİN YAPISI

Ortak ve Yöneticilerin Sektör Deneyimleri

Tesislerin Mülkiyet Durumu

Tek Adam Riski

Firma Ortaklarının Mal Varlığı

FİRMA FAALİYETLERİNİN KALİTESİ

Firmanın Sektördeki Faaliyet Süresi

Tesislerin Kuruluş Yeri ve Faaliyete Uygunluğu

İstihdam Yapısı

Ürün Çeşitliliği ve Farklılaştırma Yeteneği

İhracat Kapasitesi ve İhracat Olanaklarından Yararlanma Yeteneği

Dağıtım ve Pazarlama Ağı

Kalite Belgeleri , Marka, Patent, Lisans vb. Avantajları

Alıcı ve Satıcı Bağımlılığı
 Muhasebe ve Kayıt Sistemi
 Makine Teçhizatın Yeterliliği
 Firma Döviz Pozisyonu (Kur Riski)

FİNANSAL KURULUŞLAR İLE İLİŞKİLER

Firmanın Fon Bulma / Kaynak Yaratma Kabiliyeti
 Risklerin Teminat Koşulları

Uygulama kapsamında gerek mali gerekse mali olmayan verileri değerlendirilen 8 adet firmanın bu verilerine göre söz konusu kurumun içsel derecelendirme yöntemi uygulaması sonucunda değerlendirme notları sırasıyla yaklaşık olarak şöyle çıkmıştır; Firma 1 için (E-), Firma 2 için (F), Firma 3 için (E), Firma 4 için (E-), Firma 5 için (C), Firma 6 için (B), Firma 7 için (A+) ve Firma 8 içinse (C+) çıkmıştır.

Çıkan rating notlarına göre firmaların borçlanma maliyetlerine ilişkin unsurlar, içsel derecelendirmeyi yapan tarafça belirlenen derecelendirme aralığı ve derecelendirme notunun anlamına göre değerlendirmeye alınmaktadır. Bu derecelendirme notlarının anlamları ise firmaların borç ödeme güçlerinin ne derece iyi veya kötü olduğu ya da borç ödeme gücü olmasına rağmen kredi kullandırımının ne derece riskli olacağı, piyasa dalgalanmalarından borç ödeme gücünün ne derece etkileneceği yönünde çeşitlilik arz etmektedir.

Rating derecesi uygulaması, her banka ya da bağımsız denetim kuruluşunca, mali verilerin yanı sıra mali olmayan verilerin de çeşitli katsayılarla rakamlara dökülerek bir araya getirilmesiyle hesaplanmakta olup, elde edilen sonuçlar ve bu sonuçların verdiği anlam, kredi kullandırımına giden mercilerin kendi iç mevzuatları gereği belirledikleri kredi politikaları çerçevesinde firmaların kredilendirilme sürecinde, karar aşamasında yardımcı veriler olarak kullanılmaktadır.

Kısaca ;

Rating Derecesi = f (mali veriler + mali olmayan veriler) şeklinde özetlenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya finans sisteminde çeşitli dönemlerde ortaya çıkmış iktisadi krizler, özellikle 1980'lerde sermayenin sınırlar arası serbest dolaşımının da artmasıyla etkisini kısa sürede dünya genelinde geliştirmiş ve geliştirmekte olan pek çok ekonomide hissettirmiştir.

Hızlı bir şekilde gelişen bu küreselleşme süreci, bankaları da yakından etkilemiş ve artan talebe ve sermaye hareketlerine paralel olarak bankaların ve diğer tüm finans kuruluşlarının çok çeşitli ve karmaşık ürünler sunmasına sebep olmuştur. Bu durumun ardında, artan rekabet koşullarına uyum sağlama çabası da yatmaktadır.

1990'lı yıllara gelindiğinde pek çok ülkede şiddetli ekonomik krizler yaşanmış ve bu krizlerden doğan gelişmeler neticesinde oldukça karmaşık bir bilanço yapısına sahip olan bankalar en çok etkilenen kesimler arasında yer almıştır. Ancak elbette bu derece karmaşık bir faaliyet yapısı içerisine giren bankaların kendi içinde etkin bir yönetim anlayışı barındırmaması, makroekonomik düzeyde çok daha büyük sorunların tetikleyicisi olabilmektedir.

Küreselleşmenin bir gereği olarak ortaya çıkan sektörel ve makroekonomik istikrar ihtiyacı, bankaların etkin bir risk yönetimi adına bulundurmalarıyla yükümlü oldukları minimum sermaye gereksinimine yönelik standartları da beraberinde getirmiştir. Bu amaçla Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) tarafından bankalara yönelik standartlar geliştirilmiştir.

1930 yılındaki savaş borçlarının tahsiline yönelik kuruluş amacının ilerleyen yıllarda çok ötesine geçerek parasal ve finansal istikrarın sağlanması anlamında önemli bir rol üstlenen BIS, bu hedefle ilk Basel Uzlaşısı'nı hazırlayarak 1988 yılında yürürlüğe koymuştur. Böylece hem bankacılık sektöründe istikrarı ve güveni sağlamayı hem de küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan bankalar arası artan rekabet ortamında adaleti sağlamayı amaçlamıştır. Söz konusu uzlaşısı, bankaların sermaye

gereksinimlerini bir standarda bağlamış olup, başta G-10 ülkeleri olmak üzere daha pek çok ülke tarafından kabul görmüş ortak bir uygulamadır.

Basel I'in temel mantığı, bankaların bilançolarındaki aktifleri ve bilanço dışı kalemleri bir risk ağırlığına bağlamak ve bunu kredi riskini baz alarak yapmaktır. Bilanço dışı kalemlerin bu risk ağırlıklarının hesaplanmasına dahil edilmesindeki sebep artan rekabete ve küreselleşmeye bağlı olarak bankaların sunduğu pek çok ürünün bilanço dışı kalemlerde takip edilmesidir. Bu amaçla 5 tane risk ağırlığı belirlenmiş olup (%0, %10, %20, %50, %100), uluslararası bankaların bulundurmaları gereken sermaye yeterlilik oranı %8 olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte Basel I'de ülke riskleri de dikkate alınmış ve OECD üyesi olan ülkelerin hükümetlerine verilen kredilerde %0, olmayan ülkelere verilen krediler içinse %100 risk ağırlığı belirlenerek "Kulüp Kuralı" uygulaması yapılmıştır. Aynı zamanda Basel I'in farklı alanlarda faaliyette bulunan bankaların tümüne tek bir tip risk ölçüm modeli sunuyor olması da yine zayıf yönlerini oluşturmuştur. Türkiye'de de Basel I uygulamaları 1989 yılında ilk kez benimsenmiş, piyasa riski ancak 2001 yılında bu yapıya dahil edilmiştir.

Zamanla risk hacminde gözlenen artışlar, bankacılık sektöründeki karmaşıklığın artması ve sektörün gelişmesine bağlı olarak yeni bir uzlaşma ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla eski yapıya operasyonel riskin de eklenmesi ve eski uzlaşmanın geliştirilip tüm ihtiyaçlara daha etkin cevap verebilmesi adına BIS tarafından 2004 yılında yeni uzlaşma Basel II yayımlanmıştır. Pek çok ülke tarafından bankacılık sektöründe yaşanan gelişmelere ayak uyduracağı düşünülen Basel II Uzlaşması'na yönelik olarak Türkiye'de BDDK öncülüğünde yol haritası belirlenerek bankacılık sektörünün ve finansal sektörün Basel II'ye uyum sürecinde yapılması gerekenler ve mevzuatın tamamlanması planlanmıştır.

Asgari sermaye yükümlülüğünü içeren birinci yapısal blok, denetim otoritesinin gözden geçirmesini içeren ikinci yapısal blok ve piyasa disiplini içeren üçüncü yapısal bloktan oluşan Basel II, eski uzlaşmada olduğu gibi bankaların sermaye gereksinimlerini yine %8 olarak belirlemekte, ancak sermaye yeterlilik rasyosunun paydasına insanlar, sistemler ya da tamamen dışsal başka faktörlerle ortaya çıkabilecek aksama ya da

kayıpların riskini tanımlayan operasyonel riski katmaktadır. Bununla birlikte Basel II'nin getirdiği bir diğer önemli gelişme ise kredi riskinin hesaplanmasında bankalara ve finans kuruluşlarına daha gelişmiş yeni yöntemler önermesidir.

Maruz kaldıkları tüm risklere karşı yeterli miktarda sermaye bulundurmalarını sağlamak ve etkin risk yönetim tekniklerini kullanmak adına bankaları teşvik etmeyi amaçlayan ikinci yapısal bloğun ardından gelen üçüncü yapısal blok piyasa disiplini ise bankaların riske maruz kalan tutarlarını ve sermaye gereksinimlerinin durumunu kamuya açıklamaları adına şeffaflığı hedef almaktadır.

Özellikle kredi risklerinin ölçülmesi için gelişmiş metodlar sunan Basel II'nin getirdiği en büyük yeniliklerden biri de kredi kullandırmalarında derecelendirme notlarının devreye girmesidir. Bu derecelendirme işlemi, bağımsız derecelendirme kuruluşlarınca yapılabildiği gibi, bankalarca benimsenen kredi risk ölçüm yöntemlerinin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak bankaların ve finans kuruluşlarının kendi bünyelerinde oluşturacakları bir derecelendirme sisteminin kullanılmasını da mümkün kılmaktadır.

Türkiye'de olduğu gibi aynı şekilde dünyada da ekonomiler içerisinde önemli bir pay alan ve ekonomilerin en önde gelen dinamikleri arasında yer alan işletmeler şüphesiz Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ)'dir. KOBİ'lerin en önemli özellikleri arasında, kurulmaları için kurumsal firmalar kadar büyük tutarlı sermayeye ihtiyaç duymamaları, değişen talep ve ekonomik koşullara hızlı ayak uydurabilmeleri, istihdam yaratmaları, üretim maliyetlerinin ve yönetim giderlerinin nispeten daha düşük olması, emek ağırlıklı bir yapılarının olması gibi pek çok unsur sayılabilmektedir. Ağırlıklı olarak ticaret, hizmet ve üretim sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'ler ülkemiz ekonomisinde yer alan işletmeler arasında %98,7 gibi oldukça büyük paya sahiptir. KOBİ'ler kendi içlerinde çalıştırdıkları kişi sayısı ve cirolarına bağlı olarak mikro, küçük ve orta ölçekli olarak üç gruba ayrılmakta olup, ekonomiye, girişimciliği artırma ve ara malı imalatı sağlama gibi faydalar da sunmaktadır. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı gibi pek çok kurum tarafından çeşitli tanımlamalara tabi tutulan KOBİ'lerin Basel II bünyesindeki tanımı; yıllık cirosu 50 Milyon Euro'yu geçmeyen firmalar şeklinde yapılmakta olup perakende ve kurumsal KOBİ olarak iki

kategoride ele alınmakta, perakende KOBİ'lerin bir bankadan kullanabileceği toplam kredi 1 Milyon Euro ile sınırlandırılmaktadır.

Ekonomi içerisinde bunca faydası ve avantajı bulan KOBİ'lerin faaliyetlerinin devamında karşı karşıya kaldıkları birtakım sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlar arasında işletmelerin kurucularının finansman ve yönetim anlamında yeterince başarı sergileyememeleri, gerek kuruluş gerekse faaliyetlerinin devamlılığı adına ihtiyaç duydukları fonu özkaynaklarıyla karşılama yoluna gitmeye çalışmaları ancak özkaynaklarının yetersiz kalması sebebiyle kaynak ihtiyacını gidermek adına banka kredilerine yönelmeleri durumunda ise yüksek maliyetlerle karşılaşmaları ve teminat sunma anlamında da yetersiz kalmaları gibi pek çok unsur sayılabilir. Özkaynaklarında yaşanan yetersizlik ve kaynak temin edebilmede karşılaştıkları sorunlar neticesinde KOBİ'lerin yeni teknolojik gelişmelere yönelik yatırımlar yapmaları da olumsuz yönde etkilenmektedir. Her ne kadar ölçekleri gereği üretim maliyetlerinin düşük olması beklense de enflasyon kavramının yer ettiği ekonomilerdeki KOBİ'ler için işletme sermayesini aynı seviyede tutmak, girdi maliyetlerini düşük tutmak olanak dışı kalmaktadır.

Ekonomide bu kadar önemli bir pay alan KOBİ'ler, kendilerine kredi kullandırımında bulunan banka ve finans kurumları açısından yeni Basel II standartları çerçevesinde kuşkusuz bu standartlardan en çok etkilenenlerdendir. Basel II standartları, bankaların kredi kullandırmalarında risk ağırlıklarının kullanımını pek çok yönetime bağlamıştır. Örneğin Standart Yaklaşım'da perakende KOBİ'lerin risk ağırlığı %75 iken kurumsal KOBİ'lerinki bağımsız derecelendirme kurumlarınca yapılacak değerlendirmeye tabi olmakta ve %0, %100 ve hatta %150 gibi değişen oranlarda risk ağırlıklarına tabi tutulmaktadırlar. Bununla birlikte İçsel Derecelendirme Yaklaşımı'nda ise KOBİ'ler, bankalar bünyesinde yer alan derecelendirme (rating) hesaplama yöntemine göre bir rating notu almakta ve bu nota göre kredilendirilmektedirler. Ancak rating notu düşük çıkan KOBİ'ler daha maliyetli, yüksek fiyatlı krediler kullanabilirken, rating notu nispeten daha yüksek çıkan KOBİ'ler ise daha uygun fiyatlandırmalarla kredi kullanım hakkına sahip olmaktadır. Dolayısıyla Basel II standartlarına göre KOBİ'lerin uygun fiyatlarla banka kredileri kullanarak faaliyetlerini finanse edebilmeleri, gerek mali gerekse mali olmayan verileri itibariyle değerlendirmeye tabi tutulduklarında yüksek rating notuna sahip olmalarına bağlıdır. Bu bağlamda elbette

kredinin türü, vadesi, teminatı gibi daha pek çok unsur devreye girmekte olup, ülkemizde KOBİ'lerin bilanço aktiflerinde önemli bir paya sahip olan gerçek müşteri çek ve senetleri ile ortak grup şirketlerinin kefaletleri gibi teminatların Basel II'de teminat olarak kabul edilmeyişi, KOBİ'lerin bu anlamda karşılaştıkları bir diğer sorundur.

Ancak KOBİ'lerin halihazırda kredi kullanımlarında belki de en önemli maliyet artırıcı unsurlardan birisi de kayıt dışılıktır. Bu kayıt dışılık, kurumsal yönetimdeki aksaklıklar, denetimlerdeki boşluklar, uygulanan vergi politikaları vb. pek çok sebepten kaynaklanmaktadır. Kurumsallaşma küresel ekonomi içerisinde artık önem arz eden bir kavram olmakla birlikte KOBİ'lerdeki kurumsallaşma eksikliği kayıt dışılığının devamında etkili olan faktörler arasındadır.

Tüm bu gelişmelerin yanı sıra bağımsız dış denetim kavramının halka açık olmayan firmaları da kapması gündemde yer alan bir konudur. Türk Ticaret Kanunu ile de bağı bulunan bu yapının özelliği, söz konusu firmalar açısından bu durumun işletmeye itibar kazandıracak bir yapıya sahip olmasıdır. Zira, bağımsız denetimden geçmiş ve onaylanmış mali verilerin şeffaflığı ve doğruluğu, gerek yatırımcılar, gerek tedarikçiler ve müşteriler, gerekse kredi kullandıran mercilerce karar alma anlamında etkili bir faktör olmaktadır. Bununla birlikte firmaların kaynak kullanımları ve faaliyetlerinden kar yaratabilme yetileri de en şeffaf ve güvenilir haliyle gözler önüne serilmekte, böylece firmalar daha kurumsal bir yapıya kavuşmaktadırlar. Zira kurumsallık ve kurumsal yönetim, uygulama şekli itibariyle ülkeden ülkeye farklılık gösteriyor gibi dursa da temel olarak şeffaflık, sorumluluk ve hesap verebilirlik kavramlarını bünyesinde barındırmaktadır. Üstelik bu kavram, firmaların hem mali hem de mali olmayan verilerini ilgilendirir. Elbette firmalar için, böyle bir yapıya sahip olabilmenin ardında, yeterli teknolojik altyapıya, nitelikli işgücüne ve sağlıklı bir iç kontrol mekanizmasına sahip olunması da rol oynar. Ancak ülkemizde bu konularda özellikle de KOBİ'ler düzeyinde oldukça büyük sıkıntılar yaşanmakta ve muhasebe kavramına yaklaşım daha ziyade vergi açısından ele alınmaktadır. Bu sebeple Türkiye'de bağımsız denetim yapma yetkisine sahip olan serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler halka açık olmayan bu firmalar için daha ziyade vergi matrahına yönelik bir denetim yapmaktadırlar. Tüm bu sebeplere bağlı olarak muhasebe ve denetim kavramları üzerine yeterli önemi vermekten kaçınan ve böylelikle

kayıt dışı ekonominin oluşmasında da rol oynayan KOBİ niteliğindeki pek çok firma için bu durumun maliyeti özellikle Basel II kurallarının tam anlamıyla uygulamaya konulmasıyla birlikte, söz konusu firmalar için her anlamda ama özellikle de borçlanma ve itibar anlamında maliyet artırıcı bir etki yaratacaktır. Zira, Basel II ile birlikte Türkiye’de de bağımsız denetim ve derecelendirme kuruluşlarının etkisi artış gösterecektir.

Artan rekabet ortamında, yabancı kaynak ihtiyacı faaliyetleri ve yapısı gereği önem arz eden KOBİ’ler için Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan UFRS’nin uygulanması firmaların mali tablolarına standart bir uygulama getirecek ve bu durum, kredi temininde bulunan mercilerce de firmaların mali yapıları, faaliyet seviyeleri ve gerçek karlılıkları bakımından düzgün veriler sağlayacak, bu durum KOBİ’lerin borçlanma anlamında rekabet avantajını da artırıcı bir unsur olacaktır. Bu durum elbette muhasebe kayıtlarının, finansal tabloların özellikle kredi talebinde bulunan firmaların değerini doğru yansıtması adına raporlama standartlarına uygun olarak düzenlenmiş olması ve kayıt dışılığa yer vermeyen şeffaf bir yapıda olmasına katkı sağlayacaktır. Aksi takdirde KOBİ’ler risk derecelendirmesinde, olması gerekenin üzerinde bir risk ağırlığıyla değerlendirmeye tabi tutulacaklardır. Oysa ki Basel II, finansal tablolarını doğru ve tam düzenlemiş, uygun teminat sunabilen ve düşük temerrüt olasılığına sahip KOBİ’ler için fırsat sunabilecek bir yapıdadır.

Bu anlatılanlardan yola çıkılacak olursa, yapılan uygulamada görülmektedir ki, derecelendirme notu olumlu çıkan ve dolayısıyla kredi kullanımlarında maliyetlerini düşürme fırsatı yakalayan 4 adet firmada genellikle, faaliyetlerinden kar elde etmeye çalıştıkları ve bu karın sürekliliğini koruyabilmeye yönelik işletme politikaları uygulama yoluna gittikleri görülmektedir. Ayrıca, genel olarak özsermaye bakımından sıkıntı yaşadıklarından, yabancı kaynak yaratmak zorunda kalan KOBİ’lerin, bu anlamda mümkün olduğunca güçlü bir özsermayenin devamlılığını koruyarak finansman yaratmada daha etkili kararlar almaya çalışmalarının etkilerinden daha önceki bölümlerde bahsedilmişti. Dolayısıyla, bu uygulamada, benzer şekilde rating notu olumlu çıkan firmaların bir diğer ortak yanının da pasif yapı içerisinde özkaynak payını artırma yoluna gitmeye ve yabancı kaynakları mümkün olduğunca uzun vadeye yaymaya çalıştıkları ve dolayısıyla finansman oranlarında yıllar itibariyle genel anlamda bir iyileşme yaşandığı gözlenmektedir. Elbette, firmaların faaliyette buldukları

sektörlerin de almaları gereken kararlar ve uygulamaları gereken politikalar üzerinde etkisi varsa da, söz konusu 4 adet firmanın genellikle faaliyetlerinden kar elde etme, satışlarında artış ve süreklilik yaratma, portföyüne sektörde payı olan müşterileri ekleme gibi çeşitli işletme politikalarına yönelerek, gerek pazar payını ve rekabet gücünü artırma, gerekse daha kurumsal olma yolunda olduğu görülmektedir.

Bu anlamda KOBİ'lere Basel II standartları kapsamında verilebilecek bazı öneriler mevcuttur. Bu öneriler arasında, ölçekleri itibariyle değişimlere ayak uydurabilmelerinin avantajından yararlanarak kurumsal yönetim anlayışını ve uluslararası standartlara uygun finansal tablo ve muhasebe kaydı yaratmak için gerekli alt yapıyı oluşturmaları, Basel II kriterleri hakkında bilinçlenmeleri ve yeni uzlaşımın getireceği fırsatlardan yararlanabilmek için uygun stratejiler belirlemeliler. Bunlara ek olarak ayrıca özkaynak yapılarını güçlendirmeleri, nitelikli çalışan sayısının artmasına özen göstermeleri, teknolojik altyapılarını geliştirmeleri, etkin risk yönetimi anlayışını benimsemeleri, profesyonel finansal yönetim sağlayacak personel istihdam etmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde, aynı kredi tutarı için daha yüksek ratinge sahip olan firmanın yabancı kaynak yaratma kabiliyeti artacak, bu durum KOBİ'lerin rekabet güçleri üzerinde de etki yaratacaktır. Ancak ne var ki, Basel II ile birlikte bankalarca, kayıt dışı ekonominin kayıt içine alınmasının talep edilmesi, firmaları daha yakın izlemeye almaya başlamaları gibi gelişmeler kendini göstereceği gibi özellikle de kurumsallaşma sürecine girmeyen firmalar için kredi limitlerinde daralma yaşanması gibi zorluklar yaşanacaktır. Bu amaçla firmaların dikkat etmesi gereken bir diğer önemli husus da Basel II standartlarının öngördüğü teminat yapısına uyum sağlanabilmesi olacaktır. Bu bağlamda, gayrimenkulun kredi ipoteği olarak kabul görme şekli değişiklik göstermiştir. Artık KOBİ'ler için nakdi nitelikteki teminatlar ile devlet tahvilleri, yatırım fonları gibi menkul değerler riskten düşülecektir. Dolayısıyla likidasyonu artış gösteren firmalar için daha avantajlı bir finans yaratma olanağı söz konusu olacaktır. Ancak bu da, mevcut ortamda ipotek olarak ticari amaçlı gayrimenkulu kredi teminatı olarak kullanan KOBİ'ler için yine aşılması zorlu fakat mecburi bir engel olacaktır. Bununla birlikte, rating notu olumsuz çıkan 4 adet firmada ise özkaynakların etkin kullanılmayışı, düşük likidite, alacak tahsil sürelerinde uzama ve buna rağmen tedarikçilerle kısa vadeli çalışmaya başlama, olumsuz finansman yapısı gibi sebepler sayılabilmektedir. Ancak yine de tüm bu mali verilere dayanılarak yapılan değerlendirmelere ek olarak elbette firmaların mali olmayan verilerinin de rating

notlarının belirlenmesindeki katkısı yadsınamaz. Bunda, daha önce bahsedildiği gibi sektörel yapıdan firmanın ortaklık yapısına kadar pek çok kriter rol oynamaktadır. Dolayısıyla ancak tüm bu bilgiler bir araya geldiğinde, önceki bölümlerde bahsedildiği gibi yüksek yönetim kalitesi, güçlü finansman yapısı, bilgilerin zamanında ve yeterli sunulabiliyor olması, kısacası kurumsallaşmaya yönelik işletme politikalarının alınması KOBİ'ler için hayati önem taşımaktadır.

KOBİ'lerin tüm bu öneriler ışığında hareket etmesi ve faaliyetlerinin finansmanında Basel II'nin kendilerine sağlayacağı fırsatlardan haberdar olarak gerekli önlemleri almaları, risk derecelendirmesinde yüksek rating notları almalarını sağlayacak ve dolayısıyla daha düşük maliyetle kaynak yaratacaklardır. Bu durum aynı zamanda şirket itibarını ve firmaların finansman gücünü artırıcı bir rol oynayacak olup firma karlılığı üzerinde de olumlu bir etki yaratacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksel**, K. H. (2001), Finansal Kurumlarda Operasyonel Riskin Ölçümü, *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, Sayı 21, www.makalem.com.
- AKSEL**, K. H. (2002), “Yeni Basel Anlaşması-Basel II”, *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, Sayı 23, www.makalem.com.
- Aksoy**, T. (2007), Derecelendirme Süreci Işığında Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri ve KOBİ'lerce Atılması Gereken Adımlar: Analitik Bir Bakış, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı:84, s 71-103
- Alparslan**, M. (2000), Bankacılık Sistemlerinde Düzenleyici Rejim ve Temel İlkeleri, Türkiye Bankalar Birliği, Bankacılık ve Araştırma Grubu, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:34, s 49-64
- Aras**, G. (2007), “Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları”, *Deloitte Academy Yayınları*, İstanbul 2007.
- Arsan** H.Ü. (2 Mart 1978). Kamu Maliyesi Üzerine İstatistiksel Bir Araştırma, Ankara: SBF yayını, 1973, s. 126'dan Mehmet E. Palamut, Türk Devlet Borçları, *Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, Cilt VIII, N.1 –s. 174 (Söz konusu bilgiyi Palamut, Arsan'ın kitabından aktarmaktadır.)
- Atiker**, M. (2005), Basel - I ve Basel – II, Konya Ticaret Odası Etüd-Araştırma Servisi, 2005 – 41 / 08, Konya
- Aydın**, A., (2000), Bilanço Dışı İşlemler, Bankacılık ve Araştırma Grubu, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:34, s 65-81
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu** (2010), *Basel II Çerçevesinde Hazırlanan Düzenleme Taslaklarına İlişkin Basın Açıklaması*, Sayı:2010/3
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu** (2009), *Bankacılık Sektörü Basel-II İlerleme Raporu*, Eylül, www.bddk.org.tr/websitesi/.../Basel-II/6932IlerlemeRaporuEylul2009.pdf, Erişim:30.04.2010
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu-Araştırma Dairesi** (2005), *Basel-II'ye Geçiş İlişkin Yol Haritası (Taslak) (30/05/2005)*, www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel-II/125830052005_sunum.pdf, Erişim:30.04.2010

- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu-Araştırma Dairesi** (2005), *Basel-II, Ekonomik yansımaları ve geçiş Süreci, ARD Çalışma Raporları*: 2005/3, www.bddk.org.tr/websitesi/.../Basel-II/1272calismaraporu_2005_3.pdf, Erişim:20.03.2010
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Araştırma Dairesi**, 2004, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (2004), *Basel-II Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR) Değerlendirme Raporu*, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel-II/1254QIS-TR.pdf>, Erişim:20.03.2010
- Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu** (2001), “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik”, www.bddk.org.tr, Erişim:20.03.2010
- Barrios, V.E., and Blanco J.M.** (2002) *The Effectiveness of Bank Capital Adequacy Regulation: A Theoretical and Empirical Approach*, Journal of Banking & Finance 27 (2003) 1935–1958
- Basel-II: KOBİ’lerin Yeni Kredi Ve Finansman Kriterleri**, www.tbb.org.tr, Erişim:25.01.2010
- Basel Bankacılık Denetim Komitesi**, (2004), *Basel II’nin Uygulanmasına İlişkin Göz Önünde Tutulması Gereken Hususlar*, BDDK Yayınları, Ankara, Temmuz, www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Basel.../1240basel_uygulama.pdf, Erişim:20.04.2010
- Basel Bankacılık Denetim Komitesi**, (1999), *Yeni Bir Sermaye Yeterliği Çerçevesi, Basel*.
- Basle Comitte on Banking Supervision** (1998) *International Coverage of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework* <http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf?noframes=1>, Erişim:11.02.2010
- Başar,M.** (2008), *Finansal Sorunlar Çıkmazında KOBİler Ve Basel II Süreci, Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirmesi:Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Bildiriler Kitabı, *1.Uluslararası Sempozyum:KOBİ’ler ve Basel II*, Editör: Prof. Dr. Alev Katrinli, İzmir Ekonomi Üniversitesi, s 58-67
- Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu, Basel Bankacılık Denetim Komitesi**, (2004), *Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı) Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Türkçe Çeviri)*,

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel-II/1249Basel%20II%20Cevirisi-14102005-16_19.pdf, Erişim:15.03.2010

- Boyacıoğlu**,M.A. (2002), Operasyonel Risk ve Yönetimi, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:43, s 51-66
- Cansız**, M. (2008), *Türkiye’de KOBİ’ler ve KOSGEB*, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, DPT-Uzmanlık Tezi, Ankara
- Celasun**, M. (2002), 2001 Krizi, Öncesi Ve Sonrası, VI. ODTÜ Uluslararası Ekonomi Kongresi, Ankara, 11-14 Eylül 2002
- Çakır**, M. (2007), *Basel Standartları ve Standartların KOBİ’lere Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 159 s
- Çatal**, F ve Selçuk, G, (2007), *Basel II Kriterlerinin Reel Sektör Finansmanına Etkileri*, Ekev Akademi Dergisi, Yıl:11, Sayı:33, sayfa:343 – 356
- Çelik**, F. ve Kızıl, İ.,(2008), *Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı Ve Türk Bankacılığı*, Doğuş Üniversitesi Dergisi, 9 (1) 2008, 19-34
- Çelik**, P., (2004), *Bankaların Risk Derecelendirmesi*, TCMB Yayınları, Ankara.
- Çolakođlu**, M.H., (2002), *KOBİ Rehberi*, TOBB Genel Yayın No: 359.
- Çonkar**, K. ve Vuru, N.S., (2008), *Türkiye’de KOBİler Derecelendirilme Notu Almalı Mı?*, Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirmesi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Bildiriler Kitabı, 1.Uluslararası Sempozyum: KOBİ’ler ve Basel II, Editör: Prof. Dr. Alev Katrinli, İzmir Ekonomi Üniversitesi, s 136-147
- Dağ**, K. (2008), *Türk Bankacılığında Basel II Kriterleri Çerçevesinde Risk Yönetimi*,Yüksek Lisans Projesi, Kahramanmarař Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmarař, 53 s
- DPT**, (2007), *KOBİ Strateji ve Eylem Planı*
www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/3077/2007.pdf, Erişim:24.05.2010
- Ege**, İ., (2008), Basel II And Rating To Credit Demands: Examples and Suggestions, Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirmesi:Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Bildiriler Kitabı, *1.Uluslararası Sempozyum:KOBİ’ler ve Basel II*, Editör: Prof. Dr. Alev Katrinli, İzmir Ekonomi Üniversitesi, s 14-21
- Elmas**, B ve Öz, Y., (2009), *Bankaların Yeni Risk Düzenlemeleri Kapsamında Basel II ve KOBİler*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2009 13 (1): 391-402

- Federal Reserve Bank Of San Francisco**, Country Analysis Unit (Nisan 2009) .*Basel II Implemantation in Asia, Asia Focus*
http://www.frbsf.org/publications/banking/asiafocus/2009/asia_focus_april_09.pdf
 Erişim: 20.04.2010
- Erdener, E. ve Zengin, Y.** (2008), *Basel II: Şirket Derecelendirilmesinde Kalitatif Faktörlerin Geliştirilmesi*, I. Uluslararası Sempozyum: KOBİ'ler ve Basel II, Bildiler Kitabı, Editör: Prof. Dr. Alev Katrinli, İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayın No:21, ISBN:978-975-8789-20-7, İzmir
- Erdönmez, P.**, (2000), Yeni Sermaye Yeterliliği Çerçevesi: Piyasa Disiplini, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:34, s 116-122
- Erdönmez, P.**, (2003), Türkiye'de 2001 Yılındaki Mali Kriz Sonrasında Kurumsal Sektörde Yeniden Yapılandırma, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:47, s 38-55
- Federal Reserve Bank of San Francisco**, (2009)
http://www.frbsf.org/publications/banking/asiafocus/2009/asia_focus_april_09.pdf
- Ferguson, R.W.**, (2003), *Capital Standards for Banks*,
www.federalreserve.gov/generalinfo/basel_2/speeches.htm, Erişim:20.03.2010
- Gerding, E. F.**, (2009), The Outsourcing of Financial Regulation to Risk Models and the Global Financial Crisis: Code, Crash, and Open Source. *Washington Law Review*, Forthcoming. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1273467>
- Giese, G.**, (2003), Basel II Çerçevesinde İçsel Derecelendirme Sürecine Giriş, Bankacılık ve Araştırma Grubu, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:46, s 69-8
- Güloğlu, B. ve Altunoğlu, A.E.** (2002), *Finansal Serbestleşme Politikaları ve Finansal Krizler: Latin Amerika, Meksika, Asya ve Türkiye Krizleri*, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No:27
- Gülşen, A.**, (2008), Banka Denetçileri Bankalara Mahsus Enformasyonu İfşa Etmeli midir?, *Maliye Dergisi*, Sayı:155
- Jablecki, J.** (2009) The Impact Of Basel I Capital Requirements On Bank Behavior And The Efficacy Of Monetary Policy, *International Journal of Economic Sciences and Applied Research*, 1 / 2009, pages: 16-35
- Kalapodas, E., Thomson, M.**, (2006), *Credit Risk Assessment: A Challenge For Financial Institutions*, IMA Journal of Management Mathematics,17, 25–46
- Karaçor, Z.** (2006), Öğrenen Ekonomi Türkiye: Kasım 2000-Şubat 2001 Krizinin Öğrettikleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16:379 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2007),

- Karakaş, M.** (2008), Devletin Düzenleyici Rolü ve Türkiye’de Bağımsız İdari Otoriteler, *Maliye Dergisi*, Sayı:154
- Korkmaz, T. K.**, (Temmuz-Ağustos 2004), “Bankalarda Kredi Riski Ölçümünde Alternatif Yöntemler”, *Active Finans Dergisi*, İstanbul.
- Kurt, G. ve Okan,P.**, (2008), *Basel II Kapsamında KOBİlerin İç Kontrol Sisteminin ve İç Denetimin Etkinliğinin Sağlanmasına Yönelik Öneriler*, Basel II’ye Geçiş Öncesi KOBİ’lerde Genel Durum Değerlendirmesi:Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Bildiriler Kitabı, 1.Uluslararası Sempozyum:KOBİ’ler ve Basel II, Editör: Prof. Dr. Alev Katrinli, İzmir Ekonomi Üniversitesi, s 148-156
- Kutlu, H.A., Demirci, N.S.**, (2008), *Kapsamlı Bir Risk Yönetimi Düzenlemesi:Basel II ve KOBİ’lere Muhtemel Etkileri*, MUFAD Dergisi, Sayı: 40
- Marşap, B.G. ve Kömürcü, A.**, (2008), *Basel II-Standart Yönteme Göre Kredi Derecelendirmesi ve Bir Şirket Üzerine Uygulama*, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı:24, s 55-75
- Mazıbaş, M.** (2005), Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Risk Verilerine İlişkin Bir Değerlendirme, *Araştırma Raporları: 2005/2*, www.bddk.org.tr, Erişim:20.03.2010
- Mazıbaş, M.**, (2005), Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Üç Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme, *BDDK, Araştırma Raporları*, No:2005/1, www.bddk.org.tr, Erişim:10.03.2010
- Oktay, S. ve Temel, H.**, (2007), *Basel II Kriterleri Ekseninde Ticari Bankalarda Kredi Riski Yönetiminin Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Saha Çalışması*, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 6, ss. 163–185.
- Öner, E.**, (2009), Basel II Sürecinde KOBİ’lerde Kurumsal Yönetim Anlayışının Geliştirilmesi Üzerine Öneriler, Editör: Prof. Dr. Nalan Akdoğan, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, s 73-91
- Petria, N. and Petria, L.**, (2009), *Operational Risk Management And Basel II*, Revista Academiei Fortelor Terestre Nr. 4 (56)/2009, s 96-100
- Pürentepe, K. (düz)**, TEB, (2010), *Basel II’nin KOBİ’lere Etkisi* www.tmud.org.tr/ppt/kaganPurentepe.ppt Erişim: 20.05.2010
- Resmi Gazete**, (2010, Ocak 13) *Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Gerçekleştirilecek Banka Bilgi Sistemleri ve Bankacılık Süreçlerinin denetimi Hakkında Yönetmelik*, www.tbb.org.tr Erişim: 10.05.2010

- Saka, T.** (2002), “Operasyonel Risk Ölçüm Tekniklerine Genel Bir Bakış”, *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, Sayı 25, www.makalem.com.
- Sakarya, B.** (2006), *Türkiye’de Bankacılık Krizleri Nedenleri ve Regülasyon Uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 132 s
- TBB**, (2000), Türk Bankacılık Sistemi, Haziran 2000, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:42, s 3-18
- TBB Araştırma Grubu**, (2001), Büyük Risklerin Ölçülmesi ve Denetlenmesi, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:36, s 79-85
- TBB**, (2002), Türkiye Ekonomisi ve Türk Bankacılık Sistemi, “TBB’nin Değerlendirme ve Önerileri”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:43, s 3-17
- TBB**, (2002), 2001 Yılında Türk Bankacılık Sistemi, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:42, s 3-18
- TBB Bankacılık ve Araştırma Grubu**, (2002), *Şeffaflığın Önemi Üzerine Bir Değerlendirme*
- TBB Çalışma Grubu**, (2003), Operasyonel Risklere İlişkin Örnek Soru Seti, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:46, s 59-69
- Tulay, B. ve Erdönmez, P.**, (1999), *Küresel Krizlere Yeni Yaklaşımlar*, TBB Bankacılık ve Araştırma Grubu
- Ulus, H.**, (2008), *Basel II Uygulamaları Ve KOBİ’ler Üzerine Etkileri: Türkiye Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne
- Uluslararası Ödemeler Bankası**, (2007), *Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Gözden Geçirilmiş Çerçeve, Kapsamlı Versiyon*, Çeviri: BDDK, yayın no; YK/ K 02-06, Ankara, www.bddk.org.tr, Erişim:20.05.2010
- Uyar, S. ve Aygören, H.** (2006), *Basel II İlkelerinin KOBİ’lere Olası Etkileri: Finansman Maliyeti, Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme*, Çözüm Dergisi, Sayı:77, Ağustos-Eylül-Ekim
- Uysal, E.U.**, (2009), Operasyonel Risk Yönetiminde Senaryo Analizi, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:69, s 73-85
- Uysal, H.Ö.** (1999), *Piyasa Riskinin Tespitinde Kullanılan Riskteki Değer (Value At Risk) Yöntemi*, Yeterlik Etüdü, Sermaye Piyasası Kurulu Aracılık Faaliyetleri Dairesi, Ankara, 63 s

- Uz, R. vd.**, (2004), Risk Yönetimi Ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri, *Türkiye Bankalar Birliği Basel II Yönlendirme Komitesi*, Yayın No:228
- Yayla, M. ve Kaya, Y.T.**, (2005), Basel-II, Ekonomik Yansımaları Ve Geçiş Süreci, *BDDK, ARD Çalışma Raporları*, No:2005/3
- Yılmaz, E.**, (2009), *Basel II Kriterlerinin KOBİ'ler Üzerindeki Finansal Etkileri ve Öneriler*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 128 s
- Yüksel, A.** (2005), *Basel II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri*, BDDK Araştırma Yayınları

EKLER 1: Tablolar**Tablo Ek 1: Firma 1'in Bilanço Bilgileri**

BİLANÇO	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
HAZIR DEĞERLER	209.493	4	255.070	4	333.598	4
Kasa	785	0	8.622	0	10.106	0
Banka	208.708	4	246.449	4	323.492	4
MENKUL DEĞERLER (Net)	0		0		0	
TİCARİ ALACAKLAR	323.673	7	321.649	5	262.710	3
Alıcılar	211.025	4	177.143	3	71.196	1
Alınan Çek ve Senetler	112.648	2	144.507	2	191.241	2
Diğerleri	0		0		273	0
DİĞER ALACAKLAR	15.115	0	60.075	1	112.339	1
Diğerleri	15.115	0	60.075	1	112.339	1
STOKLAR	1.073.814	23	1.596.428	27	1.416.277	16
İlk Madde ve Malzeme	84.736	2	197.567	3	314.996	4
Yarı Mamuller ve Mamuller	642.151	14	980.191	17	943.869	11
Ticari Mallar	313.547	7	298.781	5	54.692	1
Verilen Sipariş Avansları	33.380	1	119.891	2	102.721	1
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	206.879	4	312.508	5	405.642	5
I- DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	1.828.973	39	2.545.730	43	2.530.565	28
TİCARİ ALACAKLAR	0		0		0	
DİĞER ALACAKLAR	0		400.686	7	569.714	6
Ortaklardan Alacaklar	0		400.686	7	569.714	6
MALİ DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
MADDİ DURAN VARLIKLAR	1.126.405	24	1.195.557	20	1.849.630	21
Brüt Maddi Duran Varlıklar	1.432.527	30	1.621.199	27	2.275.272	26
Birikmiş Amortismanlar (-)	306.122	7	425.642	7	425.642	5
MADDİ OLM. DURAN VARLIKLAR	1.745.487	37	1.766.446	30	3.959.743	44
DİĞER DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
II- DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	2.871.892	61	3.362.688	57	6.379.086	72
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	4.700.865	100	5.908.418	100	8.909.651	100
MALİ BORÇLAR	745.577	16	2.488.259	42	4.290.138	48
Banka Kredileri	745.577	16	2.478.532	42	4.251.329	48
Diğer Mali Borçlar	0		9.727	0	38.809	0
TİCARİ BORÇLAR	957.733	20	895.380	15	1.359.227	15
Satıcılar	938.386	20	722.319	12	874.143	10
Borç Senetleri	19.347	0	158.589	3	451.123	5
Diğerleri	0		14.473	0	33.961	0
DİĞER BORÇLAR	111.419	2	75.317	1	126.423	1
Diğerleri	111.419	2	75.317	1	126.423	1
ALINAN AVANSLAR	962	0	444.468	8	423.961	5
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ.YÜK.	29.097	1	19.649	0	35.033	0
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER K.V.Y.K.	2.862	0	18.513	0	0	
I- K.V.Y.K. TOPLAMI	1.847.649	39	3.941.586	67	6.234.781	70

(Devamı arkada)

MALİ BORÇLAR	2.694.696	57	1.764.474	30	1.843.999	21
Banka Kredileri	2.511.000	53	1.655.486	28	1.843.949	21
Diğer Mali Borçlar	183.696	4	108.988	2	50	0
TİCARİ BORÇLAR	0		33.961	1	50.000	1
DİĞER BORÇLAR	0		0		0	
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER U.V.Y.K.	0		0		0	
II- U.V.Y.K. TOPLAMI	2.694.696	57	1.798.434	30	1.893.999	21
III- ÖZKAYNAKLAR	158.520	3	168.399	3	780.871	9
PASİF TOPLAMI	4.700.865	100	5.908.418	100	8.909.651	100
	0		0		0	
NET İŞLETME SERMAYESİ	-18.676		-1.395.856		-3.704.216	

Tablo Ek 2: Firma 1'in Gelir Tablosu Bilgileri

						TL
GELİR TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
Brüt Satışlar	3.520.990	100	3.904.361	100	5.173.619	100
Yurt İçi Satışlar	3.203.555	91	1.782.034	46	1.433.021	28
Yurt Dışı Satışlar	297.407	8	2.042.809	52	3.568.037	69
Diğer Gelirler	20.029	1	79.518	2	172.561	3
Satış İndirimleri	2.094	0	2.572	0	6.065	0
Net Satışlar	3.518.896	100	3.901.789	100	5.167.554	100
Satışların Maliyeti (-)	3.350.244	95	3.537.327	91	4.619.467	89
Brüt Satış Karı veya Zararı	168.652	5	364.462	9	548.087	11
Faaliyet Giderleri (-)	300.900	9	353.661	9	365.282	7
Faaliyet Karı veya Zararı	-132.248		10.801	0	182.805	4
Finansman Giderleri (-)	681.340	19	286.477	7	414.824	8
Diğer Faaliyet Giderleri (-)	159.573	5	21.427	1	0	
Diğer Faaliyet Gelirleri	632.504	18	298.621	8	338.123	7
Olağan Kar veya Zarar	-340.657		1.518	0	106.104	2
Olağanüstü Giderler (-)	53.626	2	38.533	1	43.858	1
Olağanüstü Gelirler	21.641	1	47.334	1	162.503	3
Dönem Karı veya Zararı	-372.642		10.319	0	224.749	4
Dönem Vergisi ve Yasal Yükümlülükler (-)	0		0		0	
Dönem Net Karı / Zararı	-372.642		10.319	0	224.749	4
Amortismanlar	158.447	5	169.000	4	0	
RASYOLAR	31.12.2006		31.12.2007		31.12.2008	
Cari Oran (%)	99		65		41	
Likidite Oranı (%)	30		16		11	
Nakit Oranı (%)	11		6		5	
Finansman Oranı (%)	2.865		3.409		1.041	
Top. Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı (%)	97		97		91	
K.V. Mali Borçlar / K.V.Y.K. (%)	40		63		69	
Top. Mali Borçlar / Pasif Toplamı (%)	73		72		69	
Duran Varlıklar/(Özk.+U.V.Y.K.) (%)	101		171		238	
Stok Devir Hızı (Gün)	113		130		110	
Tic. Alacak Ort.Tah.Süresi (Gün)	34		30		21	
Borçların Ort. Tediye Süresi (Gün)	104		97		92	
Finansman Süresi (Gün)	43		63		38	
Aktif Devir Hızı (Kez)	0,7		0,7		0,7	
K.V. Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	21		64		83	
Toplam Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	98		109		119	
Faaliyet Karı/Finansman Gideri (Kez)			0,0		0,4	
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	5		9		11	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)			0		4	
Dönem Karı / Net Satışlar (%)			0		4	
Net Kar / Özkaynaklar (%)			6		29	
Net Kar / Aktif Toplamı (%)			0		3	
Reel Aktif Büyüme Oranı (%)			18,6		34,1	
Satışlardaki Reel Büyüme Oranı (%)			4,7		17,7	

Ek Tablo 3: Firma 1'in Özkaynak Bilgileri

ÖZKAYNAK OLUŞUM TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
SERMAYE	1.250.000	100	1.250.000	100	1.750.000	100
- Ödenmemiş Sermaye	0		0		112.788	6
A) ÖDENMİŞ SERMAYE	1.250.000	789	1.250.000	742	1.637.212	210
B) SERMAYE YEDEKLERİ	0		0		0	
C) KAR YEDEKLERİ	0		0		0	
D) GEÇMİŞ YIL KARLARI/Enf.Düz.Olumlu Farkları	0		0		10.390	1
E) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI/Enf.Olumsuz Fark	718.839	453	1.091.480	648	1.091.480	140
F) DÖNEM NET KARI (İşl.Kalacak Fonlar)	-372.642		10.319	6	224.749	29
G) İNDİRİMLER (-)	0		441	0	0	
H) EKLEMELER (+)	0		0		0	
ÖZKAYNAK TOPLAMI	158.520	100	168.399	100	780.871	100

Ek Tablo 4: Firma 2'nin Bilanço Bilgileri

BİLANÇO	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
HAZIR DEĞERLER	164.518	6	788.698	24	84.971	5
Kasa	2.152	0	32.341	1	23.602	2
Banka	149.855	5	744.871	23	48.470	3
Diğer Hazır Değerler	12.512	0	11.486	0	12.899	1
MENKUL DEĞERLER (Net)	715.068	26	13.733	0	0	
TİCARİ ALACAKLAR	150.778	5	182.133	6	265.414	17
Alıcılar	65.154	2	136.591	4	82.611	5
Alınan Çek ve Senetler	85.625	3	45.543	1	182.804	12
DİĞER ALACAKLAR	563	0	0		0	
Diğerleri	563	0	0		0	
STOKLAR	873.887	31	1.276.988	39	308.491	20
İlk Madde ve Malzeme	64.896	2	86.006	3	98.178	6
Ticari Mallar	808.992	29	1.180.112	36	210.313	13
Verilen Sipariş Avansları	0		10.871	0	0	
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	21.241	1	94.303	3	10.066	1
I- DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	1.926.055	69	2.355.855	72	668.941	43
TİCARİ ALACAKLAR	0		0		0	
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
MALİ DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
MADDİ DURAN VARLIKLAR	848.535	31	919.382	28	889.198	57
Brüt Maddi Duran Varlıklar	976.537	35	1.037.934	32	1.030.183	66
Birikmiş Amortismanlar (-)	128.002	5	118.552	4	140.986	9
MADDİ OLM. DURAN VARLIKLAR	1.289	0	1.289	0	81	0
DİĞER DURAN VARLIKLAR	722	0	722	0	0	
Memzuç Farkı	0		5.528	0	3.852	0
II- DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	850.545	31	926.920	28	893.130	57
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	2.776.600	100	3.282.774	100	1.562.071	100
MALİ BORÇLAR	133.250	5	187.244	6	505.196	32
Banka Kredileri	133.250	5	187.244	6	505.196	32
TİCARİ BORÇLAR	1.381.436	50	2.257.519	69	428.167	27
Satıcılar	158.389	6	451.394	14	98.582	6
Borç Senetleri	1.223.047	44	1.806.125	55	329.586	21
DİĞER BORÇLAR	7.544	0	20.185	1	9.900	1
Ortaklara Borçlar	4.028	0	15.224	0	0	
Diğerleri	3.517	0	4.962	0	9.900	1
ALINAN AVANSLAR	479.579	17	179.195	5	36.819	2
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ.YÜK.	3.439	0	6.739	0	26.288	2
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		3.047	0	0	
DİĞER K.V.Y.K.	0		0		0	
I- K.V.Y.K. TOPLAMI	2.005.247	72	2.653.929	81	1.006.370	64
MALİ BORÇLAR	543.761	20	401.556	12	238.340	15
Banka Kredileri	543.761	20	401.556	12	238.340	15
Diğer Mali Borçlar	0		0		0	
TİCARİ BORÇLAR	1.751	0	1.751	0	1.751	0
DİĞER BORÇLAR	0		0		0	
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER U.V.Y.K.	0		0		0	
II- U.V.Y.K. TOPLAMI	545.512	20	403.307	12	240.091	15

(Devamı arkada)

III- ÖZKAYNAKLAR	225.841	8	225.539	7	315.611	20
PASİF TOPLAMI	2.776.600	100	3.282.774	100	1.562.071	100
	0		0		0	
NET İŞLETME SERMAYESİ	-79.193		-298.074		-337.429	

Ek Tablo 5: Firma 2'nin Gelir Tablosu Bilgileri

						(TL)
GELİR TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
Brüt Satışlar	4.360.087	100	4.714.499	100	3.744.610	100
Yurt İçi Satışlar	4.359.898	100	4.714.499	100	3.742.010	100
Diğer Gelirler	189	0	0		2.600	0
Satış İndirimleri	18.267	0	22.037	0	26.507	1
Net Satışlar	4.341.820	100	4.692.463	100	3.718.104	100
Satışların Maliyeti (-)	4.148.189	96	4.531.558	97	3.531.044	95
Brüt Satış Karı veya Zararı	193.631	4	160.905	3	187.060	5
Faaliyet Giderleri (-)	110.375	3	118.605	3	115.103	3
Faaliyet Karı veya Zararı	83.256	2	42.300	1	71.957	2
Finansman Giderleri (-)	4.830	0	92.471	2	112.715	3
Diğer Faaliyet Gelirleri	25.291	1	45.471	1	35.742	1
Olağan Kar veya Zarar	103.716	2	-4.701		-5.016	
Olağanüstü Giderler (-)	13.824	0	12.183	0	0	
Olağanüstü Gelirler	220	0	19.937	0	5.043	0
Dönem Karı veya Zararı	90.112	2	3.054	0	27	0
Dönem Vergisi ve Yasal Yükümlülükler (-)	20.787	0	3.048	0	6	0
Dönem Net Karı / Zararı	69.325	2	6	0	22	0
Amortismanlar	11.354	0	0		9.379	0
RASYOLAR	31.12.2006		31.12.2007		31.12.2008	
Cari Oran (%)	96		89		66	
Likidite Oranı (%)	51		37		35	
Nakit Oranı (%)	44		30		8	
Finansman Oranı (%)	1.129		1.356		395	
Top. Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı (%)	92		93		80	
K.V. Mali Borçlar / K.V.Y.K. (%)	7		7		50	
Top. Mali Borçlar / Pasif Toplamı (%)	24		18		48	
Duran Varlıklar/(Özk.+U.V.Y.K.) (%)	110		147		161	
Stok Devir Hızı (Gün)	77		86		81	
Tic. Alacak Ort.Tah.Süresi (Gün)	13		13		22	
Borçların Ort. Tediye Süresi (Gün)	122		147		139	
Finansman Süresi (Gün)	-32		-48		-36	
Aktif Devir Hızı (Kez)	1,6		1,5		1,5	
K.V. Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	3		4		14	
Toplam Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	16		13		20	
Faaliyet Karı/Finansman Gideri (Kez)	17,2		0,5		0,6	
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	4		3		5	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	2		1		2	
Dönem Karı / Net Satışlar (%)	2		0		0	
Net Kar / Özkaynaklar (%)	31		0		0	
Net Kar / Aktif Toplamı (%)	2		0		0	
Reel Aktif Büyüme Oranı (%)			11,6		-56,0	
Satışlardaki Reel Büyüme Oranı (%)			2,0		-26,7	

Ek Tablo 6: Firma 2'nin Özkaynak Bilgileri

ÖZKAYNAK OLUŞUM TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
SERMAYE	375.000	100	375.000	100	575.000	100
- Ödenmemiş Sermaye	0		0		0	
A) ÖDENMİŞ SERMAYE	375.000	166	375.000	166	575.000	182
B) SERMAYE YEDEKLERİ	0		0		0	
C) KAR YEDEKLERİ	38.339	17	41.805	19	8.318	3
- Yasal Yedekler	4.852	2	8.318	4	8.318	3
- Olağanüstü Yedekler	33.487	15	33.487	15	0	
D) GEÇMİŞ YIL KARLARI/Enf.Düz.Olumlu Farkları	485	0	66.344	29	491	0
E) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI/Enf.Olumsuz Fark	256.846	114	256.846	114	256.846	81
F) DÖNEM NET KARI (İşl.Kalacak Fonlar)	69.325	31	6	0	22	0
G) İNDİRİMLER (-)	462	0	770	0	11.374	4
H) EKLEMELER (+)	0		0		0	
ÖZKAYNAK TOPLAMI	225.841	100	225.539	100	315.611	100

Ek Tablo 7: Firma 3'ün Bilanço Bilgileri

BİLANÇO	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
HAZIR DEĞERLER	28.221	8	20.785	3	12.793	1
Kasa	16.444	5	10.670	2	7.650	1
Banka	5.678	2	5.285	1	2.121	0
Diğer Hazır Değerler	6.099	2	4.830	1	3.023	0
MENKUL DEĞERLER (Net)	0		0		0	
TİCARİ ALACAKLAR	110.291	32	396.248	57	575.396	67
Alıcılar	73.009	21	390.134	56	480.624	56
Alınan Çek ve Senetler	37.283	11	6.114	1	94.772	11
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
STOKLAR	81.838	24	49.520	7	38.858	5
Ticari Mallar	81.838	24	49.520	7	38.858	5
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	3.949	1	0		0	
I- DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	224.299	65	466.553	67	627.047	73
TİCARİ ALACAKLAR	0		0		0	
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
MALİ DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
MADDİ DURAN VARLIKLAR	118.071	34	226.150	33	231.124	27
Brüt Maddi Duran Varlıklar	118.071	34	226.150	33	231.124	27
Birikmiş Amortismanlar (-)	0		0		0	
MADDİ OLM. DURAN VARLIKLAR	759	0	0		0	
DİĞER DURAN VARLIKLAR	308	0	228	0	1.865	0
II- DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	119.137	35	226.378	33	232.989	27
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	343.436	100	692.931	100	860.035	100
MALİ BORÇLAR	256.111	75	350.789	51	476.486	55
Banka Kredileri	256.111	75	350.789	51	476.486	55
Diğer Mali Borçlar	0		0		0	
TİCARİ BORÇLAR	205.636	60	146.925	21	131.649	15
Satıcılar	203.136	59	146.925	21	131.649	15
Borç Senetleri	2.500	1	0		0	
DİĞER BORÇLAR	1.333	0	662	0	69.956	8
Ortaklara Borçlar	0		0		794	0
Diğerleri	1.333	0	662	0	69.162	8
ALINAN AVANSLAR	2.027	1	38.964	6	58.967	7
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ.YÜK.	2.720	1	5.643	1	4.265	0
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER K.V.Y.K.	0		0		0	
I- K.V.Y.K. TOPLAMI	467.826	136	542.983	78	741.321	86
MALİ BORÇLAR	21.719	6	155.011	22	65.100	8
Banka Kredileri	21.719	6	155.011	22	65.100	8
TİCARİ BORÇLAR	0		0		0	
DİĞER BORÇLAR	0		0		0	
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER U.V.Y.K.	0		0		0	
II- U.V.Y.K. TOPLAMI	21.719	6	155.011	22	65.100	8
III- ÖZKAYNAKLAR	-146.109		-5.064		53.614	6
PASİF TOPLAMI	343.436	100	692.931	100	860.035	100
	0		0		0	
NET İŞLETME SERMAYESİ	-243.527		-76.430		-114.275	

Ek Tablo 8: Firma 3'ün Gelir Tablosu Bilgileri

						TL
GELİR TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
Brüt Satışlar	2.892.259	100	3.251.127	100	3.674.069	100
Yurt İçi Satışlar	2.796.636	97	3.247.277	100	3.670.639	100
Diğer Gelirler	95.623	3	3.850	0	3.431	0
Satış İndirimleri	0		0		0	
Net Satışlar	2.892.259	100	3.251.127	100	3.674.069	100
Satışların Maliyeti (-)	2.713.722	94	3.018.556	93	3.437.751	94
Brüt Satış Karı veya Zararı	178.537	6	232.572	7	236.319	6
Faaliyet Giderleri (-)	103.266	4	111.075	3	129.872	4
Faaliyet Karı veya Zararı	75.272	3	121.497	4	106.447	3
Finansman Giderleri (-)	58.794	2	115.461	4	110.757	3
Diğer Faaliyet Gelirleri	0		5.170	0	6.377	0
Olağan Kar veya Zarar	16.478	1	11.207	0	2.067	0
Olağanüstü Giderler (-)	0		0		918	0
Olağanüstü Gelirler	0		3.913	0	0	
Dönem Karı veya Zararı	16.478	1	15.119	0	1.149	0
Dönem Vergisi ve Yasal Yükümlülükler (-)	3.643	0	3.149	0	472	0
Dönem Net Karı / Zararı	12.836	0	11.970	0	678	0
RASYOLAR	31.12.2006		31.12.2007		31.12.2008	
Cari Oran (%)	48		86		85	
Likidite Oranı (%)	30		77		79	
Nakit Oranı (%)	6		4		2	
Finansman Oranı (%)					1.504	
Top. Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı (%)	143		101		94	
K.V. Mali Borçlar / K.V.Y.K. (%)	55		65		64	
Top. Mali Borçlar / Pasif Toplamı (%)	81		73		63	
Duran Varlıklar/(Özk.+U.V.Y.K.) (%)	0		151		196	
Stok Devir Hızı (Gün)	11		8		5	
Tic. Alacak Ort.Tah.Süresi (Gün)	11		28		48	
Borçların Ort. Tediye Süresi (Gün)	22		21		15	
Finansman Süresi (Gün)	0		15		38	
Aktif Devir Hızı (Kez)	9,2		6,3		4,7	
K.V. Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	9		11		13	
Toplam Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	10		16		15	
Faaliyet Karı/Finansman Gideri (Kez)	1,3		1,1		1,0	
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	6		7		6	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	3		4		3	
Dönem Karı / Net Satışlar (%)	1		0		0	
Net Kar / Özkaynaklar (%)	0		0		1	
Net Kar / Aktif Toplamı (%)	4		2		0	
Reel Aktif Büyüme Oranı (%)	8,4		90,5		14,8	
Satışlardaki Reel Büyüme Oranı (%)	24,9		6,1		4,5	

Ek Tablo 9: Firma 3'ün Özkaynak Bilgileri

ÖZKAYNAK OLUŞUM TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
SERMAYE	25.000	100	25.000	100	25.000	100
- Ödenmemiş Sermaye	0		0		0	
A) ÖDENMİŞ SERMAYE	25.000	-17	25.000	-494	25.000	47
B) SERMAYE YEDEKLERİ	5.065	-3	5.065	-100	5.065	9
- Diğ.Serm.Yed./Serm.Düzeltilen Olumlu Fark	5.065	-3	5.065	-100	5.065	9
C) KAR YEDEKLERİ	32.242	-22	45.078	-890	57.048	106
- Yasal Yedekler	2.222	-2	3.046	-60	3.802	7
- Statü Yedekleri	0		0		0	
- Olağanüstü Yedekler	30.021	-21	42.032	-830	53.246	99
D) GEÇMİŞ YIL KARLARI/Enf.Düz.Olumlu Farkları	0		0		0	
E) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI/Enf.Olumsuz Fark	6.251	-4	6.251	-123	6.251	12
F) DÖNEM NET KARI (İşl.Kalacak Fonlar)	12.835	-9	11.970	-236	678	1
G) İNDİRİMLER (-)	215.000	-147	85.925	-1.697	27.925	52
H) EKLEMELER (+)	0		0		0	
ÖZKAYNAK TOPLAMI	-146.109		-5.064		53.614	100

Ek Tablo 10: Firma 4'ün Bilanço Bilgileri

BİLANÇO	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
HAZIR DEĞERLER	10.458	2	23.467	3	30.862	3
Kasa	2.492	1	1.781	0	2.718	0
Banka	7.967	2	21.686	3	1.009	0
Diğer Hazır Değerler	0		0		27.136	3
MENKUL DEĞERLER (Net)	0		0		0	
TİCARİ ALACAKLAR	90.999	20	117.982	16	251.081	27
Alıcılar	57.213	13	111.982	15	109.481	12
Alınan Çek ve Senetler	33.786	8	6.000	1	141.601	15
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
STOKLAR	51.731	12	49.874	7	95.324	10
İlk Madde ve Malzeme	438	0	1.556	0	6.031	1
Yarı Mamüller ve Mamüller	2.352	1	0		0	
Ticari Mallar	48.941	11	48.319	7	89.293	10
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	0		0		0	
I- DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	153.187	34	191.323	26	377.267	41
TİCARİ ALACAKLAR	0		0		0	
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
MALİ DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
MADDİ DURAN VARLIKLAR	271.767	61	526.526	72	521.708	56
Brüt Maddi Duran Varlıklar	407.121	91	700.851	96	712.451	77
Birikmiş Amortismanlar (-)	135.354	30	174.325	24	190.743	21
MADDİ OLM. DURAN VARLIKLAR	22.179	5	7.200	1	0	
DİĞER DURAN VARLIKLAR	0		6.641	1	24.766	3
II- DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	293.946	66	540.366	74	546.474	59
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	447.133	100	731.689	100	923.740	100
MALİ BORÇLAR	103.286	23	237.909	33	123.598	13
Banka Kredileri	88.307	20	230.709	32	123.598	13
Diğer Mali Borçlar	14.979	3	7.200	1	0	
TİCARİ BORÇLAR	29.381	7	68.480	9	31.966	3
Satıcılar	29.381	7	4.707	1	1.500	0
Borç Senetleri	0		63.774	9	30.466	3
DİĞER BORÇLAR	250	0	423	0	195.375	21
Ortaklara Borçlar	250	0	0		194.635	21
Diğerleri	0		423	0	740	0
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ.YÜK.	4.781	1	8.968	1	64.157	7
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	870	0	0		0	
DİĞER K.V.Y.K.	0		0		0	
I- K.V.Y.K. TOPLAMI	138.568	31	315.779	43	415.095	45
MALİ BORÇLAR	59.996	13	43.536	6	116.167	13
Banka Kredileri	52.797	12	43.536	6	116.167	13
Diğer Mali Borçlar	7.200	2	0		0	
TİCARİ BORÇLAR	0		0		0	
DİĞER BORÇLAR	0		0		0	
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER U.V.Y.K.	0		0		0	
II- U.V.Y.K. TOPLAMI	59.996	13	43.536	6	116.167	13

(Devamı arkada)

III- ÖZKAYNAKLAR	248.569	56	372.374	51	392.478	42
PASİF TOPLAMI	447.133	100	731.689	100	923.740	100
	0		0		0	
NET İŞLETME SERMAYESİ	14.619	3	-124.456		-37.829	

Ek Tablo 11: Firma 4'ün Gelir Tablosu Bilgileri

						TL
GELİR TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
Brüt Satışlar	1.463.323	100	1.654.747	100	1.725.299	100
Yurt İçi Satışlar	856.821	59	1.067.138	64	1.140.195	66
Diğer Gelirler	606.502	41	587.610	36	585.104	34
Satış İndirimleri	115	0	0		0	
Net Satışlar	1.463.208	100	1.654.747	100	1.725.299	100
Satışların Maliyeti (-)	1.353.015	92	1.596.447	96	1.621.487	94
Brüt Satış Karı veya Zararı	110.193	8	58.300	4	103.812	6
Faaliyet Giderleri (-)	49.948	3	117.264	7	78.716	5
Faaliyet Karı veya Zararı	60.245	4	-58.964		25.096	1
Finansman Giderleri (-)	34.549	2	28.431	2	43.459	3
Diğer Faaliyet Gelirleri	112	0	42	0	22	0
Olağan Kar veya Zarar	25.808	2	-87.353		-18.341	
Olağanüstü Giderler (-)	17.493	1	9.360	1	68.668	4
Olağanüstü Gelirler	1.201	0	4.196	0	68.437	4
Dönem Karı veya Zararı	9.516	1	-92.517		-18.572	
Dönem Vergisi ve Yasal Yükümlülükler (-)	2.782	0	0		0	
Dönem Net Karı / Zararı	6.734	0	-92.517		-18.572	
Amortismanlar	54.556	4	30.568	2	0	
RASYOLAR	31.12.2006		31.12.2007		31.12.2008	
Cari Oran (%)	111		61		91	
Likidite Oranı (%)	73		45		68	
Nakit Oranı (%)	8		7		7	
Finansman Oranı (%)	80		96		135	
Top. Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı (%)	44		49		58	
K.V. Mali Borçlar / K.V.Y.K. (%)	75		75		30	
Top. Mali Borçlar / Pasif Toplamı (%)	37		38		26	
Duran Varlıklar/(Özk.+U.V.Y.K.) (%)	95		130		107	
Stok Devir Hızı (Gün)	16		12		16	
Tic. Alacak Ort.Tah.Süresi (Gün)	19		23		39	
Borçların Ort. Tediye Süresi (Gün)	40		11		11	
Finansman Süresi (Gün)	-5		23		44	
Aktif Devir Hızı (Kez)	3,5		2,8		2,1	
K.V. Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	7		14		7	
Toplam Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	11		17		14	
Faaliyet Karı/Finansman Gideri (Kez)	1,7				0,6	
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	8		4		6	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	4				1	
Dönem Karı / Net Satışlar (%)	1					
Net Kar / Özkaynaklar (%)	3					
Net Kar / Aktif Toplamı (%)	2					
Reel Aktif Büyüme Oranı (%)	1,7		54,5		16,8	
Satışlardaki Reel Büyüme Oranı (%)	23,2		6,7		-3,6	

Ek Tablo 12: Firma 4'ün Özkaynak Bilgileri

ÖZKAYNAK OLUŞUM TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
SERMAYE	500.000	100	500.000	100	500.000	100
- Ödenmemiş Sermaye	0		0		0	
A) ÖDENMİŞ SERMAYE	500.000	201	500.000	134	500.000	127
B) SERMAYE YEDEKLERİ	47.460	19	47.460	13	47.460	12
- Diğ.Serm.Yed./Serm.Düzeltilen Olumlu Fark	47.460	19	47.460	13	47.460	12
C) KAR YEDEKLERİ	135	0	135	0	135	0
- Yasal Yedekler	135	0	135	0	135	0
D) GEÇMİŞ YIL KARLARI/Enf.Düz.Olumlu Farkları	0		0		0	
E) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI/Enf.Olumsuz Fark	24.260	10	17.527	5	110.044	28
F) DÖNEM NET KARI (İşl.Kalacak Fonlar)	6.734	3	-92.517		-18.573	
G) İNDİRİMLER (-)	281.500	113	65.177	18	26.500	7
H) EKLEMELER (+)	0		0		0	
ÖZKAYNAK TOPLAMI	248.569	100	372.374	100	392.478	100

Ek Tablo 13: Firma 5'in Bilanço Bilgileri

BİLANÇO	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
HAZIR DEĞERLER	6.779	0	129.796	0	305.310	1
Kasa	5.180	0	11.222	0	22.868	0
Banka	1.599	0	118.574	0	282.442	1
MENKUL DEĞERLER (Net)	0		0		0	
TİCARİ ALACAKLAR	1.055.321	13	6.972.203	24	10.342.814	36
Alıcılar	824.981	10	5.804.912	20	5.558.571	19
Alınan Çek ve Senetler	230.341	3	1.167.292	4	4.597.219	16
Diğerleri	0		0		187.024	1
DİĞER ALACAKLAR	637	0	310.411	1	645.236	2
Diğerleri	637	0	310.411	1	645.236	2
STOKLAR	5.897.868	72	18.863.402	66	15.177.338	52
İlk Madde ve Malzeme	4.687.230	57	8.283.473	29	305.045	1
Yarı Mamüller ve Mamüller	660.138	8	607.147	2	800.034	3
Ticari Mallar	397.484	5	9.710.578	34	4.857.462	17
Verilen Sipariş Avansları	153.016	2	262.205	1	9.214.798	32
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	249.982	3	56.548	0	168.492	1
I- DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	7.210.586	88	26.332.360	92	26.639.188	92
TİCARİ ALACAKLAR	0		0		0	
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
MALİ DURAN VARLIKLAR	0		1.250.000	4	1.251.122	4
MADDİ DURAN VARLIKLAR	816.546	10	804.931	3	995.488	3
Brüt Maddi Duran Varlıklar	942.638	11	1.029.094	4	1.336.582	5
Birikmiş Amortismanlar (-)	126.092	2	224.164	1	341.094	1
MADDİ OLM. DURAN VARLIKLAR	184.236	2	186.860	1	176.358	1
DİĞER DURAN VARLIKLAR	0		49	0	0	
Memzuç Farkı	0		0		0	
II- DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	1.000.782	12	2.241.840	8	2.422.967	8
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	8.211.368	100	28.574.199	100	29.062.155	100
MALİ BORÇLAR	4.873.563	59	7.274.941	25	2.966.144	10
Banka Kredileri	294.497	4	1.849.180	6	2.937.901	10
Diğer Mali Borçlar	4.579.066	56	5.425.761	19	28.243	0
TİCARİ BORÇLAR	1.847.261	22	10.864.061	38	6.958.650	24
Satıcılar	1.703.058	21	10.761.535	38	6.852.514	24
Borç Senetleri	144.203	2	102.526	0	106.136	0
DİĞER BORÇLAR	232.743	3	117.226	0	203.758	1
Diğerleri	232.743	3	117.226	0	203.758	1
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ.YÜK.	8.042	0	28.765	0	174.979	1
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER K.V.Y.K.	2.299	0	23.685	0	19.175	0
I- K.V.Y.K. TOPLAMI	6.963.907	85	18.308.677	64	10.322.704	36
MALİ BORÇLAR	510.669	6	8.138.293	28	15.541.465	53
Banka Kredileri	441.185	5	364.168	1	544.535	2
Diğer Mali Borçlar	69.484	1	7.774.125	27	14.996.930	52
TİCARİ BORÇLAR	0		0		0	
DİĞER BORÇLAR	49.567	1	0		0	
Ortaklara Borçlar	49.567	1	0		0	
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	

(Devamı arkada)

BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	1.076	0	11.890	0	19.728	0
DİĞER U.V.Y.K.	0		0		0	
II- U.V.Y.K. TOPLAMI	561.311	7	8.150.183	29	15.561.193	54
III- ÖZKAYNAKLAR	686.150	8	2.115.340	7	3.178.259	11
PASİF TOPLAMI	8.211.368	100	28.574.199	100	29.062.155	100
	0		0		0	
NET İŞLETME SERMAYESİ	246.679	3	8.023.683	28	16.316.484	56

Ek Tablo 14: Firma 5'in Gelir Tablosu Bilgileri

						TL
GELİR TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
Brüt Satışlar	6.440.463	100	38.145.082	100	105.328.869	100
Yurt İçi Satışlar	6.440.047	100	38.114.362	100	105.318.993	100
Diğer Gelirler	416	0	30.720	0	9.876	0
Satış İndirimleri	58.506	1	637.840	2	1.702.966	2
Net Satışlar	6.381.957	100	37.507.243	100	103.625.903	100
Satışların Maliyeti (-)	6.002.798	94	35.235.373	94	100.320.660	97
Brüt Satış Karı veya Zararı	379.160	6	2.271.870	6	3.305.243	3
Faaliyet Giderleri (-)	115.575	2	369.139	1	803.724	1
Faaliyet Karı veya Zararı	263.585	4	1.902.731	5	2.501.519	2
Finansman Giderleri (-)	91.386	1	608.028	2	1.759.421	2
Diğer Faaliyet Giderleri (-)	127.750	2	485.396	1	574.674	1
Diğer Faaliyet Gelirleri	152.303	2	216.745	1	1.019.131	1
Olağan Kar veya Zarar	196.753	3	1.026.053	3	1.186.555	1
Olağanüstü Giderler (-)	15.100	0	28.115	0	62.890	0
Olağanüstü Gelirler	245	0	7.280	0	13.552	0
Dönem Karı veya Zararı	181.898	3	1.005.218	3	1.137.218	1
Dönem Vergisi ve Yasal Yükümlülükler (-)	0		206.106	1	239.367	0
Dönem Net Karı / Zararı	181.898	3	799.113	2	897.851	1
Amortismanlar	127.809	2	93.431	0	206.571	0
RASYOLAR	31.12.2006		31.12.2007		31.12.2008	
Cari Oran (%)	104		144		258	
Likidite Oranı (%)	15		40		109	
Nakit Oranı (%)	0		1		3	
Finansman Oranı (%)	1.097		1.251		814	
Top. Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı (%)	92		93		89	
K.V. Mali Borçlar / K.V.Y.K. (%)	70		40		29	
Top. Mali Borçlar / Pasif Toplamı (%)	66		54		64	
Duran Varlıklar/(Özk.+U.V.Y.K.) (%)	80		22		13	
Stok Devir Hızı (Gün)	175		126		45	
Tic. Alacak Ort.Tah.Süresi (Gün)	30		39		30	
Borçların Ort. Tediye Süresi (Gün)	59		66		32	
Finansman Süresi (Gün)	147		99		43	
Aktif Devir Hızı (Kez)	1,4		2,0		3,6	
K.V. Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	76		19		3	
Toplam Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	84		41		18	
Faaliyet Karı/Finansman Gideri (Kez)	2,9		3,1		1,4	
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	6		6		3	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	4		5		2	
Dönem Karı / Net Satışlar (%)	3		3		1	
Net Kar / Özkaynaklar (%)	27		38		28	
Net Kar / Aktif Toplamı (%)	2		3		3	
Reel Aktif Büyüme Oranı (%)	737,8		228,5		-5,9	
Satışlardaki Reel Büyüme Oranı (%)	13.827,4		454,8		155,6	

Ek Tablo 15: Firma 5'in Özkaynak Bilgileri

ÖZKAYNAK OLUŞUM TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
SERMAYE	500.000	100	2.500.000	100	2.500.000	100
- Ödenmemiş Sermaye	0		1.154.302	46	0	
A) ÖDENMİŞ SERMAYE	500.000	73	1.345.698	64	2.500.000	79
B) SERMAYE YEDEKLERİ	0		0		0	
C) KAR YEDEKLERİ	4.252	1	855	0	0	
- Yasal Yedekler	2.119	0	0		0	
- Statü Yedekleri	1.278	0	0		0	
- Özel Fonlar	855	0	855	0	0	
D) GEÇMİŞ YIL KARLARI/Enf.Düz.Olumlu Farkları	0		0		0	
E) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI/Enf.Olumsuz Fark	0		0		0	
F) DÖNEM NET KARI (İşl.Kalacak Fonlar)	181.898	27	799.113	38	897.851	28
G) İNDİRİMLER (-)	0		30.326	1	219.593	7
H) EKLEMELER (+)	0		0		0	
ÖZKAYNAK TOPLAMI	686.150	100	2.115.340	100	3.178.259	100

Ek Tablo 16: Firma 6'nın Bilanço Bilgileri

BİLANÇO	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
HAZIR DEĞERLER	196.838	3	12.863	0	649.294	7
Kasa	130.979	2	4.641	0	121	0
Banka	65.860	1	8.222	0	649.173	7
MENKUL DEĞERLER (Net)	0		0		0	
TİCARİ ALACAKLAR	4.017.442	56	4.193.489	47	4.247.656	43
Alıcılar	748.177	10	2.324.136	26	1.955.414	20
Alınan Çek ve Senetler	3.269.265	46	1.869.353	21	2.292.242	23
Diğerleri	0		1	0	0	
DİĞER ALACAKLAR	3.626	0	14.144	0	19.166	0
Diğerleri	3.626	0	14.144	0	19.166	0
STOKLAR	818.847	11	1.815.920	20	2.547.254	26
Ticari Mallar	818.847	11	1.815.920	20	2.547.254	26
Verilen Sipariş Avansları	0		0		0	
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	19.759	0	141.750	2	22.162	0
I- DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	5.056.510	71	6.178.165	69	7.485.530	76
TİCARİ ALACAKLAR	0		0		0	
DİĞER ALACAKLAR	0		638.108	7	0	
Ortaklardan Alacaklar	0		638.108	7	0	
MALİ DURAN VARLIKLAR	0		0		20.750	0
MADDİ DURAN VARLIKLAR	2.076.433	29	2.087.175	23	2.056.665	21
Brüt Maddi Duran Varlıklar	2.137.429	30	2.244.734	25	2.273.264	23
Birikmiş Amortismanlar (-)	60.996	1	157.559	2	216.599	2
MADDİ OLM. DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
DİĞER DURAN VARLIKLAR	4.631	0	6.060	0	9.345	0
Memzuç Farkı	0		0		327.043	3
II- DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	2.081.064	29	2.731.342	31	2.413.802	24
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	7.137.574	100	8.909.507	100	9.899.332	100
MALİ BORÇLAR	2.505.121	35	3.131.689	35	3.696.056	37
Banka Kredileri	2.505.121	35	3.131.689	35	3.696.056	37
TİCARİ BORÇLAR	2.103.366	29	3.151.754	35	2.924.742	30
Satıcılar	2.038.366	29	3.074.569	35	2.924.631	30
Borç Senetleri	65.000	1	381	0	112	0
Diğerleri	0		76.804	1	0	
DİĞER BORÇLAR	352.446	5	0		61.447	1
Ortaklara Borçlar	230.231	3	0		26.108	0
Diğerleri	122.215	2	0		35.339	0
ALINAN AVANSLAR	240.315	3	0		0	
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ.YÜK.	1.599	0	1.989	0	12.674	0
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	66.464	1	0		0	
DİĞER K.V.Y.K.	0		810	0	824	0
I- K.V.Y.K. TOPLAMI	5.269.309	74	6.286.241	71	6.695.742	68
MALİ BORÇLAR	571.658	8	564.575	6	436.975	4
Banka Kredileri	571.658	8	564.575	6	436.975	4
TİCARİ BORÇLAR	0		0		0	
DİĞER BORÇLAR	0		0		0	
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER U.V.Y.K.	0		0		0	

(Devamı arkada)

II- U.V.Y.K. TOPLAMI	571.658	8	564.575	6	436.975	4
III- ÖZKAYNAKLAR	1.296.608	18	2.058.692	23	2.766.616	28
PASİF TOPLAMI	7.137.574	100	8.909.507	100	9.899.332	100
	0		0		0	
NET İŞLETME SERMAYESİ	-212.799		-108.076		789.789	8

Ek Tablo 17: Firma 6'nın Gelir Tablosu Bilgileri

						TL
GELİR TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
Brüt Satışlar	27.893.880	100	29.662.450	100	43.485.073	100
Yurt İçi Satışlar	27.613.264	99	29.330.630	99	42.695.364	98
Yurt Dışı Satışlar	280.616	1	0		0	
Diğer Gelirler	0		331.820	1	789.709	2
Satış İndirimleri	88	0	39.519	0	0	
Net Satışlar	27.893.793	100	29.622.931	100	43.485.073	100
Satışların Maliyeti (-)	26.429.274	95	28.485.635	96	41.539.346	96
Brüt Satış Karı veya Zararı	1.464.519	5	1.137.297	4	1.945.727	4
Faaliyet Giderleri (-)	277.660	1	433.543	1	668.861	2
Faaliyet Karı veya Zararı	1.186.859	4	703.754	2	1.276.867	3
Finansman Giderleri (-)	265.368	1	667.886	2	913.507	2
Diğer Faaliyet Giderleri (-)	869.269	3	474.840	2	72.925	0
Diğer Faaliyet Gelirleri	623.106	2	788.806	3	319.828	1
Olağan Kar veya Zarar	675.328	2	349.835	1	610.263	1
Olağanüstü Giderler (-)	0		5.244	0	41.014	0
Olağanüstü Gelirler	685	0	7.982	0	3.925	0
Dönem Karı veya Zararı	676.013	2	352.573	1	573.174	1
Dönem Vergisi ve Yasal Yükümlülükler (-)	136.713	0	72.491	0	117.829	0
Dönem Net Karı / Zararı	539.300	2	280.083	1	455.346	1
Amortismanlar	51.188	0	101.859	0	103.929	0
RASYOLAR	31.12.2006		31.12.2007		31.12.2008	
Cari Oran (%)	96		98		112	
Likidite Oranı (%)	80		67		73	
Nakit Oranı (%)	4		0		10	
Finansman Oranı (%)	450		333		258	
Top. Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı (%)	82		77		72	
K.V. Mali Borçlar / K.V.Y.K. (%)	48		50		55	
Top. Mali Borçlar / Pasif Toplamı (%)	43		41		42	
Duran Varlıklar/(Özk.+U.V.Y.K.) (%)	111		104		75	
Stok Devir Hızı (Gün)	8		17		19	
Tic. Alacak Ort.Tah.Süresi (Gün)	31		51		35	
Borçların Ort. Tediye Süresi (Gün)	24		34		27	
Finansman Süresi (Gün)	15		34		28	
Aktif Devir Hızı (Kez)	5,3		3,7		4,6	
K.V. Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	9		11		8	
Toplam Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	11		12		10	
Faaliyet Karı/Finansman Gideri (Kez)	4,5		1,1		1,4	
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	5		4		4	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	4		2		3	
Dönem Karı / Net Satışlar (%)	2		1		1	
Net Kar / Özkaynaklar (%)	42		14		16	
Net Kar / Aktif Toplamı (%)	8		3		5	
Reel Aktif Büyüme Oranı (%)	88,0		17,8		2,8	
Satışlardaki Reel Büyüme Oranı (%)	-10,4		0,2		35,8	

Ek Tablo 18: Firma 6'nın Özkaynak Bilgileri

ÖZKAYNAK OLUŞUM TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
SERMAYE	2.500.000	100	2.500.000	100	2.500.000	100
- Ödenmemiş Sermaye	1.678.355	67	1.196.353	48	256.808	10
A) ÖDENMİŞ SERMAYE	821.645	63	1.303.647	63	2.243.193	81
B) SERMAYE YEDEKLERİ	0		0		0	
C) KAR YEDEKLERİ	0		0		0	
D) GEÇMİŞ YIL KARLARI/Enf.Düz.Olumlu Farkları	0		539.300	26	819.383	30
E) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI/Enf.Olumsuz Fark	0		0		0	
F) DÖNEM NET KARI (İşl.Kalacak Fonlar)	539.300	42	280.083	14	455.345	16
G) İNDİRİMLER (-)	64.338	5	64.338	3	751.304	27
H) EKLEMELER (+)	0		0		0	
ÖZKAYNAK TOPLAMI	1.296.608	100	2.058.692	100	2.766.616	100

Ek Tablo 19.Firma 7'nin Bilanço Bilgileri

BİLANÇO	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
HAZIR DEĞERLER	237.686	10	136.371	6	167.450	5
Kasa	1.033	0	3.984	0	870	0
Banka	234.782	10	127.839	6	165.202	5
Diğer Hazır Değerler	1.871	0	4.549	0	1.378	0
MENKUL DEĞERLER (Net)	63.849	3	63.711	3	7.743	0
TİCARİ ALACAKLAR	909.388	37	692.728	32	1.364.002	40
Alıcılar	822.410	34	627.926	29	1.318.299	38
Alınan Çek ve Senetler	59.479	2	64.802	3	44.747	1
Diğerleri	27.499	1	0		957	0
DİĞER ALACAKLAR	10.519	0	11.622	1	13.239	0
Diğerleri	10.519	0	11.622	1	13.239	0
STOKLAR	573.755	23	617.276	29	717.517	21
İlk Madde ve Malzeme	406.856	17	265.967	12	282.156	8
Yarı Mamuller ve Mamuller	142.972	6	305.253	14	385.020	11
Ticari Mallar	23.102	1	28.843	1	43.177	1
Verilen Sipariş Avansları	825	0	17.214	1	7.165	0
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	67.339	3	49.550	2	443.169	13
I- DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	1.862.534	76	1.571.256	73	2.713.119	79
TİCARİ ALACAKLAR	0		0		4.110	0
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
MALİ DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
MADDİ DURAN VARLIKLAR	401.468	16	408.534	19	483.439	14
Brüt Maddi Duran Varlıklar	1.507.640	62	1.473.053	68	1.555.676	45
Birikmiş Amortismanlar (-)	1.106.173	45	1.064.519	49	1.072.237	31
MADDİ OLM. DURAN VARLIKLAR	171.180	7	156.880	7	250.177	7
DİĞER DURAN VARLIKLAR	6.799	0	22.561	1	0	
II- DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	579.447	24	587.975	27	737.726	21
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	2.441.981	100	2.159.231	100	3.450.844	100
MALİ BORÇLAR	332.262	14	131.149	6	169.913	5
Banka Kredileri	315.986	13	91.291	4	140.324	4
Diğer Mali Borçlar	16.277	1	39.858	2	29.589	1
TİCARİ BORÇLAR	126.242	5	213.731	10	372.051	11
Satıcılar	126.242	5	213.731	10	367.941	11
Borç Senetleri	0		0		4.110	0
DİĞER BORÇLAR	40.379	2	69.258	3	135.262	4
Diğerleri	40.379	2	69.258	3	135.262	4
ALINAN AVANSLAR	12.777	1	6.869	0	14.661	0
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ.YÜK.	91.453	4	60.640	3	64.548	2
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		81.801	2
DİĞER K.V.Y.K.	0		0		10.492	0
I- K.V.Y.K. TOPLAMI	603.113	25	481.647	22	848.726	25
MALİ BORÇLAR	79.117	3	0		46.485	1
Diğer Mali Borçlar	79.117	3	0		46.485	1
TİCARİ BORÇLAR	0		0		0	
DİĞER BORÇLAR	0		0		0	
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		52.769	2	252.692	7
DİĞER U.V.Y.K.	0		0		0	

(Devamı arkada)

II- U.V.Y.K. TOPLAMI	79.117	3	52.769	2	299.177	9
III- ÖZKAYNAKLAR	1.759.752	72	1.624.816	75	2.302.942	67
PASİF TOPLAMI	2.441.981	100	2.159.231	100	3.450.844	100
	0		0		0	
NET İŞLETME SERMAYESİ	1.259.422	52	1.089.610	50	1.864.393	54

Ek Tablo 20.Firma 7'nin Gelir Tablosu Bilgileri

						TL
GELİR TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
Brüt Satışlar	5.686.538	100	5.795.983	100	8.573.326	100
Yurt İçi Satışlar	4.247.926	75	3.741.103	65	3.221.070	38
Yurt Dışı Satışlar	1.422.270	25	1.737.562	30	5.095.588	59
Diğer Gelirler	16.342	0	317.318	5	256.669	3
Satış İndirimleri	51.810	1	88.832	2	148.898	2
Net Satışlar	5.634.728	100	5.707.151	100	8.424.428	100
Satışların Maliyeti (-)	5.165.988	92	4.699.322	82	6.188.324	73
Brüt Satış Karı veya Zararı	468.740	8	1.007.829	18	2.236.104	27
Faaliyet Giderleri (-)	545.412	10	716.745	13	935.327	11
Faaliyet Karı veya Zararı	-76.672		291.084	5	1.300.777	15
Finansman Giderleri (-)	149.222	3	66.185	1	23.789	0
Diğer Faaliyet Giderleri (-)	7.951	0	436.470	8	441.032	5
Diğer Faaliyet Gelirleri	143.615	3	75.336	1	137.358	2
Olağan Kar veya Zarar	-90.230		-136.235		973.315	12
Olağanüstü Giderler (-)	16.636	0	7.855	0	120.004	1
Olağanüstü Gelirler	12.660	0	9.154	0	15.006	0
Dönem Karı veya Zararı	-94.206		-134.936		868.318	10
Dönem Vergisi ve Yasal Yükümlülükler (-)	0		0		190.192	2
Dönem Net Karı / Zararı	-94.206		-134.936		678.126	8
RASYOLAR	31.12.2006		31.12.2007		31.12.2008	
Cari Oran (%)	309		326		320	
Likidite Oranı (%)	203		188		183	
Nakit Oranı (%)	50		42		21	
Finansman Oranı (%)	39		33		50	
Top. Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı (%)	28		25		33	
K.V. Mali Borçlar / K.V.Y.K. (%)	55		27		20	
Top. Mali Borçlar / Pasif Toplamı (%)	17		6		6	
Duran Varlıklar/(Özk.+U.V.Y.K.) (%)	32		35		28	
Stok Devir Hızı (Gün)	40		46		39	
Tic. Alacak Ort.Tah.Süresi (Gün)	59		51		45	
Borçların Ort. Tediye Süresi (Gün)	9		13		17	
Finansman Süresi (Gün)	90		84		66	
Aktif Devir Hızı (Kez)	2,3		2,5		3,0	
K.V. Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	6		2		2	
Toplam Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	7		2		3	
Faaliyet Karı/Finansman Gideri (Kez)			4,4		54,7	
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	8		18		27	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)			5		15	
Dönem Karı / Net Satışlar (%)					10	
Net Kar / Özkaynaklar (%)					29	
Net Kar / Aktif Toplamı (%)					20	
Reel Aktif Büyüme Oranı (%)			-16,5		47,8	
Satışlardaki Reel Büyüme Oranı (%)			-4,4		36,5	

Ek Tablo 21.Firma 7'nin Özkaynak Bilgileri

ÖZKAYNAK OLUŞUM TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
SERMAYE	1.230.000	100	1.230.000	100	1.230.000	100
- Ödenmemiş Sermaye	0		0		0	
A) ÖDENMİŞ SERMAYE	1.230.000	70	1.230.000	76	1.230.000	53
B) SERMAYE YEDEKLERİ	622.619	35	622.619	38	622.619	27
- Hisse Senedi İhraç Primleri	622.619	35	622.619	38	622.619	27
C) KAR YEDEKLERİ	0		0		0	
D) GEÇMİŞ YIL KARLARI/Enf.Düz.Olumlu Farkları	1.339	0	1.339	0	1.339	0
E) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI/Enf.Olumsuz Fark	0		94.206	6	229.142	10
F) DÖNEM NET KARI (İşl.Kalacak Fonlar)	-94.206		-134.936		678.126	29
G) İNDİRİMLER (-)	0		0		0	
H) EKLEMELER (+)	0		0		0	
ÖZKAYNAK TOPLAMI	1.759.752	100	1.624.816	100	2.302.942	100

Ek Tablo 22: Firma 8'in Bilanço Bilgileri

BİLANÇO	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
HAZIR DEĞERLER	87.413	13	195.481	28	112.674	15
Kasa	84.419	13	22.174	3	40.881	5
Banka	2.995	0	9.253	1	9.211	1
Diğer Hazır Değerler	0		164.055	23	62.582	8
MENKUL DEĞERLER (Net)	0		0		0	
TİCARİ ALACAKLAR	188.947	28	110.751	16	154.653	20
Alıcılar	188.947	28	110.751	16	154.653	20
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
STOKLAR	166.285	25	131.985	19	115.506	15
Ticari Mallar	164.730	24	129.433	18	112.954	15
Verilen Sipariş Avansları	1.555	0	2.552	0	2.552	0
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	1.066	0	0		0	
I- DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	443.710	66	438.217	62	382.832	51
TİCARİ ALACAKLAR	2	0	2	0	2	0
DİĞER ALACAKLAR	0		0		0	
MALİ DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
MADDİ DURAN VARLIKLAR	229.527	34	263.322	38	273.773	36
Brüt Maddi Duran Varlıklar	311.410	46	345.205	49	355.656	47
Birikmiş Amortismanlar (-)	81.883	12	81.883	12	81.883	11
MADDİ OLM. DURAN VARLIKLAR	0		0		0	
DİĞER DURAN VARLIKLAR	426	0	426	0	680	0
Memzuç Farkı	0		0		100.523	13
II- DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	229.954	34	263.749	38	374.977	49
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	673.663	100	701.965	100	757.809	100
MALİ BORÇLAR	355.766	53	309.960	44	435.800	58
Banka Kredileri	355.766	53	309.960	44	435.800	58
TİCARİ BORÇLAR	228.621	34	133.096	19	79.217	10
Satıcılar	4.955	1	41.475	6	49.397	7
Borç Senetleri	223.666	33	91.621	13	29.820	4
DİĞER BORÇLAR	0		26.283	4	1.070	0
Ortaklara Borçlar	0		25.681	4	0	
Diğerleri	0		602	0	1.070	0
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞ.YÜK.	2.094	0	5.015	1	4.712	1
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	20.803	3	51.953	7	61.409	8
DİĞER K.V.Y.K.	0		0		0	
I- K.V.Y.K. TOPLAMI	607.283	90	526.306	75	582.208	77
MALİ BORÇLAR	0		0		0	
TİCARİ BORÇLAR	0		0		0	
DİĞER BORÇLAR	0		0		0	
ALINAN AVANSLAR	0		0		0	
BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	0		0		0	
DİĞER U.V.Y.K.	0		0		0	
II- U.V.Y.K. TOPLAMI	0		0		0	
III- ÖZKAYNAKLAR	66.380	10	175.659	25	175.602	23
PASİF TOPLAMI	673.663	100	701.965	100	757.809	100
	0		0		0	
NET İŞLETME SERMAYESİ	-163.574		-88.090		-199.376	

Ek Tablo 23: Firma 8'in Gelir Tablosu Bilgileri

						TL
GELİR TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
Brüt Satışlar	3.300.214	100	3.765.378	100	4.782.192	100
Yurt İçi Satışlar	3.296.839	100	3.718.180	99	4.765.757	100
Diğer Gelirler	3.375	0	47.199	1	16.435	0
Satış İndirimleri	8.590	0	4.980	0	0	
Net Satışlar	3.291.624	100	3.760.399	100	4.782.192	100
Satışların Maliyeti (-)	3.040.176	92	3.378.881	90	4.303.517	90
Brüt Satış Karı veya Zararı	251.449	8	381.518	10	478.675	10
Faaliyet Giderleri (-)	136.146	4	172.373	5	205.384	4
Faaliyet Karı veya Zararı	115.303	4	209.145	6	273.291	6
Finansman Giderleri (-)	35.283	1	30.757	1	70.395	1
Olağan Kar veya Zarar	80.020	2	178.389	5	202.897	4
Olağanüstü Gelirler	0		111	0	1	0
Dönem Karı veya Zararı	80.020	2	178.500	5	202.897	4
Dönem Vergisi ve Yasal Yükümlülükler (-)	22.594	1	53.745	1	61.409	1
Dönem Net Karı / Zararı	57.426	2	124.755	3	141.489	3
RASYOLAR	31.12.2006		31.12.2007		31.12.2008	
Cari Oran (%)	73		83		66	
Likidite Oranı (%)	46		58		46	
Nakit Oranı (%)	14		37		19	
Finansman Oranı (%)	915		300		332	
Top. Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı (%)	90		75		77	
K.V. Mali Borçlar / K.V.Y.K. (%)	59		59		75	
Top. Mali Borçlar / Pasif Toplamı (%)	53		44		58	
Duran Varlıklar/(Özk.+U.V.Y.K.) (%)	346		150		214	
Stok Devir Hızı (Gün)	20		16		10	
Tic. Alacak Ort.Tah.Süresi (Gün)	21		15		10	
Borçların Ort. Tediye Süresi (Gün)	27		20		9	
Finansman Süresi (Gün)	13		11		11	
Aktif Devir Hızı (Kez)	4,9		5,5		6,6	
K.V. Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	11		8		9	
Toplam Mali Borçlar / Net Satışlar (%)	11		8		9	
Faaliyet Karı/Finansman Gideri (Kez)	3,3		6,8		3,9	
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	8		10		10	
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	4		6		6	
Dönem Karı / Net Satışlar (%)	2		5		4	
Net Kar / Özkaynaklar (%)	87		71		81	
Net Kar / Aktif Toplamı (%)	9		18		19	
Reel Aktif Büyüme Oranı (%)			-1,6		-0,1	
Satışlardaki Reel Büyüme Oranı (%)			7,8		17,6	

Ek Tablo 24: Firma 8'in Özkaynak Bilgileri

ÖZKAYNAK OLUŞUM TABLOSU	31.12.2006	%	31.12.2007	%	31.12.2008	%
SERMAYE	3.000	100	3.000	100	3.000	100
- Ödenmemiş Sermaye	0		0		0	
A) ÖDENMİŞ SERMAYE	3.000	5	3.000	2	3.000	2
B) SERMAYE YEDEKLERİ	7.214	11	7.214	4	7.214	4
- Diğ.Serm.Yed./Serm.Düzeltil.Olumlu Fark	7.214	11	7.214	4	7.214	4
C) KAR YEDEKLERİ	0		0		0	
D) GEÇMİŞ YIL KARLARI/Enf.Düz.Olumlu Farkları	12.863	19	12.863	7	12.863	7
E) GEÇMİŞ YIL ZARARLARI/Enf.Olumsuz Fark	0		0		0	
F) DÖNEM NET KARI (İşl.Kalacak Fonlar)	0		0		0	
G) İNDİRİMLER (-)	160.000	241	162.000	92	162.058	92
H) EKLEMELER (+)	203.304	306	314.583	179	314582,5	179
ÖZKAYNAK TOPLAMI	66.380	100	175.659	100	175.602	100

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Deniz AYDIN

Anne Adı: Hatice

Baba Adı: Önder

Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara-1981

Lisans Eğitimi: Gazi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Ekonometri Bölümü

Mezuniyet Tarihi: 2002

Yabancı Dil: İngilizce (Çok İyi)
Rusça (Temel Düzey)